

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ BAŞLANGIÇ OTURUMLARINDA
SAĞLADIKLARI BAŞARININ DANIŞMAN VE DANIŞAN SÖZEL
DAVRANIŞLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

TÜRKAN KORKMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ BAŞLANGIÇ OTURUMLARINDA
SAĞLADIKLARI BAŞARININ DANIŞMAN VE DANIŞAN SÖZEL
DAVRANIŞLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

TÜRKAN KORKMAZ

**Danışman: Prof. Dr. Meral ATICI
Jüri Üyesi: Doç. Dr. İsmail SANBERK
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi İdris KAYA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Meral ATICI
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. İsmail SANBERK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi İdris KAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım
.../.../2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 2019

Türkan KORKMAZ

ÖZET

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ BAŞLANGIÇ OTURUMLARINDA SAĞLADIKLARI BAŞARININ DANIŞMAN VE DANIŞAN SÖZEL DAVRANIŞLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Türkan KORKMAZ

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Meral ATICI

Şubat 2019, 91 sayfa

Bu araştırmanın genel amacı, psikolojik danışman adaylarının Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında yürüttükleri danışma oturumlarının başlangıç evresinde elde ettikleri başarıyı, danışman ve danışan sözel davranışları açısından incelemektir. Danışman adaylarının oturumlardaki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu puanları ölçüt alınmıştır. Danışman adaylarının oturum değerlendirmeleri ise Oturum Değerlendirme Ölçeği - Psikolojik Danışman Formu aracılığıyla belirlenmiştir. Danışman adayları ve danışanların, oturumlar süresince ortaya koydukları sözel davranışlar ise Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi aracılığıyla kodlanmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre, hem başarılı hem de başarısız gruplarda yer alan danışman adayları oturumlar süresince en fazla Keşfetme, Açıklama ve Empati davranışlarını ortaya koymuşlardır. Danışman adaylarının birinci ve ikinci oturumlardaki Empati ve Yeniden Formüle Etme davranışları, oturumlarda başarı sağlayan danışman adaylarının lehine; Yönerge - Sınıflandırma, Sınıflandırma ve Yorumlama davranışları ise görece daha başarısız olan danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir. Danışanlar ise oturumlar boyunca en sık Problem Betimleme davranışı sergilemişlerdir. Birinci oturumdaki Aydınlanma, Terapötik İlişki Üzerine Konuşma ve Diğer Kategori davranışları ile ikinci oturumdaki Engelleyici Davranış, Spesifik Problem, Anlama, Teslimiyet ve Diğer Kategori davranışları, görece başarısız gruplarda yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

Çalışmada, psikolojik danışman adaylarının ve danışanların oturumlara yönelik değerlendirme puanları arasındaki ilişki ve oturum değerlendirme puanlarının, süreçteki hangi danışman ve danışan davranışlarıyla ilişkili olduğu da incelenmiştir. Danışman adaylarının ve danışanların oturumlara yönelik değerlendirme puanları arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki gözlenmiştir. Danışanların her iki oturuma ilişkin değerlendirme puanları, psikolojik danışmanların Empati davranışı ile orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki gösterirken, Sınıflandırma davranışları ile orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki göstermiştir. Birinci oturumda, psikolojik danışman adaylarının Empati davranışları ile kendilerinin oturum değerlendirme puanları orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki sergilemiştir. İkinci oturumda ise, danışanların Kısa Yanıt davranışları ile hem danışman adaylarının hem de danışanların oturum değerlendirme puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki gözlenmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmış, gelecek araştırmalar ve uygulamalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Psikolojik danışma araştırmaları, mikro süreç araştırmaları, başlangıç oturumları, danışman adayları, sözel davranışlar.

ABSTRACT**INVESTIGATION OF PSYCHOLOGICAL COUNSELOR CANDIDATES'
SUCCESS IN THE INITIAL SESSIONS IN TERMS OF COUNSELOR AND
CLIENT VERBAL BEHAVIORS****Türkan KORKMAZ****Master Thesis, Department of Educational Sciences****Supervisor: Prof. Dr. Meral ATICI****February 2019, 91 pages**

The aim of this study was to examine success of counselor candidates' in the initial sessions they conducted in the context of Individual Counseling Practicum lesson in terms of counselor and client verbal behaviors. Micro level success of counselor candidates were identified by use of the Session Evaluation Scale - Client Form in both sessions, but it was also observed how counselor candidates evaluated sessions. To this end, Session Evaluation Scale - Counselor Form was used.

Findings indicated that counselor candidates in both successful and unsuccessful groups showed the most Exploration, Explanation and Empathy behaviors during the sessions. While Empathy and Reformulation behaviors of counselor candidates significantly differed in favor of the successful group, Classification and Interpretation behaviors significantly differed in favor of the unsuccessful group in both sessions. In the first session, it was seen that Clarification, Addressing the Therapeutic Relationship and Remainder Category behaviors of clients significantly differed in favor of the unsuccessful group. In the second session, Resistant Behaviors, Specific Problem, Insight, Resignation and Remainder Category behaviors of clients significantly differed in favor of the unsuccessful group.

It was also examined relationship between session evaluation scores of both counselor candidates and clients in this study. In addition, it was investigated which counselor and client behaviors were related those session evaluation scores. According to findings, while there was a moderately positive relationship between Empathy behaviors of counselor candidates and session evaluation scores of clients, there was a moderately negative relationship between Classification behaviors of counselor

candidates and clients' session evaluation scores in both sessions. In the first session, Empathy behaviors and session evaluation scores of counselor candidates showed a moderately positive relationship. In the second session, Short Answer behaviors of clients showed a moderately positive relationship with session evaluation scores of both clients and counselor candidates. The findings were discussed, and recommendations for the future researches and applications were presented.

Keywords: Counseling research, micro process research, initial sessions, counselor candidates, verbal behaviors.

ÖN SÖZ

Platon'un ifade ettiği gibi, “Her şeyin en mühim noktası, başlangıçtır.” Psikolojik danışma araştırmaları da başlangıç oturumlarının, bütün bir danışma sürecinin başarısı üzerinde etkili olduğunu kanıtlayarak, terapötik sürece iyi bir başlangıç yapmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ise, psikolojik danışman adaylarının başlangıç oturumlarında elde ettikleri başarı, danışman ve danışan sözel davranışları açısından incelenerek mikro düzeyde bir süreç analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın planlanması ve yürütülmesi aşamalarında birçok kişinin desteği olmuştur. Başta sıcak ve güler yüzlü yaklaşımı ile süreç boyunca yanımda olan, yapıcı eleştirileri sayesinde çalışmamı en iyi şekilde sonlandırmamı sağlayan ve bilimsel duruşunu her zaman örnek aldığım tez danışmanım sayın Prof. Dr. Meral ATICI hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Beni psikolojik danışma araştırmaları ile tanıştıran, çalışmamın her aşamasında sorularımı sabırla yanıtlayan ve desteğini esirgemeyen değerli hocam jüri üyesi sayın Doç. Dr. İsmail SANBERK'e, çalışmamı okuyarak verdiği geribildirimler ve sunduğu katkılar için jüri üyesi sayın Dr. Öğr. Üyesi İdris KAYA'ya çok teşekkür ederim.

Araştırmanın veri toplama aşamasında destek olan hocalarım sayın Prof. Dr. Songül Sonay GÜÇRAY, sayın Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER, Arş. Gör. Ahmet TOGAY, Arş. Gör. İrem ŞAHİN ve Arş. Gör. Sümül YALNIZCA YILDIRIM'a, veri analizi aşamasında yardımcı olan Arş. Gör. Ayça SARAÇ DENGİZ, arkadaşlarım Psk. Dan. Serap Burçak BORAN ve Psk. Dan. Sertap TETİK'e ve araştırmaya gönüllü olan psikolojik danışman adayları ile danışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak, bana her zaman insan sevgisini ve iyi niyeti aşılayan en önemli okulum, güç kaynaklarım canım anneme, babama ve kız kardeşime minnettarım, iyi ki varsınız.

Türkan KORKMAZ

Adana / 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	Sayfa
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vi
KISALTMALAR.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiii
	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4. Sınırlılıklar	10
1.5. Sayıtlar.....	11
1.6. Tanımlar.....	11

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Psikolojik Danışma Süreç ve Sonuç Araştırmaları	12
2.1.1. Süreç Araştırmaları	13
2.1.1.1. Süreç Araştırmalarında Yöntem	15
2.2. Psikolojik Danışmada Başarı	17
2.2.1. Psikolojik Danışmada Oturum Başarısı	19
2.3. Psikolojik Danışmada Başlangıç Oturumları	20
2.3.1. Farklı Psikoterapi Ekolleri Çerçevesinde Başlangıç Oturumları	21
2.3.1.1. Psikanalitik Terapi ve Başlangıç Oturumları.....	21
2.3.1.2. Davranışçı Terapi ve Başlangıç Oturumları.....	22
2.3.1.3. Bilişsel Davranışçı Terapi ve Başlangıç Oturumları	22
2.3.1.4. Sistemik Aile Terapisi ve Başlangıç Oturumları	23
2.4. Terapötik İlişki.....	24
2.5. İlgili Araştırmalar	25

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	31
3.2. Çalışma Evreni ve Örneklem	32
3.2.1. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu'ndan Elde Edilen Puanlar Doğrultusunda Başarı Gruplarının Belirlenmesi	33
3.2.2. Başarı Gruplarına Dahil Edilen Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Tanıtılması.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Oturum Değerlendirme Ölçeği (ODÖ)	36
3.3.2. Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi (PEK)	37
3.4. Araştırmanın Yürütülmesi ve Verilerin Toplanması	39
3.5. Verilerin Analizi	40
3.6. Oturum Sürecinden Elde Edilen Verilerin Güvenirlik Analizi	41

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Oturum Sonucuna Yönelik Bulgular	42
4.1.1. Psikolojik Danışman Adaylarının ve Danışanların Oturumlara Yönelik Değerlendirmeleri Arasındaki İlişki	42
4.2. Oturum Sürecine Yönelik Bulgular	42
4.2.1. Oturum Sürecindeki Psikolojik Danışman Davranışlarına Yönelik Bulgular	42
4.2.1.1. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarılarına Göre Sözel Davranış Kategorilerine Ait Betimsel İstatistik Değerleri	43
4.2.1.2. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarılarına Göre Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki farka Yönelik Bulgular	46
4.2.2. Oturum Sürecindeki Danışan Davranışlarına Yönelik Bulgular.....	52
4.2.2.1. Başarı Gruplarında Yer Alma Durumlarına Göre Danışanların Sözel Davranış Kategorilerine Ait Betimsel İstatistik Değerleri.....	52
4.2.2.2. Danışanların Başarı Gruplarında Yer Alma Durumları İle Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Bulgular	55

4.2.3. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirme Puanları İle Üst Davranış Kategorileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	60
---	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması	62
5.2. Oturum Değerlendirme Puanları İle PEK Davranış Kategorileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	63
5.3. Oturum Başarısı ve Psikolojik Danışman Davranışları Arasındaki Farka Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması	64
5.4. Danışanların Başarı Gruplarında Yer Alma Durumları İle Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	66

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirmelerine Yönelik Sonuçlar	70
6.2. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarıları ve Süreç İçerisindeki Davranışlarına Yönelik Sonuçlar	70
6.3. Farklı Başarı Gruplarında Yer Alan Danışanların Süreç İçerisindeki Davranışlarına Yönelik Sonuçlar	71
6.4. Öneriler	71
6.4.1. Araştırmalara Yönelik Öneriler	71
6.4.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	73

KAYNAKÇA.....	74
----------------------	-----------

EKLER.....	87
-------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ	.91
-----------------------	------------

KISALTMALAR

ODÖ: Oturum Değerlendirme Ölçeği

PEK: Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. ODÖ Danışan Formu Puanlarına Yönelik Betimsel İstatistik Değerleri	33
Tablo 2. Başarı Gruplarını Oluşturan Katılımcıların ODÖ Danışan Formu Puanları Arasındaki Farka İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3. Başarı Gruplarına Dahil Edilen Katılımcıların ODÖ Danışan Formu Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Değerleri	34
Tablo 4. Birinci ve İkinci Oturumlarda Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Problemlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri	35
Tablo 5. Birinci ve İkinci Oturumlarda Görece Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Problemlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	35
Tablo 6. PEK'te Yer Alan Psikolojik Danışman ve Danışan Sözel Davranış Kategorileri.....	38
Tablo 7. Psikolojik Danışman Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategoriler.....	39
Tablo 8. Danışan Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategoriler.....	39
Tablo 9. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturumlara Yönelik Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	42
Tablo 10. Oturumlarda Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Sözel Davranış Kategorilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	43
Tablo 11. Oturumlarda Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	44
Tablo 12. Oturumlarda Görece Daha Başarısız Olan Psikolojik Danışman Adaylarının Sözel Davranış Kategorilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	44
Tablo 13. Oturumlarda Görece Daha Az Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Üst Kategorileri ve İndirgenmiş Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	45
Tablo 14. Psikolojik Danışman Adaylarının Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle Üst ve İndirgenmiş Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	46

Tablo 15. Psikolojik Danışman Adaylarının Birinci Oturumdaki Başarı Durumları ve Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	48
Tablo 16. Psikolojik Danışman Adaylarının İkinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	49
Tablo 17. Psikolojik Danışman Adaylarının İkinci Oturumdaki Başarı Durumları ve Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	50
Tablo 18. Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	52
Tablo 19. Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Üst Davranış Kategorileri Ve İndirgenmiş Kategorilere İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	53
Tablo 20. Görece Daha Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri.....	54
Tablo 21. Görece Daha Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategorilere İlişkin Yüzde Ve Frekans Değerleri.....	54
Tablo 22. Danışanların Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	56
Tablo 23. Danışanların Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	56
Tablo 24. Danışanların İkinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	58
Tablo 25. Danışanların İkinci Oturumdaki Başarı Durumlarına Göre Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları.....	59
Tablo 26. Birinci Oturum Sürecindeki Üst Davranış Kategorileri İle Oturum Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	60

Tablo 27. İkinci Oturum Sürecindeki Üst Davranış Kategorileri İle Oturum Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	61
--	----

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK 1. Bilgilendirilmiş Onay Formu - Psikolojik Danışman	87
EK 2. Bilgilendirilmiş Onay Formu - Danışan	88
EK 3. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu.....	89
EK 4. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Psikolojik Danışman Formu.....	90

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Psikolojik danışma; bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları kapsayacak şekilde, danışanların yaşamında pozitif yönlü değişiklikler meydana getirerek onların yaşam kalitelerini arttırmayı hedefler. Bu değişimin gerçekleşmesinde başlangıç oturumları, önemli faktörler arasında yer almaktadır (Flückiger, Holtforth, Znoj, Caspar ve Wampold, 2013; Haas, Hill, Lambert ve Morrel, 2002; Sperry ve Carlson, 2014, s.19-73). İlgili alan yazında, danışanlarda terapi sürecine yönelik olumlu bir izlenim oluşturmak ve verimli bir terapötik ittifakın temellerini inşa etmek açısından, başlangıç oturumlarının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Barber, Khalsa ve Sharpless, 2010; Gelso ve Carter, 1994; Kokotovic ve Tracey, 1990; Sexton, Littauer, Sexton ve Tømmeras, 2005; Sperry ve Carlson, 2014). Psikolojik danışmanların başlangıç oturumlarında başarı sağlayabilmeleri; bir diğer ifadeyle, danışanların yaşamında kısa süreli de olsa istendik yönlü değişimleri gerçekleştirerek onları memnun etmeleri, bu evrede iyi bir terapötik ilişkinin kurulmasına yardımcı olacak davranışları sergilemeleriyle yakından ilgilidir. Konuya ilişkin ampirik araştırmaların sayısı sınırlı olsa da başlangıç oturumlarında kurulan iyi bir terapötik ilişkinin ya da terapötik ittifakın, bütün bir danışma sürecinin seyrini etkilediği kanıtlanmıştır. (Falkenström, Granström ve Holmqvist, 2013; Krupnick vd., 1996; Saltzman, Luctgert, Roth, Creaser ve Howard, 1976).

Bu bağlamda psikolojik danışmanların, danışma sürecinin ilk evrelerini başarılı bir şekilde tecrübe etmeleri önemlidir. Özellikle aday psikolojik danışmanların, ilk kez danışma uygulaması yaptıkları evrede kendilerini nasıl bir sürecin beklediğine dair yoğun bir kaygı yaşadıkları düşünüldüğünde, (Daniels ve Larson, 2001; Friedlander, Keller, Peca-Baker ve Olk, 1986; Skovholt ve Rønnestad, 2003) başarılı ve görece daha az başarılı sonuçlanmış başlangıç oturumlarındaki psikolojik danışman ve danışan davranışlarının ortaya çıkarılması önem kazanmaktadır. Psikolojik danışma, danışan ve danışman arasında gerçekleşen etkileşimli bir süreçtir. Oturumlar içerisinde, psikolojik danışmanların tepkilerine bağlı olarak danışanlar da sözel veya sözel olmayan birtakım davranışlar sergilemektedirler. Bu nedenle, psikolojik danışman adaylarının ilk

uygulama kapsamında yürüttükleri danışma oturumlarının başlangıç evresini, hem danışman hem danışan sözel davranışları açısından süreç ve sonuç ilişkisi içerisinde incelemek, onların bu süreçle yönelik kaygılarını görece azaltabilmek açısından yararlı olacaktır. Bu bakımdan, psikolojik danışman adaylarının eğitim süreci ile başlangıç oturumlarına ilişkin bazı noktaların aktarılması önem taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) bir meslek olarak yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkan psikolojik danışma, zaman içerisinde evrilerek günümüze kadar gelmiştir. Mesleğin geçirdiği evrim sürecinde göze çarpan önemli gelişmelerden biri de kuşkusuz psikolojik danışmanların nasıl yetiştirileceğine dair çabalardır. ABD'de psikolojik danışmanların eğitimi konusunda standartlaşmaya yönelik çalışmalar, 1980'li yılların başında Psikolojik Danışma ve İlgili Programların Akreditasyonu Kurulu'nun (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP]) oluşumuyla son halini almıştır. CACREP, günümüzde de psikolojik danışmanların eğitim sürecini tayin eden önemli bir kuruluştur. (Gladding, 2013, s.18). CACREP standartları, ABD'deki psikolojik danışma eğitim programlarının ve bu eğitimi veren fakültelerin sahip olması gereken nitelikleri ulusal düzeyde ve açık bir şekilde ortaya koymaktadır. CACREP (2016) standartlarında, psikolojik danışma eğitim programı sekiz temel yeterlik alanı altında düzenlenmiştir. Bu standartlara göre bir psikolojik danışma eğitim programının sahip olması gereken özellikler: 1) Psikolojik Danışma Oryantasyonu ve Etik Uygulama, 2) Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, 3) İnsan Gelişimi, 4) Kariyer Gelişimi, 5) Psikolojik Danışma ve Yardım İlişkileri, 6) Grupla Psikolojik Danışma ve Grup Çalışması, 7) Değerlendirme ve Test Etme, 8) Araştırma ve Program Değerlendirme olarak sıralanmıştır. Temel yeterlik alanları içerisindeki "Psikolojik Danışma ve Yardım İlişkisi" maddesi ise kendi içinde alt başlıklara ayrılmakta ve bu alt başlıklardan *Danışma Sürecini Etkileyen Danışman Karakteristikleri ve Davranışları* ile *Kanıtı Dayalı Danışmanlık Stratejileri, Korunma ve Müdahale Teknikleri* maddeleri dikkat çekmektedir. Nitekim ABD, psikolojik danışmanların eğitiminde kanıtı dayalı uygulamaları ve Bilim İnsanı - Uygulayıcı Modeli'ni (Scientist - Practitioner Model) esas almaktadır.

Bilim İnsanı - Uygulayıcı Modeli (Boulder Modeli), Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association [APA]) tarafından 1949'da Boulder Konferansı'nda alınan kararlar sonucunda kabul edilmiştir. 1951 yılında düzenlenen Northwestern Konferansı'nda ise psikolojik danışman eğitiminin temel felsefesi olarak benimsenmiş ve lisansüstü programlar bu model doğrultusunda oluşturulmaya

başlanmıştır (Vespia ve Sauer, 2006). Örneğin, Maryland Üniversitesi'nin psikolojik danışma lisansüstü eğitim programı el kitabında: "Adaylar, program boyunca araştırmalarda aktif olmaları yönünde kendilerinden güçlü bir beklentinin olduğunu not etmelidirler. Bilim İnsanı - Uygulayıcı eğitiminin aksine yalnızca mesleki eğitime ihtiyaç duyanlar, diğer lisansüstü programları düşünmelidir." yönünde bir ifade yer almaktadır (UMD Handbook of the Counseling Psychology Program, 2016, s. 5). Bilim İnsanı - Uygulayıcı Modeli; sahada çalışan ruh sağlığı profesyonellerinin, hem bilimsel araştırma bulgularından yararlanarak uygulama yaptıkları hem de ampirik yöntemler kullanarak kendi müdahalelerini değerlendirdikleri ve sonuçlarını bilimsel topluluğa rapor olarak sundukları bir süreçte işaret etmektedir. (Bernstein ve Kerr, 1993). Bilim İnsanı - Uygulayıcı Modeli'nde, psikoloji bilimi ile uygulama arasındaki kenetlenmenin, insan refahının artırılmasına yönelik psikolojik bilgilere ulaşılması açısından önemli olduğu vurgulanmakta ve bununla birlikte, profesyonel uygulamalarını bilimsel bulgular temelinde yapmak isteyen psikologlar için bu modelin ideal olduğu belirtilmektedir. (Belar ve Perry, 1992, aktaran Stoltenberg vd., 2000). Ampirik araştırma bulgularından yararlanmak, psikolojik danışmanların eğitimini daha nitelikli hale getirmektedir. Nitekim Sexton ve Whiston, (1991) psikolojik danışmanların terapötik süreçte önemli bir unsur olduğunu belirtmekte, bu amaçla danışmanların eğitiminde psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarından yararlanılmasını desteklemektedirler.

Psikolojik danışma mesleğinin Türkiye'deki statüsüne bakıldığında ise, ABD'deki standart yapıdan daha farklı olduğu göze çarpmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye ve ABD arasındaki işbirliğinin etkisiyle ülkemize giren psikolojik danışma, birtakım aşamalardan geçerek mevcut konumuna gelebilmiştir. Tarihsel süreç içerisinde, mesleğe yönelik ülkemizdeki en tartışmalı alanlardan biri şüphesiz psikolojik danışmanların eğitimi konusudur (Doğan, 2000a, 2000b, 2000c). ABD'de psikolojik danışmanların eğitim süreci CACREP standartları ile açık bir şekilde tanımlanmış olmasına karşın, ülkemizde psikolojik danışman yetiştiren üniversitelerin eğitim programları standart bir yapı sergilememektedir (Doğan, 2000a; Korkut, 2007). Bu hususta, Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Anabilim Dalları Toplantıları düzenlenmeye başlanmış ve 2004 yılında üçüncüsü düzenlenen toplantıda, ABD'deki eğitim sistemi esas alınarak geliştirilen yeni bir PDR lisans ders programı kabul edilmiştir (Korkut ve Mızıkacı, 2008). Ancak bazı üniversiteler, ilerleyen yıllarda YÖK (2007) tarafından hazırlanan çerçeve niteliğindeki lisans ders programını esas almaya

başlamışlardır. Bunula birlikte YÖK (2018), Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları'nın içeriğinde değişikliklere giderek yeni bir PDR lisans ders programı oluşturmuştur. Bu programın içeriğinde, 2007 yılında hazırlanan çerçeve programdaki Alan ve Alan Eğitimi, Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Genel Kültür yeterlik alanları korunarak bu yeterlik alanlarına uygun dersler belirlenmiştir. “Alan Eğitimi” yeterlik alanı içerisinde; Psikolojiye Giriş, Kültürel Antropoloji, Gelişim Psikolojisi (I-II), Fizyolojik Psikoloji, Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Öğrenme Psikolojisi, Sosyal Psikoloji, Temel İstatistik, Kişilik Kuramları, Yaşam Dönemleri ve Uyum Sorunları, Karakter ve Değerler Eğitimi, Test Dışı Teknikler, Davranış Bozuklukları (I-II), Psikolojik Testler, Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri, Psikolojik Danışma Kuramları, Mesleki Rehberlik, Psikolojik Danışma Becerileri, Grupla Psikolojik Danışma, Mesleki Rehberlik Uygulamaları, Manevi Danışmanlık, Aile Danışmanlığı, Meslek Etiği ve Yasal Konular, RPD’de Program Geliştirme, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması (I-II), Çocuk Hukuku, Travma Sonrası Psikolojik Danışma ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma Semineri dersleri yer almaktadır. Bu derslerin hangi yarıyılta verileceği kredi sayılarıyla birlikte belirtilmiştir; ancak derslerin sunum biçimi ile ilgili herhangi bir yapılandırmanın olmadığı görülmektedir.

YÖK tarafından güncellenen PDR lisans ders programına göre, beşinci yarıyılta yer alan Bireyle Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri dersi ile temel danışma becerilerine yönelik teorik bilgiler kazandırılırken, yedinci yarıyılta yer alan Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde daha önce teorik olarak kazandırılan temel beceriler, öğrencilerin süpervizyon eşliğinde gerçek danışanlarla geçirdiği danışma yaşantıları ile pratiğe dökülmektedir. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde, sistemli süpervizyon model ve tekniklerinin kullanılmadığı belirtilmektedir (Meydan, 2010; Meydan, 2014, Özyürek, 2009; Siviş Çetinkaya ve Kararımak, 2012). Ayrıca süpervizör akademisyenler, bu süreçte kendi mesleki deneyimlerine dayanarak adaylara mentörlük etmekte, psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarının bulgularından, bir diğer ifadeyle ampirik kanıtlardan yeterince yararlanmamaktadırlar (Sanberk, 2010). Ancak gözlemler neticesinde, psikolojik danışma sürecine yönelik teorik ve uygulamalı dersler yürütülürken, belirli bir kuramı temel alan yaklaşımdan ziyade temel danışma becerileri eğitime dayalı kuramlar üstü bir anlayışın tercih edildiği söylenebilir. Bu doğrultuda, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında süpervizyon alan

psikolojik danışman adaylarına, oturumların nasıl yapılandırılması gerektiğine yönelik teorik ve pratik düzeyde çeşitli bilgiler aktarılmaktadır.

Danışma sürecini ilk kez tecrübe eden aday psikolojik danışmanlarda, oturumların nasıl gerçekleştirileceği konusunda yoğun endişeler gözlenebilmektedir (Daniels ve Larson, 2001; Friedlander vd., 1986; Skovholt ve Rønnestad, 2003). Psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmaları, başlangıç oturumlarının bütün bir psikolojik danışma sürecinin çıktısı üzerinde etkili olabileceği ile ilgili ampirik kanıtlar ortaya koymaktadır (Bados, Balaguer ve Saldana, 2007; Fernández, Krause ve Pérez, 2016; Howard, Lueger, Maling ve Martinovich, 1993; Koffmann, 2018; Malin ve Pos, 2015; Pesale, Hilsenroth ve Owen, 2012; Saltzman vd., 1976). Dolayısıyla aday psikolojik danışmanların, özellikle başlangıç oturumlarında nasıl bir yol izleyecekleri ile ilgili açık bir senaryo şemasına sahip olmaları, zaten belirsizlik nedeniyle kaygı verici bir süreç olan psikolojik danışmaya yönelik kaygılarını nispeten azaltacağı düşünülmektedir. Hill'e (2014, s.25) göre başlangıç oturumları "Keşfetme" oturumları içerisinde değerlendirilmekte ve bu oturumlar "İçgörü" ve "Eylem" oturumlarından ayrılmaktadır. Dolayısıyla psikolojik danışmanların öne çıkaracağı beceriler, bir oturumdan bir diğerine göre farklılık göstermektedir (Hill, 2014; Sanberk, 2010). Başka bir ifadeyle, danışanı başlangıç oturumlarında memnun eden bazı danışma becerileri, öteki oturum süreçlerinde memnun etmeyebilmektedir. Örneğin, danışanların içgörü kazanmasını sağlayacak bir beceri veya oto-kontrol çabalarını destekleyecek (cesaretlendirecek) danışma becerileri, henüz danışma sürecinin başında olan danışanlarda endişe verici bulunurken, işlem oturumlarında memnuniyet verici olarak değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle, psikolojik danışma bir süreç olarak tanımlanmaktadır; ancak bu süreçteki her bir oturum, ulaşılmak istenen genel hedefler gözetilerek yürütülmektedir. Örneğin; Hill (2014), Keşfetme evresi içerisinde değerlendirilen başlangıç oturumlarında, psikolojik danışmanların ulaşması gereken hedefleri: a) Dikkat, gözlem ve dinleme, b) Düşünceleri keşfetme ve c) Duyguları keşfetme olarak sıralamaktadır. Başlangıç oturumları, başarılı bir danışma süreci için anahtar pozisyonundadır. Danışan ve psikolojik danışman arasındaki terapötik ilişki, genellikle ilk oturumdan sonra kurulmaya başlanır; fakat başarı ile sonuçlanan psikolojik danışma süreçleri incelendiğinde, üçüncü oturumda sıkı bir terapötik ilişkinin kurulduğu tespit edilmiştir. (Sperry ve Carlson, 2014). İlgili alan yazın incelendiğinde, başlangıç oturumları kapsamında ve sözel davranış düzeyinde süreç ve sonuç ilişkisini inceleyen araştırmalar bir hayli sınırlıdır; ancak ampirik bulgular, başlangıç oturumlarında (genellikle ilk üç oturum) kurulan iyi

bir terapötik ittifakın, bütün bir süreci başarıya ulaştırdığını göstermektedir (Horvath, Del Re, Flückiger ve Symonds, 2011; Horvath ve Symonds, 1991; Mallinckrodt, 1993; Lambert ve Barley, 2001; Luborsky, 1994). Danışanların, iyileşmeye dair umutlarını arttırmak açısından başlangıç oturumlarından memnun kalmaları önem taşımaktadır (Hill, 2005). Bu nedenle aday psikolojik danışmanların, danışma sürecini detaylı bir biçimde inceledikleri takdirde mesleki gelişimlerinin destekleneceği düşünülmektedir. Gerçi psikolojik danışma sürecinin öngörülemez bir süreç olduğu, bir yaklaşım veya yöntemin her koşulda geçerli olamayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bir yardım becerisinin veya müdahale yönteminin işlerlik düzeyi, danışanların sahip olduğu karakteristiklere göre farklılık göstermektedir (Bohart ve Wade, 2013, s. 219-257; Garfield, 1994). Ancak bu durum, psikolojik danışma sürecinin incelenemeyeceği anlamına gelmemelidir.

Bu bölümde ABD ve Türkiye'deki psikolojik danışman eğitimi ile psikolojik danışmada başlangıç oturumlarının önemine yönelik temel literatür bilgileri aktarılmıştır. Sonuç itibarıyla, ülkemizde psikolojik danışmanların eğitimi konusunda kat edilmesi gereken aşamaların olduğu açıktır. Türkiye'de danışman adaylarının eğitimi konusunda sistematik bir yol izlenmemekte, danışma süreci ve sonucuyla ilgili ampirik bulgulardan nadiren yararlanılmakta ve adayların ileri düzey danışma becerileri kullandıkları takdirde başarılı olacaklarına yönelik bir süpervizyon anlayışının hakim olduğu gözlenmektedir. Ancak araştırmalar, danışanlar ve psikolojik danışmanların oturumlara yönelik değerlendirme kriterlerinin farklı olduğunu ortaya koymaktadır (Sanberk, 2015). Bir diğer ifade ile, psikolojik danışmanların kendilerini danışma becerileri açısından yeterli bulduğu oturumlar, danışanlar açısından kimi zaman memnuniyet verici olarak değerlendirilmemekte veya tam tersi olabilmektedir. Ayrıca danışman adaylarının, psikolojik danışma sürecine yönelik daha önceden bir şemaları olmadığı ve doğal olarak kaygılı oldukları düşünüldüğünde, başarı ile sonuçlanan başlangıç oturumlarındaki danışman ve danışan davranışlarının belirlenmesi önemlidir. Nitekim psikolojik danışmada başlangıç oturumları, bütün bir danışma süreci ve sonucu üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu araştırmada, başarı durumları göz önünde bulundurularak psikolojik danışman adayları ve danışanlarının, başlangıç oturumlarındaki sözel davranışları ortaya konulmuştur. Danışman adaylarının başarı ölçütü olarak Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu'ndan (Schindler, Hohenberger - Sieber ve Hahlweg, 1990; Sanberk, 2010) alınan puanlar, bir diğer ifadeyle danışanların oturumlara yönelik değerlendirmeleri esas alınmıştır. Oturum

sürecindeki danışman ve danışan sözel davranışları ise Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi'ndeki (Schindler vd., 1989; Sanberk, 2010) davranış kategorileri aracılığıyla belirlenmiştir. Bu araştırma, ülkemizde bireyle psikolojik danışma konusundaki eğitiminin belirli bir kuramsal çerçevede yapılmadığı, temel danışma becerilerine odaklandığı göz önünde bulundurularak kuramlar üstü bir çerçevede yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, genellenebilirliği yüksek düzeyde bulgulara ulaşılsa da ülkemizde psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarının oldukça sınırlı olması nedeniyle, eğitim sürecine küçük de olsa önemli bir katkı yapılacağı düşünülmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi: *“Psikolojik danışmanın başlangıç oturumlarında mikro düzeyde başarı sağlayan ve görece daha az başarı sağlayan danışman adaylarının oturum süreçleri, danışman ve danışan sözel davranışları açısından nasıl bir örüntü sergilemektedir?”* sorusu ile ifade edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, lisans öğrenimine devam eden psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma uygulamaları kapsamında, başlangıç oturumlarında elde ettikleri başarıyı danışman ve danışan sözel davranışları açısından incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt amaçlar belirlenmiştir:

Oturum Sonucuna Yönelik Amaçlar

1. Psikolojik danışman adaylarının 1. oturumda Oturum Değerlendirme Ölçeği (ODÖ) Danışman Formu'ndan aldıkları puanlar ile danışanların ODÖ Danışan Formu'ndan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Psikolojik danışman adaylarının 2. oturumda ODÖ Danışman Formu'ndan aldıkları puanlar ile danışanların ODÖ Danışan Formu'ndan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Oturum Sürecine Yönelik Amaçlar

1. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 1. oturumda başarı sağlayan danışman adaylarının Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi'ne (PEK) göre oturum süresince sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?

2. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 2. oturumda başarı sağlayan danışman adaylarının PEK'e göre oturum süresince sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
3. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 1. oturumda görece daha az başarı sağlayan danışman adaylarının PEK'e göre oturum süresince sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
4. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 2. oturumda görece daha az başarı sağlayan danışman adaylarının PEK'e göre oturum süresince sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
5. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 1. oturumda başarılı grupta yer alan danışanların oturum süresince PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
6. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 2. oturumda başarılı grupta yer alan danışanların oturum süresince PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
7. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 1. oturumda görece daha az başarı sağlayan grupta yer alan danışanların oturum süresince PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
8. ODÖ Danışan Formu puanlarına göre 2. oturumda görece daha az başarı sağlayan grupta yer alan danışanların oturum süresince PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorilerinin frekansları nedir?
9. Psikolojik danışman adaylarının 1. oturumda PEK'e göre sergiledikleri sözel davranış kategorileri, ODÖ Danışan Formu puanlarına göre sağladıkları başarı durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. Psikolojik danışman adaylarının 2. oturumda PEK'e göre sergiledikleri sözel davranış kategorileri, ODÖ Danışan Formu puanlarına göre sağladıkları başarı durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
11. Danışanların 1. oturumda PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorileri, ODÖ Danışan Formu puanlarına göre yer aldıkları başarı grubu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. Danışanların 2. oturumda PEK'e göre sergiledikleri davranış kategorileri, ODÖ Danışan Formu puanlarına göre yer aldıkları başarı grubu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

13. Danışman adayları ve danışanların ODÖ Danışan ve Danışman Formu puanları ile oturum sürecindeki davranış kategorileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Hem uygulama sahası hem de akademik çalışmalar konusunda psikolojik danışma mesleğindeki öncü ülkelerden biri olan ABD, psikolojik danışmanların eğitimini oldukça önemsemekte ve psikolojik danışma sürecine ilişkin ampirik bulgulardan sıklıkla yararlanmaktadır. Türkiye’de psikolojik danışma alanındaki akademisyenler ise, çoğunlukla danışman davranışlarına ve danışman adaylarının ileri düzey danışma becerileri kullanmaları üzerine yoğunlaşmaktadırlar; fakat psikolojik danışmanlar açısından etkili ve olumlu olarak değerlendirilen danışma becerileri, danışanları her zaman memnun etmeyebilir. Psikolojik danışma, danışanların edilgen pozisyonda olduğu bir süreç değildir; danışanlar da psikolojik danışmanlarının davranışlarıyla orantılı biçimde birtakım davranışlar sergilemektedirler. Psikolojik danışmanlar ise, danışanların yaşamında belirgin ölçüde değişiklikler gerçekleştirerek onların bu süreçten memnun kalmalarını sağlamalıdır. Bu nedenle adayların, terapötik süreçteki danışan davranışları ile danışanları memnun edecek psikolojik danışman davranışları konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilere de psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarından elde edilen bulgular aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bu araştırma kapsamında elde edilecek bulguların genellenebilirlik düzeyi yüksek olmasa da ülkemizdeki alan yazının psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmaları bakımından sınırlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bulgulardan eğitim sürecinde yararlanılabileceği düşünülmektedir.

Daha önce ifade edildiği üzere, psikolojik danışma sürecinin başlangıç aşamasında kurulan terapötik ilişkinin niteliği, bütün bir sürecin başarıya ulaşmasını etkilemektedir (Bados vd., 2007; Fernández vd., 2016; Koffmann, 2018; Malin ve Pos, 2015). Bu açıdan başlangıç oturumlarında, danışanları en çok memnun eden psikolojik danışman sözel davranışlarının ortaya çıkarılması önem taşımaktadır. Psikolojik danışman adayları, danışma sürecinin belirsizlik taşımasından dolayı ilk uygulama sürecinde kaygı yaşayabilmektedirler (Daniels ve Larson, 2001; Friedlander vd., 1986; Skovholt ve Rønnestad, 2003). Bu kaygıyı başlangıç oturumlarında daha fazla hissettikleri göz önünde bulundurulursa, başlangıç oturumlarındaki psikolojik danışman ve danışan sözel

davranışlarının belirlenmesiyle, yaşanan kaygıyı görece azaltmalarına yardımcı olabilecek öneriler geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Psikolojik danışma araştırmacıları son zamanlarda, terapötik başarıdan ziyade anlık değişimler veya oturum çıktıları gibi kısa süreli sonuçların süreçle birlikte ele alınarak incelenmesine vurgu yapmaktadırlar (Hill ve Corbett, 1993). Çünkü terapötik başarı, aynı anda pek çok değişkenden kümülatif bir şekilde etkilenmektedir (Hill vd., 1988). Bu açıdan, başlangıç oturumlarının başarısına sözel davranış temelinde odaklanmanın, terapötik başarıya odaklanmaya göre daha etkili sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

Ülkemizdeki alan yazında, psikolojik danışmadaki süreç ve sonucu eş zamanlı biçimde inceleyen araştırmalarının sayısı oldukça sınırlıdır (Denizli, 2010; Sanberk, 2010). Yurt dışındaki alan yazın incelendiğinde de karşımıza benzer bir tablo çıkmaktadır; başlangıç oturumları temelinde süreç ve sonuç analizi yapan çalışmaların sayısı yetersizdir. Bu açıdan, mevcut araştırmanın ilgili alan yazına da katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı, yalnızca ilk iki oturum temelinde ve oturumların belirli kesitlerine odaklanarak bir süreç analizi gerçekleştirilmesi, dolayısıyla Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi'ndeki davranış kategorilerinin tamamının gözlenememiş olmasıdır.
2. Araştırmada danışman adayları ve danışanların yalnızca sözel davranışlarına odaklanılmıştır. Oysaki psikolojik danışmanlar ve danışanlar, süreç boyunca sözel olmayan (paralinguistik) davranışlar da sergilemektedirler.
3. Psikolojik danışman adayları ve danışanların sözel davranışlarını kodlama sürecinde, klasik kodlama stratejisi kullanılmıştır. Terapötik süreçteki konuşmaların içeriği ve anlamı incelenmemiş, bir diğer ifadeyle pragmatik kodlama stratejisi tercih edilmemiştir.
4. Mevcut araştırmada, danışma sürecini ve sonucunu etkileyen birtakım psikolojik danışman özellikleri (yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, etnik köken, yaşam değerleri, kuramsal yönelim vb.), eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey, yaş, cinsiyet, etnik köken, motivasyon gibi birtakım danışan karakteristikleri ve psikolojik danışma sürecinin dışında kalan faktörler

(danışanların sosyal desteği, yaşam olayları vb.) incelemeye tabi tutulmamıştır. Bu nedenle araştırma, yalnızca psikolojik danışmanlar ve danışanların sözel davranışları ile sınırlıdır.

5. Araştırmanın katılımcıları bir üniversitenin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı lisans dördüncü sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
6. Araştırmada ölçümler için Oturum Değerlendirme Ölçeği ve Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi tercih edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde, farklı oturum değerlendirme ölçekleri ve davranış kategori sistemleri de mevcuttur. Bu açıdan araştırmanın ölçme araçları Oturum Değerlendirme Ölçeği ve Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

1. Danışman adayları ve danışanların Oturum Değerlendirme Ölçeği danışman ve danışan formundaki maddelere içten yanıt verdikleri varsayılmaktadır.
2. Danışanların oturumu olumlu değerlendirmelerinin, danışmanın yalnızca sözel davranışlarına bağlı olarak gerçekleştiği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Psikolojik Danışma: “Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluşu, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulanmasıdır” (American Counseling Association, 1997, aktaran Hackney ve Cormier, 2008, s. 3).

Mikro Süreç Araştırmaları: Psikolojik danışma sürecinin belirli oturumları veya sınırlandırılmış belirli bölümlerindeki terapötik etkileşimin genellikle sözel veya sözel olmayan boyutlarını inceleyen araştırmalardır (Krause ve Altımir, 2016).

Sözel Davranış: Konu veya içerikten bağımsız olarak terapist veya danışanın sözel tepkisinin gramer yapısına işaret etmektedir (Hill, 1982).

Terapötik İlişki: Terapötik süreçteki katılımcıların, birbirlerine yönelik duygu ve tutumları ile bu duygu ve tutumları ne şekilde ifade ettikleridir (Gelso ve Carter, 1985).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Psikolojik Danışma Süreç ve Sonuç Araştırmaları

“Psikoterapi oturumlarında danışanların iyileşmelerine, semptomları azaltmalarına ve yaşamdan daha fazla keyif almalarına ne yardımcı olmaktadır? Araştırmacılar, uzun yıllar boyunca psikoterapi süreç ve sonuç araştırmaları yaparak bu soruyu yanıtlamaya çalışmışlardır” (Crist-Christoph, Connolly-Gibbons ve Mukherjee, 2013, s.298).

Psikolojik danışmada *süreç*, oturumlardaki danışman ve danışan deneyimlerini, duygularını, davranışlarını, inançlarını ve hayallerini ifade ederken; *sonuç* ise terapötik süreçle hedeflenen ve bilişsel, duygusal, davranışsal alanlarda ortaya çıkan değişimlere işaret etmektedir (Gelo ve Manzo, 2015, s. 248). Bu doğrultuda psikolojik danışma süreç araştırmaları, oturum içerisindeki psikolojik danışman ve danışan davranışları veya danışman ve danışan arasındaki etkileşimi incelemektedir. Sonuç araştırmalarındaki inceleme konusu ise bütün bir psikolojik danışma süreci boyunca gerçekleşen anlık veya uzun vadeli değişimlerdir (Lambert ve Hill, 1994). Fakat araştırmacılar, oturum çıktıları gibi yakın zamanlı sonuç göstergelerinin incelenmesiyle daha etkili bulgulara ulaşılabileceğine dikkat çekmektedirler (Hill ve Corbett, 1993). Ayrıca araştırmacılar, iyileştirici ve / veya yardımcı olmayan faktörlerin daha iyi anlaşılabilmesi için süreç ve sonucun birlikte incelenmesine vurgu yapmaktadırlar. Çünkü terapötik süreçte, danışanda meydana gelen değişimler tek bir faktöre bağlı olarak ortaya çıkmamaktadır (Baldwin ve Imel, 2013, s.258-297; Bohart ve Wade, 2013; Lambert ve Barley, 2001). Bu değişimin gerçekleşmesine katkıda bulunan faktörlerin ortaya çıkarılması için, süreç ve sonucun birlikte ele alındığı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Orlinsky, Grawe ve Parks (1994, s.276), süreç ve sonuç analizini zaman çerçevesi ve odak noktasına göre dokuz düzeyde ele almış ve bu süreçlerin, danışanlar üzerinde yarattığı sonuçları betimlemişlerdir. Buna göre, *birinci düzey* analizlerde süreç saniye saniye incelenmekte ve yüz ifadeleri, bakış değiştirme gibi davranışlara odaklanılmaktadır. *İkinci düzey* analizlerde süreç, taktiksel hamleler, spesifik sözel ifadeler gibi davranışlara odaklanılarak anlık bir biçimde incelenmekte ve bu davranışların danışanlar üzerinde içgörü kazanma, katarsis gibi oturum içerisinde

gerçekleşen (in - session impacts) sonuçları olmaktadır. *Üçüncü düzey* analizlerde, süreç durumsal olarak incelenmektedir. Gözlemin odağı genellikle oturum dinamikleri, terapötik ittifak, stratejik değişim anları gibi değişkenlerdir. Bu düzeyde, oturum sonrası (post - session outcome) anlık duygu durum, biliş ve motivasyon değişimi gibi sonuçlar meydana gelmektedir. *Dördüncü düzey* analizler, günlük yapılmaktadır. Bu analizlerin gözlem odağı oturumlar arasında gerçekleşen deneyimler, ev ödevleri gibi olaylardır. Bu zaman diliminde danışanlarda iletişim becerileri, problemle daha iyi başa çıkma gibi sonuçlar gözlenebilmekte ve bu sonuçlar mikro çıktılar (micro outcome) olarak adlandırılmaktadır. *Beşinci düzey* analizler, aylık gerçekleştirilmekte ve oturumlar ardışık biçimde gözlenmektedir. Örneğin, ardışık oturumlarda terapötik ittifakın evrimi gözlem konusu olabilir. Bu zaman zarfında danışanların semptomlarında azalma gibi mini sonuçlar (mini outcome) görülebilmektedir. Diğer düzeyler ise mevsimsel, uzun süreli (iki - yedi yıl gibi), gelişimsel (terapinin ardışık sıralı gelişimi) ve biyografik (danışanın bütün bir tedavi geçmişi) olabilmektedir.

Krause ve Altırmir (2016) ise süreç ve sonuç araştırmalarını mikro ve makro düzey olmak üzere iki kategoride ele almaktadırlar. Mikro düzey araştırmaların inceleme konusunu, oturumların tamamı veya belirli kesitleri olarak ifade ederlerken, makro düzey süreç araştırmalarının ise bütün bir terapi sürecini incelediğini belirtmektedirler.

2.1.1. Süreç Araştırmaları

Psikolojik danışma süreç araştırmaları, oturum içerisinde meydana gelen danışan veya danışmana ait birtakım davranışları ya da karşılıklı etkileşimi incelemektedir. Psikolojik danışma veya psikoterapi araştırmaları, tarihsel süreç boyunca çeşitli gelenekler çerçevesinde yürütülmüştür. 1920'li yıllarda ilk olarak süreç incelemeleri ile başlayan çalışmalar sırasıyla psikoterapinin etkili olup olmadığı, hangi terapi ekolünün daha üstün olduğu ve hangi faktörlerin danışanların iyileşmesinde daha etkili olduğu gibi temel problemler ile devam etmiştir (Grawe, 1997). 1980'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte yürütülen çalışmalar ise bütün terapi kuramlarını aşan, ortak iyileştirici faktörlerin (common factors) belirlenmesi üzerinde durmakta, sonuç itibarıyla süreç incelemelerine ağırlık vermektedir (Braakman, 2015, s. 39-60).

Gelo ve Manzo (2015) psikolojik danışma süreç araştırmalarını Tedavi Süreci Araştırması, Değişim Süreci Araştırması ve Süreç ve Sonuç Araştırması olmak üzere üç ana kategoride sınıflandırmışlardır. *Tedavi Süreci Araştırmaları* (Treatment Process

Research), değişim açısından anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığına bakılmaksızın süreç içerisindeki elementleri incelemektedir. *Değişim Süreci Araştırmaları* (Change Process Research), süreç içerisindeki hangi davranışların veya bileşenlerin kısa süreli başarıyı veya değişimi arttırdığını incelemekte, *Süreç ve Sonuç Araştırmaları* (Process and Outcome Research) ise süreçteki hangi faktörlerin terapötik başarıyı yani makro başarıyı etkilediğini incelemektedir. Gelo ve Manzo (2015) Değişim Süreci Araştırmaları için, alan yazındaki diğer tanımlardan farklı olarak oturum içi etkiler (in - session impacts) yerine oturum sonrası sonuçlar (post - session outcome) kavramını daha uygun görmektedirler. Bu araştırmalarla, oturum içerisinde gerçekleşen ve değişim üzerinde etkili olan faktörler incelenerek, kısa süreli sonuçların nasıl gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Peki süreç araştırmaları neticesinde genel olarak hangi amaçlara ulaşılmaq istenmektedir? Hardy ve Llewelyn (2015, s. 184-185) bu sorunun yanıtını:

1. Danışanlarda ve terapi sürecinin seyrinde değişimlere neden olan süreç mekanizmalarını ortaya çıkarmak,
2. Terapötik süreçte, danışanların iyileşmelerine engel olan ve iyileşmelerini hızlandıran faktörleri anlamak,
3. Psikoterapilerin kuramsal alt yapısını ve mantığını güçlendirerek işlerliklerini arttırmak ve
4. Psikolojik danışmanların veya psikoterapistlerin eğitimlerini daha nitelikli hale getirmek maddeleri ile dört unsur halinde vermişlerdir.

Psikolojik danışma süreç araştırmaları, yukarıda ifade edilen hedefler doğrultusunda yürütölmektedir; ancak bir süreç araştırması yapılmak isteniyorsa öncelikle sürecin hangi boyutlarının inceleneceğine karar verilmelidir. Elliott (1991), süreç araştırmasının beş boyuttan meydana geldiğini ifade etmekte ve bu boyutları; 1) Gözlem perspektifi (Süreci kim gözlemleyecek?), 2) Odak (Süreçte kim veya ne gözlemlenecek?), 3) Sürecin yönü (İletişimdeki hangi değişkene odaklanılacak? Ör. içerik, stil vb.), 4) Gözlem birimi (Ör. sözel davranış veya sözel olmayan davranış) ve 5) Sıralı (ardışık) evre olarak tanımlamaktadır. Bu boyutlar, bir sonraki alt başlık altında daha kapsamlı bir şekilde sunulmuştur.

2.1.1.2. Süreç Araştırmalarında Yöntem

Etkili bir süreç araştırmasında yöntem önemlidir. Hangi ölçme araçlarının kullanılacağı, süreçteki hangi ögelerin kimler tarafından gözlemleneceği, araştırmanın planlama aşamasında sistematik bir şekilde ortaya konulmalıdır. Süreç araştırmaları, psikolojik danışma araştırmaları içerisinde özel bir statüye sahiptir. Danışan veya psikolojik danışmana ait değişkenler ve araştırmanın yürütüldüğü bağlam sonuçlar üzerinde etkili olmakta, dolayısıyla süreç araştırmalarına ait tek bir araştırma deseni tanımlanmamaktadır (Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2008, s. 506).

Süreç incelemesi yapmak isteyen araştırmacılar, öncelikle kimin perspektifinden gözlem yapılacağını iyi belirlemelidirler. Elliott (1991)'a göre psikolojik danışma sürecinin gözlemi, katılımcılar yani danışman veya danışan tarafından yapılabileceği gibi bağımsız bir gözlemci tarafından da yapılabilmektedir. Ancak, gözlemcilerin objektif bir şekilde gözlem yapmaları, gerçekçi sonuçlara ulaşılması açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte, süreçte incelenen değişkenin türü ile farklı perspektiflere sahip gözlemcilerin yanlılığı da değişebilmektedir (Heppner vd., 2008). Bu nedenle, sürecin gözleminde birden fazla gözlemcinin bakış açısına başvurmak daha yararlı olmaktadır.

Sürecin gözlemine ilişkin ikinci husus, süreçteki hangi elementlere odaklanılacağıdır. Süreçte, yalnızca psikolojik danışman / danışan davranışı veya karşılıklı etkileşim incelenebilmektedir (Elliott, 1991). Etkileşime odaklanan çalışmalar, sürece yönelik daha ayrıntılı betimlemeler yapmaya olanak tanımaktadır. Süreç araştırmasının üçüncü boyutu Elliott (1991) tarafından sürecin yönü, bir diğer ifadeyle, iletişimdeki hangi değişkenin inceleme konusu yapılacağı şeklinde tanımlanmıştır. Bu değişkenler, süreç içerisindeki konuşmaların dilbilgisel yapısı veya içeriği, eylemler, dil dışı ifadeler veya bu sözel/sözel olmayan ifadelerin kalitesi olabilmektedir.

Dördüncü boyut ise gözlem birimi olarak belirtilmiştir (Elliott, 1991). Süreçteki gözlem birimleri; cümleler, konuşma sırası, spesifik bir konuya dair konuşmalar, belli bir oturum, bütün bir danışma sürecinin belirli aşamaları veya bütün bir danışma sürecidir. Araştırmacıların hangi birimi gözlemleyeceklerine karar vermeleri gerekmektedir. Son olarak, danışma sürecinin beşinci boyutu sıralı (ardışık) evre olarak ifade edilmiştir (Elliott, 1991). Sıralı evre ifadesiyle, incelenen değişkenlerin karşılıklı etkileşimi, daha doğrusu karşılıklı belirleyiciliği kast edilmektedir. Bazı araştırmacılar,

danışan ve danışmanın sözel veya sözel olmayan tepkilerini karşılıklı bağımlılık temelinde incelemeyi tercih etmektedirler (Ör. Sanberk, 2010).

Süreç araştırması yaparken dikkat edilecek önemli bir konu da ne kadar gözlem verisine ulaşmanın yeterli olacağıdır. Gözlem biriminin niceliği, araştırılan konuya göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, psikolojik danışmanın oturum içerisindeki niyetlerini incelemek isteyen bir araştırmacı, bütün bir oturum sürecini inceleme kapsamına almalıdır; ancak sözel davranışlara odaklanmak istiyorsa oturumun 15 dakikalık bir kesiti yeterli olmaktadır (Heppner vd., 2008). Esasında, örnekleme konusundaki temel kaygı, oturumlardan alınan kesitlerin incelenen değişkenleri ne ölçüde temsil ettiğidir. Eğer tek bir vaka üzerinde çalışma yapılıyorsa, oturumun tamamını incelemek daha anlamlı sonuçlar verecektir. Buna karşın grup analizlerinde, oturumların %10'una karşılık gelen kesitler, araştırma için yeterli görülmektedir (Friedlander, Ellis, Siegel, Raymond ve Haase, 1988).

Süreç araştırmalarındaki yöntemsel konulara dair değinilmesi gereken son unsur ise, elde edilen verilerin kodlanması ve analizidir. Verilerin türüne göre tercih edilen analiz yöntemleri de farklılaşmaktadır. Örneğin, nitel veriler; içerik analizi, parametrik olmayan istatistikler veya bağımsız gözlemciler aracılığıyla sınıflandırmayı gerektirebilmektedir. Nicel veriler ise, fark analizi veya korelasyonel istatistiklerin uygulanması için daha elverişlidir (Heppner vd., 2008). Ancak süreç incelemelerinde çoğunlukla nitel veriler elde edilmektedir. Süreçteki davranışların incelenmesi için geliştirilen pek çok kategori veya değerlendirme sistemi mevcuttur (Ör. Hill, 1978; Hill vd., 1992; Schindler vd., 1989). Araştırmacılar, süreçteki davranışları çoğunlukla bu sistemlerden yararlanarak kodlama stratejileri aracılığıyla gözlemlemektedirler. Elde edilen verilerin güvenilir olup olmadığını görebilmek içinse farklı gözlemcilerin görüşlerine başvurulmaktadır. Lambert ve Hill (1994), bağımsız gözlemcilerin niteliği ile ilgili bazı noktaların önemine dikkat çekmektedir. Eğer birden fazla gözlemcinin görüşüne başvurulmak isteniyorsa, bu gözlemcilerin kullanılan kategori sistemine ilişkin araştırmacı tarafından kısa süreli bir eğitimden geçirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca, yüksek oranda bir güvenilirlik elde edilmek isteniyorsa daha az sayıda bağımsız gözlemcinin seçilebileceği ve araştırmalarda çoğunlukla iki bağımsız gözlemciye başvurulduğu belirtilmektedir (Lambert ve Hill, 1994; Mahrer, Paterson, Theriault, Roessler ve Quenneville, 1986, aktaran Heppner vd., 2008).

2.2. Psikolojik Danışmada Başarı

Psikolojik danışma süreci neticesinde ulaşılmak istenen hedef, danışanları kişisel ve sosyal yönden daha fonksiyonel bir pozisyona getirerek onların yaşam kalitelerini arttırmaktır. Eğer psikolojik danışman ve danışan bu hedefe ulaşılmışlarsa, genel anlamda terapötik sürecin başarı ile sonuçlandığı söylenebilir. Ancak psikoterapi okullarının dayandığı kuramsal temeller farklılaştığından, başarı ölçütleri de değişiklik göstermektedir. Örneğin, Bilişsel Davranışçı terapistler, danışanların psiko-sosyal uyumlarını zedeleyen düşünce yapılarını değiştirerek başarıya ulaşmayı hedeflemektedirler. Bu nedenle, tek bir başarı tanımından bahsetmek pek mümkün olmamaktadır (Ogles, 2013, s.136).

Psikolojik danışma sürecinin başarıya ulaşip ulaşmadığı çeşitli ölçme araçları kullanılarak test edilmektedir. Sonuç ölçümleri için geliştirilen ölçekler, sonuç araştırmalarının yapılmaya başlandığı erken dönemlerde çoğunlukla kuram temelli ve tek boyutlu idi; ancak Lambert ve Hill (1994), bu trendin semptomları anlamaya yönelik ve teorik olmayan, çok boyutlu ölçümler yapabilen, neyi ölçtüğünü net bir şekilde ortaya koyabilen ve zaman içerisindeki değişim çerçevesini incelemeye olanak sunan ölçme araçlarına doğru evrildiğini ifade etmektedirler. İlgili literatürde yer alan sonuç ölçekleri genellikle somatik, bilişsel, duygusal ve davranışsal semptomların düzeyini anlamaya yönelik biçimde geliştirilmiştir (Ör. SCL-90-R; Derogatis ve Unger, 2010). Fakat danışan memnuniyetini esas alan (Ör. Client Satisfaction Scale; Attkisson ve Zwick, 1982) veya ortak etki faktörleri çerçevesinde sonuç ölçümleri yapan (Ör. Core Outcome Scale; Evans vd., 2000) ölçme araçları da mevcuttur. Ortak etki faktörleri, süreç ve sonuç araştırmaları aracılığıyla ortaya konulan, bütün psikoterapi yaklaşımlarında ortak ve iyileşmeye yardımcı olan faktörler şeklinde tanımlanmaktadır (Hubble, Duncan, Miller ve Wampold, s. 28). Her bir terapi ekolünün başarıya ilişkin açıklamaları farklı olduğu için, ortak faktörler esas alınarak geliştirilmiş sonuç ölçekleri sayesinde farklı terapi yaklaşımları ile çalışmak mümkün hale gelmektedir. Kaldı ki araştırmalar, terapötik değişim üzerinde ortak etki faktörlerinin, kuramlara özgü spesifik faktörlerden daha etkili olduğunu ortaya koymuştur (Lambert ve Barley, 2001).

Psikolojik danışma sürecinin başarılı olmasında tarafların, bir diğer ifadeyle psikolojik danışman ve danışanın birtakım karakteristikleri belirleyici olmaktadır. Psikolojik danışmana ait faktörler arasında cinsiyet, yaş, terapötik yönelim, terapötik ilişki, kişilik özellikleri, başa çıkma stratejileri, sahip olduğu değerler, kültürel tutumlar

ve psikolojik iyi oluş düzeyi sayılabilir (Beutler, Machado ve Neufeldt, 1994, s. 231). Terapötik başarı üzerinde etkili olan danışan karakteristikleri ise Garfield (1994) tarafından danışanın problemi, sosyo-kültürel düzeyi, yaş, cinsiyet, terapiden beklentileri, motivasyonu gibi değişkenlerle ifade edilmiştir. Ancak Bohart ve Wade (2013), danışanların bağlanma stilleri, komorbidite durumları (eşlik eden başka problemler), başa çıkma becerileri, psikolojik zihinlilik, mükemmeliyetçilik ve öz eleştiri gibi özelliklerinin de terapötik sonucu etkilediğini vurgulamaktadırlar. Lambert ve Barley (2001) ise terapötik süreçte danışanların iyileşmesi üzerinde etkili olan dört temel faktörden söz etmektedir. Buna göre, danışanların ilerleme kaydetmesinde %40'lık oranla terapi dışındaki faktörler, %30 oranla ortak etki faktörleri, %15 oranla psikolojik danışmanın kullandığı teknikler ve %15 oranla danışanın sürece yönelik beklentileri veya plasebo etkisi belirleyici olmaktadır. Bu bilgilere göre, terapi sürecini en fazla terapi dışı faktörler etkilemektedir. Terapi dışındaki faktörler, psikolojik danışmanın veya danışanın müdahale edemeyecekleri yaşamsal durumlardır. Örneğin, yatağa mahkum olmuş bir hastaya bakım veren danışan seanslarda ne kadar iyi hissetse de eve gittiğinde aynı sorunlar devam etmektedir veya danışanların sahip oldukları sosyal destek ağı da iyileşmelerini etkileyen terapi dışı bir unsur olarak sayılabilir.

Psikolojik danışma sürecine başlayan danışanların önemli bir çoğunluğu danışma sürecini erken sonlandırmaktadırlar. Çeşitli araştırmalar, erken sonlandırma ile ilgili farklı oranlara ulaşmıştır. Örneğin, Sharf (2008), danışanların %35.2'sinin süreci erken sonlandırdıkları sonucuna ulaşmış ve erken sonlandırmanın en önemli sebeplerini; terapötik ilişkinin zayıf olması, danışanın motivasyon eksikliği, danışanın öz-yeterliği ve danışanın düşmanca tutumları şeklinde betimlemiştir. Swift ve Greenberg (2012) ise, 669 araştırmayı içeren kapsamlı bir meta analitik çalışma ile danışanların ortalama %19.7'sinin süreci erken sonlandırdığını, ve bu oranların %0 ile %74 arasında değişiklik gösterdiğini raporlamışlardır. Psikoterapi literatüründe erken sonlandırma önemli bir konudur, çünkü direkt olarak terapinin başarısız olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak araştırmacılar, bu durumun nedenlerini anlamaya dönük çalışmalara yönelmişlerdir. Danışanların yaşı ve cinsiyeti ile süreci erken sonlandırmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Garfield, 1994; Swift ve Greenberg, 2012). Ancak danışanların sosyo-ekonomik statüleri, eğitim düzeyleri ve etnik kökenleri danışma sürecini erken sonlandırmaları üzerinde belirleyici olmaktadır (Bohart ve Wade, 2013). Danışanların süreci erken sonlandırmalarındaki diğer önemli

etmenler ise kişilik bozukluğu, cinsel istismar ve psikopatoloji durumlarının gözlenmesi olarak belirtilmiştir (Olver ve Wong, 2011; Swift ve Greenberg, 2012).

Beutler ve diğerleri (1994), terapötik ilişkiyi, başarı üzerinde etkili olan psikolojik danışmandan kaynaklı faktörler arasında tanımlamaktadırlar. Süreç ve sonuç araştırmaları, terapötik ilişki veya terapötik ittifakın başarı üzerinde oldukça etkili bir unsur olduğunu vurgulamaktadır (Flückiger, Del Re, Wampold, Symonds ve Horvath, 2012). Hem psikolojik danışmanlar hem de danışanlar, süreci başarıya ulaştıran en önemli etmenin terapötik ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Norcross, 2009). Terapötik başarıyı etkileyen danışan faktörleri arasında ise danışanın sürece yönelik motivasyonu üzerinde durulmaktadır (Bohart ve Wade, 2013). Özellikle danışanların süreçten yarar sağlayacaklarına dair umutlu olmaları ve dışsal motivasyon yerine içsel motivasyon kaynaklarına sahip olmaları, terapötik başarının sağlanmasında oldukça önemlidir (Bohart ve Wade, 2013; McBride vd., 2010).

2.2.1. Psikolojik Danışmada Oturum Başarısı

Psikoterapi araştırmacıları, oturum sonunda gerçekleşen değişimlerin kümülatif bir şekilde terapötik başarıyı yani makro düzey başarıyı etkilediğini ifade etmektedirler (Hill vd., 1988). Bu nedenle, danışma sürecinde mikro düzeyde başarı sağlanması önem kazanmaktadır.

Gelo ve Manzo (2015), terapötik süreçte tek bir oturum sonunda dahi danışanda olumlu veya olumsuz birtakım değişikliklerin gözlenebileceğini belirtmektedirler. Stiles ve Snow (1984), oturum esnasında gerçekleşen yaşantıların, oturum sonunda danışanları nasıl etkilediğini *oturum etkisi* olarak tanımlamaktadır. Aslında oturum etkisi, danışanların psikoterapi oturumlarında terapistleri ile birlikte iyi vakit geçirip geçirmedikleriyle ilgilidir. Oturum başarısı da tıpkı terapötik başarı gibi çeşitli ölçme araçları ile belirlenmektedir. Oturum başarısını anlayabilmek için çoğunlukla danışanların oturumlara ilişkin değerlendirmeleri ve memnuniyet düzeyleri esas alınmaktadır (Ör. Oturum Değerlendirme Anketi; Stiles, 1980). Ancak literatürde psikolojik danışmanların da oturumlara ilişkin değerlendirmelerini anlamaya yönelik ölçme araçları mevcuttur (Ör. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışman formu; Schindler vd., 1990; Sanberk, 2010). Genellikle, psikolojik danışmanların ve danışanların oturum değerlendirmeleri arasındaki benzeşim görülmeye çalışılmaktadır.

Danışanların oturum memnuniyet düzeyleri ise süreç içerisinde gerçekleşen birtakım psikolojik danışman davranışları veya etkileşim kesitleri ile ilişkilendirilmektedir.

Oturum sürecinde danışanların iyi veya kötü hissetmelerine birtakım faktörler sebep olmaktadır. İlgili literatürde, yalnızca oturum başarısı veya oturum sonrası sonuçlar üzerine odaklanan çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Örneğin, Elliott, Barker, Caskey ve Pistrang (1982) terapistin kullandığı teknikler ve danışanların oturum memnuniyeti ile ilişkisini incelemişlerdir. Buna göre, terapistin yorumlama davranışı danışanlar tarafından yararlı bulunurken, tavsiye / öğüt verme davranışı yararlı bulunmamıştır. Elliott (1985) ise terapistin tavsiye verme, yorumlama ve bilgi verme davranışlarının, danışanlar tarafından yararlı bulunduğunu ortaya koymuştur. O'Farrell, Hill ve Patton (1986) ise terapistin yorumlama becerisinin, danışanın problem betimleme davranışını azalttığını ve içgörü kazanmasını arttırdığını raporlamışlardır. Barkham ve Shapiro (1986) da benzer sonuçlara ulaşmış; danışanlar, yansıtma ve yorumlama becerilerini içeren keşfetmeye yönelik danışman davranışlarını daha empatik bulduklarını ifade etmişlerdir. Danışanlar ise psikolojik danışmanların bu davranışlarına karşılık, kendilerini daha anlaşılmış hissetmekte ve yeni davranışlar denemeye daha istekli olmaktadır (Hill vd., 1988).

2.3. Psikolojik Danışmada Başlangıç Oturumları

Hill (2014) psikolojik danışma sürecini “Keşfetme”, “İçgörü” ve “Eylem” olmak üzere üç evrede ele almaktadır. Ona göre danışanlar, ilk aşamada problemlerini keşfederken dibe doğru ilerlemektedirler, çünkü problemler hakkında konuşmak danışanlara olumsuz duygular yaşatmaktadır. Problemlerini keşfeden danışanlar içgörü kazanarak eyleme geçmeye, yani yeniden yükselmeye hazır hale gelmektedirler. Fakat yine de bu evrelerin danışma süreci boyunca döngüsel bir biçimde tekrar ettiğine de vurgu yapmaktadır. Hill'in (2014) kategorize ettiği danışma sürecinde başlangıç oturumları ise “Keşfetme” evresi içerisinde değerlendirilmektedir. İlgili literatürde başlangıç oturumlarının kaç oturumu kapsadığına ilişkin net bir tanım yoktur; ancak genellikle ilk üç veya beş oturum arası başlangıç evresi kapsamında incelenmektedir (Ör. Kokotovic ve Tracey, 1990). Flückiger ve diğerleri (2012) ise, başlangıç oturumlarının genellikle ilk dört hafta olarak tanımlandığını ifade etmektedirler. Bu aşamada psikolojik danışmanların temel hedefi, danışanları dikkatli bir biçimde gözlemlemek, dinlemek ve iyi bir terapötik ilişkinin kurulmasını sağlamaktır. Hill

(2014) bu evrede psikolojik danışmanların çoğunlukla sözel olmayan davranışlar ile yeniden ifade etme, duygu yansıtma, açık uçlu sorular gibi beceriler kullandıklarını ifade etmektedir.

Hill (2014), keşfetme evresinde iyi bir terapötik ilişkinin kurulmasına dikkat çekmektedir. Terapötik ilişkinin kurulması ilk olarak rapport (kaynaşma) ile başlar. Danışanlar ilk karşılaşma evresinde, anlaşıldıklarına ve kendilerine ilgi gösterildiğine yönelik olumlu bir izlenim oluşturduktan sonra psikolojik danışman ve danışan arasında terapötik ittifak / işbirliği gelişmektedir. Hackney ve Cormier (2008; s. 25) da danışanın sürece dair olumlu bir izlenim geliştirdikten sonra terapötik ilişkinin kurulabileceğini ifade etmektedirler. Danışanlar, sürecin ilk aşamalarında genellikle danışma süreci içerisinde olmaktan dolayı tedirgindirler ve orada bulunmak istemeyebilirler. Ancak danışanların kendilerini güvende hissedebilmeleri için psikolojik danışmanların ilk birkaç oturum süresince empatik, gerçekçi, tutarlı ve sabırlı davranışları çok önemlidir (Hackney ve Cormier, 2008).

Psikolojik danışma sürecinin başlangıç evresinde, psikolojik danışmanların nasıl bir yol izlemeleri gerektiğine yönelik açıklamalar büyük ölçüde Rogers'ın Danışan Merkezli yaklaşımı temelinde getirilmektedir (Ör. Hill, 2014). Fakat farklı psikoterapi ekolleri, başlangıç oturumlarının yapısını kendi kuramsal sayıltıları doğrultusunda açıklamışlardır. Bu nedenle farklı psikoterapi yaklaşımlarının başlangıç oturumlarını nasıl ele aldığı konusunda bilgi vermek yararlı olacaktır.

2.3.1. Farklı Psikoterapi Ekolleri Çerçevesinde Başlangıç Oturumları

2.3.1.1. Psikanalitik Terapi ve Başlangıç Oturumları

Gill, Newman ve Redlich (1954) psikanalitik terapide ilk oturumun üç hedefi olduğunu belirtmektedirler. Bu hedefler: terapötik ittifakın (işbirliğinin) geliştirilmesi, danışanın değerlendirilmesi ve terapinin devamı için güçlendirme ve planlanma yapılmasıdır (aktaran Healy, 2002). Langs (1989, s. 67) ise birinci oturumdaki hedefler konusunda, danışanın değerlendirilmesine odaklanmaktadır: 1) Danışanın duygusal sorunlarını tanımlamak 2) Bu sorunların arka planını ortaya çıkarmak; 3) Danışanın nasıl baş ettiğini belirlemek ve hastanın güçlü yönlerini değerlendirmek; 4) Akut sorunları tanımlamak; 5) Tedaviye karşı gösterilen direnci açıklığa kavuşturmak; 6) Danışanın terapi sürecine girme kapasitesini değerlendirmek; 7) Danışana tavsiyelerde bulunmak ve 8) Terapötik ilişki kurmak olmak üzere ilk oturumda gerçekleştirilmesi

gereken sekiz hedeften söz etmektedir. Ayrıca Langs (1989), birinci oturumda normalde konuşkan olan danışanların dahi az konuşabileceklerini ve direnç gösterebileceklerini ifade etmekte, bu nedenle danışmanların bu oturumda direktif olmamalarını, profesyonelliklerini koruyarak sabırlı olmaları gerektiğini bildirmektedir.

2.3.1.2. Davranışçı Terapi ve Başlangıç Oturumları

Davranışçı Terapi’de temel amaç, uyumsuz davranışın yerine yeni ve fonksiyonel davranışlar öğretilerek yok edilmesidir. Başlangıç oturumlarında, terapistlerin öncelikle danışanları ile *rappor*t kurmaları önemlidir. Psikolojik danışman ve danışan arasında karşılıklı güven ortamının oluşması için bu evrede danışanları yargılamadan dinlemek gerekmektedir. Psikolojik danışman ve danışan arasında verimli bir ilişki kurulduktan sonra danışanlar, Davranışçı Terapi ve etik meseleler hakkında bilgilendirilmektedirler. Bu aşamaların ardından sıra danışanın problemi ile ilgili derinlemesine bilgi edinmeye gelmektedir. Danışanlar çoğunlukla problemleri hakkında yüzeysel konuşmaktadırlar ancak Davranış Terapisi’nde problemin veya davranışın parametreleri ile ilgili detaylı bir biçimde inceleme yapılması ve bu doğrultuda bir tedavi planı oluşturulması gerekmektedir. Bu bilgiler edinildikten sonra danışanın problem teşkil eden davranışı sürdürmesine neden olan faktörler ortaya çıkarılır ve son olarak danışan Davranışçı Terapi konusunda eğitilir (Spiegler ve Guevremont, 2010, s. 84).

2.3.1.3. Bilişsel Davranışçı Terapi ve Başlangıç Oturumları

Bilişsel Davranışçı Terapi, bireydeki problemlerin temelinde hatalı bilişler olduğunu ve danışanların iyileşmeleri için bu bilişlerin ortadan kaldırılarak onlara esnek düşünebilme becerisi kazandırılması gerektiğini ifade etmektedir (Beck, 2011, s. 2). Bilişsel Davranışçı Terapi, yapılandırılmış ve psikolojik danışman güdümlü bir terapi yaklaşımıdır. Her bir oturum, ulaşmak istenen hedefler doğrultusunda yapılandırılmaktadır. Beck (2011) birinci oturumda psikolojik danışmanların ulaşması gereken hedefleri: 1) Danışan ve terapist arasında güven ilişkisi oluşturmak; danışanın zorluklarını normalleştirmek ve ona umut aşılamak; 2) Danışanları, sahip oldukları problemler ve bilişsel model konusunda eğiterek sosyalleştirmek; 3) Danışanı kavramsallaştırmaya yardımcı olacak ek bilgileri edinmek; 4) Bir hedef listesi oluşturmak; 5) Danışan için önemli olan bir problemi çözmeye çalışmak şeklinde

belirtmiştir. İkinci oturuma yönelik hedefleri ise üç kısımda ele almıştır. Oturumun ilk aşaması için; a) Duygu durum kontrolü yapmak, b) Gündem belirlemek, c) Bir güncelleme yapmak, d) Ödevleri gözden geçirmek ve c) Gündemde öncelikleri belirlemek gibi hedefler belirlenmiştir. İkinci aşamada; a) Spesifik bir problem üzerinde çalışarak bilişsel davranış terapisine ait becerileri geliştirmek, b) İlgili konuları izlemek ve ev ödevi vermek, c) İkinci bir problem üzerinde çalışmak ve son aşamada; a) Özetleme yapmak, b) Yeni ödevler üzerinde konuşmak ve c) Geribildirim almak gibi hedefler üzerinde durulmaktadır.

2.3.1.4. Sistemik Aile Terapisi ve Başlangıç Oturumları

Sistemik Aile Terapisi kapsamında pek çok farklı kuram yer almaktadır. Yapısal Aile Kuramı, Stratejik Aile Kuramı, Varoluşçu - Hümanistik yaklaşım ve Bowen'ın Aile Sistemi Kuramı bu kuramlar içinde en çok bilinenleridir. Bu dört yaklaşımda vurgulanan bazı ortak noktalar mevcuttur. Bunlardan en önemlisi, bir sistem olarak aile kavramıdır. Aile sistemi kuramcılarına göre ailede herkes birbirine bağlıdır, sistemin bir parçasını etkilemek diğer parçalarını da etkileyecektir (Murdock, 2013).

Pote, Stratton, Cottrell, Shapiro ve Boston (2003) sistemik aile terapilerinin etkinliği konusunda yapılacak olan sonuç araştırmalarına yardımcı olmak amacıyla, Milano Okulu Aile Terapisi ve Öyküsel Yaklaşım temelli bir Sistemik Aile ve Birey Terapisi el kitapçığı (manuel) geliştirmişlerdir. Genel olarak, terapistlerin ilk aşamada ulaşmaları gereken hedefler: 1) Terapinin yapısını ve sınırlarını belirleme, 2) Bütün aile bireylerini sürece dahil etme ve etkileşimde bulunma, 3) Bilgi toplama ve netleştirme, 4) Terapinin hedeflerini belirleme olarak belirlenmiştir. Terapinin ilk oturumundan önce terapist ve danışanlar bir araya gelir ve terapist aile ile genogram çalışması yaparak ailenin üyeleri ve birbirleriyle olan ilişkilerini, ailenin geçirdiği yaşam olaylarını anlamaya çalışır. Bu çalışmalar tamamlandıktan sonra ilk oturum gerçekleştirilir. Başlangıç oturumunda terapistin yapması gerekenler: 1) Destekleyici Ortam, 2) Herkesi Dinlemek ve 3) Tarafsızlık olarak sıralanmıştır. Terapistler ayrıca ilk oturumda; üyelerin başarılı bir terapi sürecinden beklentileri ve terapiye geliş nedenleri, ailenin kompozisyonu ve üyeler arasındaki ilişki örüntüleri, getirilen problem veya zorluklar hakkında bütün üyelerin görüşleri, inançları ve problemlere yönelik geçmişte kullanılan çözüm yolları ile geleceğe dair çözüm önerileri gibi bilgileri de edinmelidir.

Görüldüğü üzere her psikoterapi yaklaşımı, başlangıç oturumlarını farklı biçimlerde ele almıştır; ancak her birinde gözlenen ortak nokta, başlangıç oturumlarında danışan ve psikolojik danışman arasında iyi bir terapötik ilişkinin kurulması gerektiği yönündedir. Bu nedenle, mevcut bölümde son olarak terapötik ilişki ile ilgili bilgiler aktarılacaktır.

2.4. Terapötik İlişki

Gelso ve Carter (1985) terapötik ilişkiyi: “Terapötik süreçteki katılımcıların, birbirlerine yönelik duygu ve tutumları ile bu duygu ve tutumları ne şekilde ifade ettikleridir.” biçiminde kuramlar üstü bir ifadeyle tanımlamaktadırlar. Terapötik ilişki; *gerçek ilişki*, *terapötik ittifak* ve *aktarım / karşıt aktarım* olmak üzere üç boyuttan meydana gelmektedir. Gerçek ilişki, psikolojik danışman ve danışan arasındaki otantik, bir diğer ifadeyle şimdi ve burada bir ilişkiyi ifade etmektedir. Terapötik ittifak; danışan ve danışman arasındaki bağ, terapötik hedefler konusundaki görüş birliği ve hedeflere ulaşmayı sağlayacak olan görevlerin kabulü anlamına gelmektedir. Aktarım ve karşıt aktarım ise, gerçek bir ilişkide mutlaka kendini gösteren olaylardır. Terapötik süreçteki katılımcıların, daha önceki ilişkilerinde edindikleri tecrübelerle dayanan çarpıtmalara işaret etmektedir (Hill, 2014). Danışanlar terapötik sürece eski ilişkilerini de beraberinde getirmekte ve danışmanlarını zaman zaman bu yaşantılarındaki kişilerle özdeşleştirebilmektedirler. Aynı şekilde psikolojik danışmanlar da kimi zaman danışanlarına yönelik bu tarz duygular hissedebilmektedir (Hackney ve Cormier, 2008).

Psikolojik danışma literatürü, iyi bir terapötik ilişkinin başarılı bir danışma sürecinde oldukça önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır (Flückiger vd., 2012; Horvath ve Luborsky, 1993). Terapötik ilişkiyi besleyen psikolojik danışman davranışları veya süreç değişkenlerini anlamaya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Örneğin; Duff ve Bedi'nin (2010) çalışmasında, danışanların perspektifine göre terapötik ittifakı güçlendiren 15 psikolojik danışman davranışı belirlenmiş ve danışmanın özellikle; cesaret verici ifadeleri, danışan hakkındaki olumlu yorumları ve güler yüzlü davranışları, danışanlar tarafından terapötik ittifakı en fazla güçlendiren danışman davranışları olarak ifade edilmiştir. Bachelor (1995) ise danışanlar ile yürüttüğü nitel bir araştırmada, danışanlar tarafından algılanan üç tip terapötik ittifak (besleyici, içgörü yönelimli ve işbirlikçi) olduğunu ifade etmiştir. Danışanların, besleyici terapötik ittifakın daha çok sürecin başlangıcında kurulduğunu ifade ettiklerini

ve bu ittifakın kurulmasında etkili olan danışman davranışlarını; saygı, empati, yargılamama ve kolaylaştırıcı tepkiler şeklinde belirlediklerini ortaya koymuştur. Danışanlar, ayrıca işbirlikçi terapötik ittifakın sürecin başlangıcında kurulduğunu belirtmişler ve bu ittifakın kurulmasına yardımcı olan danışman davranışlarını; hoşgörölü, savunmacı olmayan tutumlar, danışanın alternatifleri görebilmesine yardımcı olan yorumlamalar ve öneriler şeklinde sıralamışlardır.

Hill (2014), psikolojik danışmanların her koşulda danışanları ile terapötik ilişki kuramayabileceklerine de değinmektedir. Çünkü, psikolojik danışmanlar mesleki eğitimleri ve sahip oldukları yeterlikler doğrultusunda hizmet sunmakta ve dolayısıyla bazı danışanlara yardımcı olamamaktadırlar. Bununla birlikte, danışanların sürece yönelik motivasyonları da terapötik ilişkinin kurulmasında belirleyici olmaktadır. Örneğın, ergen danışanlar genellikle ebeveynleri tarafından bir psikolojik danışmana getirilmektedir ve bundan dolayı terapötik sürece katılmak istemeyebilirler veya cinsel istismara uğramış bir kadın danışan, erkek bir psikolojik danışmanla çalışmak istemeyebilmektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Gerek yurt içi gerek yurt dışı alan yazında, psikolojik danışmanın başlangıç oturumlarını psikolojik danışman ve danışan sözel davranışları açısından inceleyen çalışmalar oldukça az sayıdadır. Araştırmalar çoğunlukla daha farklı desenlerle yürütölmüş ve başlangıç oturumlarında kurulan terapötik ittifak ve bu ittifakın bütün bir sürecin başarısı üzerindeki etkisini inceleme konusu edinmiştir. Bu başlıkta, başlangıç oturumları temelinde yürütölen araştırmalar sunulmuştur.

Fernández, Krause ve Pérez (2016), ergenlerle yürütölen psikoterapi sürecinin başlangıç oturumlarında (ilk üç oturum) kurulan terapötik ittifakın, terapötik başarıyı nasıl yordadığını incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, danışanlar ve terapistler arasında kurulan terapötik ittifak ilk oturumdan üçüncü oturuma kadar daha çok gelişmiş ve üçüncü oturumda danışanlar tarafından algılanan terapötik ittifak terapötik başarıyı yordamıştır. Üçüncü oturumda, terapistlerin perspektifinden değeriendirilen terapötik ittifakta ise özellikle bağ/ilişki boyutu terapötik başarıyı önemli ölçüde tahmin etmiştir.

Koffmann (2018), yetişkin danışanlarla yürütölen psikoterapi sürecinin başlangıç aşamasında gerçekleşen değışimlerin, psikoterapi başarısını ne düzeyde yordadığını

araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, terapi sürecinin ilk aşamalarında iyileşme gösteren danışanlar terapötik sürecin tamamından başarı elde etmiştir. İlk evredeki başarı, terapötik başarıyı da yordamıştır.

Malin ve Pos (2015), 30 yetişkin depresyon hastası ile yürütülen Kısa Süreli Deneyimsel Terapi sürecini incelemişlerdir. Sürecin ilk aşamalarında terapistin empatik davranma düzeyinin terapötik ittifakı, danışanın duygusal deneyimlerini ve terapötik başarıyı nasıl etkilediği araştırılmıştır. Empati, terapötik ittifak ve danışanlardaki duygulanımlar, bağımsız gözlemciler tarafından derecelendirilmiştir. Sonuçlara göre, terapistin ilk oturumdaki empati düzeyi terapötik başarıyı dolaylı olarak; terapötik ittifakı ve danışanların duygusal süreçlerini ise doğrudan yordamaktadır.

Pesale ve diğerleri (2012), danışanların psikodinamik terapi sürecinin ilk evrelerinde, oturum sonrası yaşadıkları deneyimlerin terapötik başarıyı nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Danışanlar tarafından derecelendirilen oturum derinliği, terapötik başarıyı anlamlı düzeyde yordamamış; ancak oturumdaki akıcılık (smoothness), terapötik başarıyı anlamlı düzeyde yordamıştır. Oturumlardaki pozitiflik düzeyi ise danışanların algıladıkları ilerleme düzeyini etkilemiştir. İlk oturumlarda daha olumlu duygular yaşayan danışanlar süreç boyunca daha fazla ilerleme kaydettiklerini bildirmişlerdir. Başlangıç oturumlardaki canlılık düzeyi ise terapötik başarıyı anlamlı düzeyde yordamamıştır.

Elliott (1985) ise psikoterapi sürecinde danışana yardımcı olan ve yardımcı olmayan terapist davranışlarını sınıflandırmış ve Kagan, Schauble, Resnikoff, Danish, ve Krathwohl'un (1969) Kişilerarası Süreci Hatırlama Tekniği kapsamında, danışanların bu davranışları belirlemesini istemiştir. Tek oturumluk kısa süreli terapi oturumları incelenmiş ve danışanlar oturum süresince danışmanın yeni perspektif kazandırma ve anlama davranışlarını yararlı bulmuş, buna karşın yanlış anlama, negatif danışman tepkisi ve istenmeyen sorumluluk (danışanlar tarafından anlatılan olaya dair terapistin tepki vermemesi olarak belirtilmiş) davranışlarını ise yararlı bulmamışlardır.

Sexton ve diğerleri (2005), birinci ve ikinci oturumlardaki terapist ve danışan arasındaki ilişkinin kalitesini incelemişlerdir. Araştırmaya 34 danışan ve 14 terapist katılmıştır. Terapi öncesinde danışanların semptom düzeylerini belirlemek için Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Danışanların problemleri depresyon, anksiyete, bulimiya nervoza, uyum bozuklukları ve diğer problemler başlıkları altında sunulmuştur. Bulgulara göre terapist ile danışanlar arasındaki bağ ve danışanların kişilik özellikleri, terapötik ittifak varyansının %50'sini açıklamıştır. Terapist ve danışan

arasındaki ilişkinin derinliği ilk oturumda oluşmuş ve bir sonraki oturumun derinliğini en az %20 oranında etkilemiştir. Bir diğer ifade ile ilk oturumda kurulan terapötik ittifak ikinci oturumdaki terapötik ittifakı yordamaktadır. Ayrıca danışanların sessizlik anında ve daha nötr veya belirgin olmayan duygusal tepkiler verdiklerinde; terapistlerin ise bilgi veren sözel davranışlar ve duygusal olmayan konuşmalarında terapist ve danışan arasındaki terapötik ittifak düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir.

Barkham ve Shapiro (1986) danışan ve psikolojik danışman tarafından ilk oturumlar ve işlem oturumlarında bildirilen empati derecesi arasındaki fark ile danışmanın sözel davranışları ve danışma oturumları sırasında olayların anlaşılması arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma kapsamında 12 başlangıç ve işlem oturumu incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; danışanlar işlem oturumlarına göre başlangıç oturumlarında danışmanlarını daha az empatik algılamışlardır; fakat psikolojik danışmanlar başlangıç oturumlarında kendilerini danışanlarının algıladıklarından daha empatik bulmuşlardır. Bu bulgu, danışanların başlangıçta terapötik ilişkiyi danışmandan daha az olumlu algılayabildiklerini göstermektedir; ancak terapötik ilişki iyi kurulduktan sonra, her iki katılımcı da empatinin işlevselliğine ilişkin nispeten olumlu bir bakış açısı paylaşmıştır. Başlangıç oturumlarında tavsiye verme davranışını daha az kullanan psikolojik danışmanlar, danışanları tarafından daha empatik algılanmıştır. Psikolojik danışmanlar ise kendilerini keşfetme ve güven verme davranışlarını kullandıkları takdirde empatik olarak değerlendirmiştir. Süreci hatırlama oturumlarında ise danışanların çoğunlukla psikolojik danışmanların keşfetme, yorumlama ve yansıtma davranışlarını sergilediği anlarda danışmanlarını empatik olarak değerlendirdikleri gözlenmiştir. Benzer durum danışmanlar tarafından da geçerlidir; fakat yalnızca derecelendirme puanları arasında küçük farklılıklar bulunmuştur.

Schindler ve diğerleri (1989), 39 kadın 51 erkek uyku bozukluğu olan danışan ve 3 kadın 3 erkek terapist ile çalışmış ve Davranışçı Terapi’de ayrı bir öneme sahip olduğu için katılımcıların ilk danışma oturumlarını incelemişlerdir. İlk oturumlar video kaydına alınmış, danışman ve danışanın sözel davranışları kodlayıcılar tarafından Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi’ne göre kodlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre birinci oturumda psikolojik danışmanlar tarafından en çok kullanılan davranış kategorileri; bilgi soruları, yeniden formüle etme, açıklama ve özetleme olarak belirlenirken en sık kullanılan danışan davranış kategorileri ise: problem betimleme, kısa yanıt ve olay bildirimi olarak belirlenmiştir.

Keijsers, Schaap, Hoogduin ve Lammers (1995), agorafobinin eşlik ettiği panik bozukluğa sahip danışanlar ve davranışçı terapistlerin danışma sürecini gözlemlemiştir. Araştırma kapsamında birinci, üçüncü ve onuncu danışma oturumları incelenmiş, oturumlardaki danışman ve danışan sözel davranışları Schindler ve diğerleri (1989) tarafından geliştirilen Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi kullanılarak kodlanmıştır. Danışanların semptom düzeylerini görebilmek için ise bedensel semptom düzeylerini ölçen araçlar tercih edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, psikolojik danışmanlar birinci oturumda çoğunlukla empati ve keşfetme davranışlarını, danışanlar ise problem betimleme davranışlarını sergilemişlerdir. Üçüncü oturumda danışmanlar açıklama ve doğrudan yönlendirme davranışlarını görece daha fazla kullanırken, danışanlar problem betimleme davranışlarını arttırmış ve sessizlik davranışını azaltmışlardır. Onuncu oturumda ise danışmanlar açıklama, keşfetme gibi davranışları azaltmış yorumlama, yüzleştirme ve eleştiri gibi davranışları daha fazla sergilemişlerdir. Danışanların ise değişimle ilgili bildirim, engelleyici davranış ve diğer kategori davranışlarında artış gözlenmiştir.

Levine ve Herron (1990) 30 gönüllü danışan ve altı terapist ile yürüttükleri araştırmada terapötik ilişki sürecindeki değişimi incelemiştir. İncelenen terapi süreleri 5 ile 33 oturum arasında değişmektedir. Araştırmanın bulgularına göre; 30 danışandan 11'i terapi sürecini erken sonlandırmıştır. Sürece devam eden danışanlar ise 5-30 oturum arasında değişen sürelerde danışma almıştır. Terapistlerin büyük bir çoğunluğu kısa süreli terapi modelini tercih etmektedir ve kuramsal yönelimleri deneyimsel, psikanalitik, bilişsel ve eklektik yaklaşımlar olarak belirlenmiştir. Terapi sürecini erken sonlandıran danışanların birinci, ikinci ve üçüncü oturumlardaki oturum değerlendirme skorları erken sonlandırmayan gruba göre önemli derecede düşük bulunmuştur. Süreci erken sonlandırmayan danışanlar, ilk üç oturuma yönelik değerlendirmelerinde terapistlerinin yardımsever ve anlayışlı olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca süreci erken sonlandırmayan grubun terapistleri, danışanlarının ve kendilerinin motivasyonlarının yüksek olduğunu, danışanlarına yardımcı olabildiklerini ve oturumlarda ilerleme kaydettiklerini bildirmişlerdir. Süreci erken sonlandıran danışanlar, terapistlerinin resmi ve derin olmayan bir ilişki kurduklarını belirtirken devam eden danışanlar terapistlerinin daha samimi ve derin bir ilişki kurduklarını ifade etmiştir. Terapistler ise süreci erken sonlandıran danışanların daha çok ekonomik ve ailevi konulardan bahsettiğini, devam eden danışanların çoğunlukla romantik ilişkilerinden bahsettiğini söylemiştir.

Psikolojik danışmada süreç ve sonuç ilişkisini inceleyen yurt içi araştırmaların sayısı ise oldukça sınırlıdır. PDR alanında bu konuyla ilgili ülkemizde yapılan ilk çalışma Sanberk'e (2010) aittir. Doktora tezi kapsamında yürütülen bu araştırmada, danışman ve danışanın danışma sürecindeki sözel etkileşimi karşılıklı bağımlılık açısından incelenmiş, ayrıca sonuç başarısı ile süreçteki öznel deneyimler ve sözel davranışlar arasındaki ilişki belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; psikolojik danışman ve danışanların birtakım davranışları birbiriden etkilenmektedir. Süreç boyunca yaşantı ve davranışlarda değişim gösteren danışanlar oturumları da olumlu değerlendirmişlerdir. Ayrıca, başarılı ve başarısız grupta yer alan danışanların danışmanlarına yönelik değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Yaşantı ve davranışlarda değişim ölçütü açısından başarılı grupta yer alan danışmanlar başarısız olan danışmanlara göre daha fazla empati ve destek davranışlarını sergilemişlerdir. Başarılı grupta yer alan danışanlar ise başarısız olan danışanlara göre daha fazla işbirliği, değişimle ilgili geribildirim ve duygusal açıklık davranışlarını sergilemişlerdir. Başarısız grupta yer alan danışmanlar daha çok engelleyici davranış (isyan, ret) ortaya koymuştur. Markov zinciri analizi sonucu incelendiğinde başarılı grupta yer alan danışmanların empati-destek davranışı ile danışanların sorumluluk üstlenme davranışları başarısız grupta yer alan danışman ve danışan davranışlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Bunun yanında keşfetme ve engelleyici davranış kategorileri başarısız grup lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir.

Ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan bir diğer çalışma ise Denizli'ye (2010) aittir. Yine doktora tezi kapsamında yürütülen bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının aldıkları süpervizyon etkililiğinin ve kullandıkları psikolojik danışma becerilerinin (kapalı uçlu soru, açık uçlu soru, yeniden ifadelendirme, duygu yansıtma, bilgi verme ve yönlendirme) etkililik düzeylerinin, danışanların algıladıkları terapötik çalışma uyumu ve oturum etkisi düzeylerini yordama derecesi belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; Terapötik çalışma uyumunu, süpervizyon etkililiğinin ve psikolojik danışma becerilerinin etkililiğinin yordamadığı bulunmuştur. Süpervizyon etkililiğinin oturum etkisinin derinlik, akıcılık, oturum sonrası olumluluk ve canlılık boyutlarını yordamadığı belirlenmiştir. Oturum etkisinin derinlik boyutu ve akıcılık boyutları açısından yönlendirme becerisinin etkililiğinin anlamlı bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Yönlendirme becerisinin etkililik düzeyiyle, oturum etkisinin derinlik ve akıcılık boyutları düzeyleri arasında ters yönde korelasyon ortaya çıkmıştır. Yönlendirme becerisinin etkililik düzeyi, danışanın oturum sonrası olumluluğunun;

duygu yansıtma becerisi ise danışanın oturum sonrası canlılığının anlamlı yordayıcıları olarak belirlenmiştir. Hem yönlendirme becerisinin etkililiğiyle olumluluk, hem de duygu yansıtma becerisinin etkililiğiyle canlılık düzeyleri arasındaki ilişki ters yönlü bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, psikolojik danışma araştırmaları içerisinde özel bir kategori olan mikro düzey süreç araştırmaları kapsamına girmekte ve birden fazla araştırma modeli içermektedir (Gelo ve Manzo, 2015, s. 252-253; Krause ve Altımir, 2016).

Araştırmada ilk olarak, deneysel olmayan nicel araştırma modellerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma modelini, Gall, Borg ve Gall (1996, s.380-381) şu şekilde ifade etmektedirler:

Belirli davranış kalıplarının veya kişisel özelliklerin olası nedenlerini, bu davranış kalıpları veya kişisel özelliklerin var olduğu ve olmadığı bireyleri karşılaştırarak keşfetmeyi amaçlayan nicel bir araştırma türüdür. Bu model, ex - post facto deseni olarak da adlandırılmaktadır; çünkü nedenler, başka bir değişken üzerinde etkilerini gösterdikten sonra araştırılmaktadır.

Nedensel karşılaştırma araştırmaları, çoğunlukla deneysel manipülasyonun yapılamadığı durumlarda tercih edilmektedir (Gall vd., 1996); ancak sözel davranışların incelendiği psikolojik danışma süreç ve sonuç araştırmalarında yaygın olarak etken faktör sonrası desenler (ex - post facto) kullanılmaktadır (Friedlander ve Tuason, 2000, aktaran Sparks ve Duncan, 2009). Örneğin; başarılı ve başarısız olarak sonuçlanmış iki grup olgu arasındaki farklılığın nedenlerini araştırmak isteyen bir araştırmacı, terapistin kullandığı bir tepkinin sıklığının başarı üzerindeki etkisini bu araştırma desenini kullanarak inceleyebilir (Heppner vd., 2008). Bu çalışmada, başarılı ve görece daha başarısız gruplarda yer alan psikolojik danışman adayları ve danışanların, oturum süresince sergiledikleri sözel davranış kategorileri arasındaki farklılıklar nedensel karşılaştırma modeli kullanılarak kendi doğal seyrinde incelenmiştir.

Araştırma aynı zamanda korelasyonel araştırma desenini de içermektedir. Korelasyonel ve nedensel karşılaştırma desenleri birbirlerine oldukça benzemektedir; fakat kullanılan istatistiksel analizler bakımından farklılaşmaktadır. Nedensel karşılaştırma araştırmalarında istatistiksel fark analizleri yapılırken, korelasyonel araştırmalarda

korelasyon analizi, dağılım grafikleri gibi analiz yöntemleri kullanılmaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012, s.368). Bu araştırmada, psikolojik danışman adayları ve danışanların oturumlara ilişkin değerlendirme puanları ve oturum değerlendirme puanları ile davranış kategorileri arasındaki korelasyon katsayıları hesaplandığından korelasyonel araştırma deseni de kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Çukurova Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı lisans dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öncelikle, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında ders sorumlusu süpervizör akademisyenler ve öğrenciler araştırmadan haberdar edilmiş ve birinci aşamada çalışmanın örnekleme *uygun örnekleme* yöntemi kullanılarak gönüllü olan psikolojik danışman adaylarının ve danışanlarının araştırmaya katılmasıyla belirlenmiştir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007, s.113-114). Cohen, Manion ve Morrison (2007) uygun örnekleme yöntemini: “Uygun veya kazara örnekleme, ulaşılabilecek en yakın konumdaki bireylerden yeterli düzeyde katılımcı sayısına ulaşana kadar veri toplamak anlamına gelir.” şeklinde ifade etmektedirler. Aday psikolojik danışmanlar ve danışanları, bilgilendirilmiş onay formlarını doldurup imzalayarak araştırmaya katıldıklarını beyan etmişlerdir. Araştırmaya 60 psikolojik danışman adayı ve danışanı gönüllü olmuş, dolayısıyla 60 danışman adayı ve danışan çifti araştırmanın ilk örneklemini oluşturmuştur. İlk örnekleme yer alan psikolojik danışman adaylarının 40’ı (%66.7) kadın, 20’si (%33.3) erkek olup yaş ortalamaları 21.8’dir. Danışanların ise 35’i (%58.3) kadın, 25’i (%41.7) erkek olup yaş ortalamaları 21.4 olarak belirlenmiştir. İkinci aşamada ise *ölçüt örnekleme* yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi ise: “Önceden belirlenmiş bazı kriterleri karşılayan vakaların seçilmesidir” şeklinde ifade edilmiştir (Patton, 2002, s.238). Araştırmaya gönüllü olan toplam 60 psikolojik danışman adayı ve danışan çifti arasından, birinci ve ikinci oturum sonunda danışanlar tarafından doldurulan Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan formu puanları ölçüt alınarak başarılı ve görece daha az başarılı olan gruplar belirlenmiştir.

3.2.1. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu'ndan Elde Edilen Puanlar Doğrultusunda Başarı Gruplarının Belirlenmesi

Oturumlardaki süreç ve sonuca ilişkin belirli çıkarımların yapılabilmesi amacıyla katılımcılar, başarılı ve görece daha başarısız olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. İlk aşamada ulaşılan örneklem grubunda 60 psikolojik danışman adayı ve danışan çifti yer almıştır. Ancak, danışman adaylarından birinci oturuma ait verilerini ulaştırıp ikinci oturum verilerini ulaştırmayan 2, birinci oturum verilerini ulaştırmayıp ikinci oturum verilerini ulaştıran 4 katılımcı bulunmaktadır. Toplamda her iki oturuma ait verilerini ulaştıran danışman adayı sayısı 54'tür, dolayısıyla bazı katılımcılar her iki oturum için oluşturulan başarı gruplarında yer alabilmiştir. Buna karşın, adayların iki oturumu arasında ilişkilendirme yapılmayıp, oturumlar bağımsız bir biçimde ele alındığı için toplam 60 psikolojik danışman adayı ve danışanı araştırmanın ilk örneklemine dahil edilmiştir.

Danışman adaylarının, birinci ve ikinci oturumlar sonunda elde ettikleri ODÖ - Danışan formu puanları SPSS'te büyükten küçüğe doğru sıralanmış, bu puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiştir. Birinci ve ikinci oturumlar sonunda 60 psikolojik danışman adayı ve danışan çiftinden elde edilen ODÖ - Danışan formu puanlarına yönelik betimsel istatistik değerleri ise Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

ODÖ Danışan Formu Puanlarına Yönelik Betimsel İstatistik Değerleri

	N	$\bar{X}$	Ss
1. Oturum	56	60.07	11.21
2. Oturum	58	62.58	10.27

Tablo 1'de sunulan ODÖ – Danışan formu puanlarının betimsel istatistik değerleri incelenmiş, ölçek puanları büyükten küçüğe doğru sıralandıktan sonra alt ve üst %27'lik dilimlerde yer alan en başarılı 15 ve en başarısız 15 katılımcı (danışman - danışan çifti) başarı gruplarını oluşturmuştur. İkinci oturum verilerini ulaştıran daha fazla sayıda katılımcı (n = 58) olduğu için, ikinci oturuma ait başarı gruplarında 16 danışman adayı ve danışan çifti yer almıştır. Başarı gruplarına dahil edilen katılımcıların, ODÖ - Danışan Formu puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olup olmadığı Mann - Whitney - U testi ile analiz edilerek başarı gruplarının oluşturulabilir olup

olmadığı görülmek istenmiştir. Başarı gruplarına dahil edilen danışman - danışan çiftlerinin, ODÖ - Danışan Formu'ndan aldıkları puanlar arasında anlamlı düzeyde bir farkın olup olmadığını anlamaya yönelik yapılan Mann - Whitney - U testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Başarı Gruplarını Oluşturan Katılımcıların ODÖ Danışan Formu Puanları Arasındaki Farka İlişkin Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Oturumlar	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1. Oturum	Başarılı	15	23.00	345.00	000	.000*
	Başarısız	15	8.00	120.00		
2. Oturum	Başarılı	16	24.50	392.00	000	.000*
	Başarısız	16	8.50	136.00		

*p< .05

Tablo 2'de görüldüğü üzere, başarı gruplarına atanan katılımcıların ODÖ - Danışan Formu puanları arasında başarılı gruplar lehine anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlenmiştir (U=000; p< .05). Dolayısıyla, başarı gruplarının oluşturulabilir olduğu tespit edilmiştir. Başarı gruplarını oluşturan danışman adaylarının ODÖ - Danışan formu puanlarına yönelik betimsel istatistik değerleri ise Tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3

Başarı Gruplarına Dahil Edilen Katılımcıların ODÖ Danışan Formu Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Değerleri

Oturumlar	Başarı Grupları	N	$\bar{X}$	Ss
1. Oturum	Başarılı	15	73.13	1.06
	Başarısız	15	46.00	1.87
2. Oturum	Başarılı	16	74.18	0.67
	Başarısız	16	50.31	1.98

Tablo 3'teki değerler incelendiğinde, her iki oturumda da başarısız gruplara dahil edilen psikolojik danışman ve danışan çiftlerinin ODÖ - Danışan Formu puanları 42 toplam puandan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle, “başarısız” yerine “görece başarısız” ifadesinin kullanılması daha uygun görülmüştür. ODÖ ile ilgili

bilgiler, “Veri Toplama Araçları” başlığında detaylı bir şekilde aktarılmıştır (Bkz. s. 36).

3.2.2. Başarı Gruplarına Dahil Edilen Psikolojik Danışman Adaylarının ve Danışanların Tanıtılması

Başarı gruplarına atanan psikolojik danışmanların 27’sini (%67.5) kadın 13’ünü (%32.5) erkek adaylar oluşturmuş ve yaş ortalamaları 22.02 olarak belirlenmiştir. Danışanların 28’i (%70) kadın 12’si (%30) erkek olup yaş ortalamaları 21.37 olarak hesaplanmıştır. Danışanların psikolojik yardım almaya yönelik problemleri ise, danışman adayları tarafından yürütülen ön görüşmeler ve yine danışman adaylarının süreç içerisindeki gözlemleri aracılığıyla belirlenmiştir. Psikolojik danışman adaylarının ifadeleri doğrultusunda, oturumlarda başarılı gruplarda yer alan danışanları psikolojik danışma yardımı almaya sevk eden problemler Tablo 4’te, görece daha başarısız gruplarda yer alan danışanların problemleri ise Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4

Birinci ve İkinci Oturumlarda Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Problemlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Problem durumu	f	%
Aile içi iletişim	7	22.5
Kişilerarası iletişim	6	19.3
Özgüven	4	12.9
Karşı cinsle ilişkiler	4	12.9
OKB	4	12.9
Yalnızlık	2	6.4
Panik atak	2	6.4
TSSB	2	6.4
Toplam	31	100

Tablo 5

Birinci ve İkinci Oturumlarda Görece Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Problemlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Problem durumu	f	%
Özgüven	8	25.8
Kişilerarası iletişim	5	16.1
Aile içi iletişim	5	16.1
Yalnızlık	4	12.9
Karşı cinsle ilişkiler	3	9.6
OKB	2	6.4
Sosyal fobi	1	3.2
Travma	1	3.2
TSSB	1	3.2
Karamsarlık - Umutsuzluk	1	3.2
Toplam	31	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, oturum süreci ve sonucuna ilişkin verilere ulaşmak amacıyla iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu nedenle, veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler iki alt başlık altında sunulmuştur.

3.3.1. Oturum Değerlendirme Ölçeği (ODÖ)

Bu çalışmada psikolojik danışman adaylarının oturum başarısı, danışanların oturumlara yönelik değerlendirmeleri esas alınarak belirlenmiştir; fakat psikolojik danışman adaylarının oturum değerlendirmeleri de görülmek istenmiştir. Danışman adaylarının ve danışanların her iki oturuma ilişkin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla Schindler ve diğerlerinin (1990) geliştirdiği, Türk kültürüne uyarlama çalışmalarını Sanberk'in (2010) yaptığı Oturum Değerlendirme Ölçeği (ODÖ) kullanılmıştır. Ölçek, psikolojik danışman ve danışan olmak üzere iki ayrı formdan oluşmaktadır. Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu'nun orijinalinde Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .88 olarak hesaplanırken, Sanberk'in (2010) yaptığı uyarlama çalışmasında .94 olarak hesaplanmıştır. Psikolojik danışman formunun orijinalinde bu katsayı .93 iken, Türkçe formunda .91 olarak bulunmuştur. Türk

kültürüne uyarlama çalışması sonucunda elde edilen bu değerler, ölçeğin güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Oturum Değerlendirme Ölçeği Psikolojik Danışman ve Danışan Formları'nın her ikisi de; 20 maddelik 4'lü Likert tipi derecelendirme sorusu, 1 maddelik genel (global) değerlendirme sorusu ve 3 maddelik açık uçlu soru olmak üzere toplam 24 sorudan oluşmaktadır. Ancak ölçeğin puanlaması, 20 maddelik 4'lü Likert tipindeki sorulara verilen yanıtlar üzerinden yapılmaktadır. Buna göre, ölçeklerden alınan 80 puan oturumdan oldukça memnun kalındığını gösterirken, 20 puan hiç memnun kalınmadığını göstermektedir. Ayrıca danışman formundan alınan 45 puan ve daha altındaki puanlar ile danışan formundan alınan 42 puan ve daha altındaki puanlar oturumdan memnun kalınmadığını ifade etmektedir (Sanberk, 2010).

3.3.2. Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi (PEK)

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı ise yine Schindler ve diğerleri (1989) tarafından geliştirilen ve Türk kültürüne uyarlama çalışmalarını Sanberk'in (2010) yaptığı Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi (PEK)'dir. Bu kodlama sistemi, psikolojik danışma veya psikoterapi sürecindeki psikolojik danışman ve danışan sözel davranışlarını kategorize ederek süreç araştırması yapmaya olanak tanımaktadır. Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi, literatürdeki diğer kodlama sistemlerinin birtakım problemler içermesi nedeniyle geliştirilmiştir. Schindler ve diğerleri (1989) bu problemleri şöyle açıklamaktadırlar:

1. Bazı kategori sistemlerinin, genel olarak sosyal etkileşimi incelemek için geliştirilmesi ve bu nedenle terapötik sürecin kendine özgü yönlerini yansıtmaması,
2. Bazı kategori sistemlerinin yalnızca danışan veya yalnızca psikolojik danışman davranışlarına odaklanması, dolayısıyla terapötik süreçteki etkileşimi incelemeye olanak tanımaması,
3. Bazı sistemlerde ise, kodlama biriminin bir cümle biçiminde ifade edilmesi nedeniyle istatistiksel analizlerde (özellikle sıralı verilerin istatistiksel analizinde) sıkıntıların yaşanmasıdır.

PEK, Davranışçı Terapi ekolünün sayılıları temel alınarak geliştirilmiş; ancak alan yazındaki diğer kategori sistemlerinden de yararlanılmıştır. Bu bağlamda, diğer psikoterapi ekolleri temelinde geliştirilen kategori sistemleri ile karşılaştırma yapmaya elverişli hale getirilmiştir. PEK, psikolojik danışman ve danışan sözel davranışlarını sınıflandıran iki ayrı formdan oluşmaktadır. Psikolojik danışmana ait sözel davranışlar 19, danışana ait sözel davranışlar 18 kategoriye ayrılmıştır (Sanberk, 2010). Psikolojik danışman ve danışan sözel davranışlarına ilişkin kategoriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

PEK’te Yer Alan Psikolojik Danışman ve Danışan Sözel Davranış Kategorileri

Psikolojik Danışman Kategorileri	Danışan Kategorileri
1. Empati • Kısa Duygusal Konuşma (KD) • Yeniden Formüle Etme (YF) • Anlayış (AŞ)	1. Emosyonel Açıklık • Pozitif duyguların betimlenmesi (PD) • Negatif duyguların betimlenmesi (ND)
2. Destek • Cesaretlendirme (CE) • Pozitif Geribildirim (PG) • Minimal Destek (MD)	2. Problem Betimleme • Olay bildirimi (OB) • Spesifik problem (SP)
3. Keşfetme • Bilgi soruları (BS) • Özetleme (ÖZ)	3. Basit Yanıtlar • Kısa yanıt (KY)
4. Açıklama • Olayın (konunun) tespiti (OT) • Yapılandırma (YA) • Açıklama (AÇ) • Kendini açma (KA)	4. Değişimle İlgili Bildirim • Oto-kontrol denemeleri (OK) • Başarı bildirimleri (BB) • Anlama (AN)
5. Yönerge • Doğrudan rehberlik (DY) • Ödev verme (ÖV)	5. Katılım/Girişim • İstek/amaçları tasarlama (İT) • Geleceğe güven (GG) • Değişimle ilgili öneri(DÖ)
6. Sınıflandırma • Yüzleştirme (YÜ) • Yorumlama (YO) • Eleştiri (EL)	6. Aydınlanma • Terapötik ilişki üzerine konuşma (Tİ) • Enformasyon soruları/öneri isteme (EÖ)

Tablo 6 (Devamı)

Diğer Kategori (DK)	7. Engelleyici Davranış
Ara (AR)	• Ret/Kaçınma (RK)
Dinleme (Dİ)	• Eleştiri/İsyan (Eİ)
	• Teslimiyet (TE)
	Diğer Kategori (DK)

Tablo 6’da görüldüğü üzere PEK, hem psikolojik danışmanların hem de danışanların sözel davranışlarını içeren kapsamlı bir kodlama sistemidir. Bununla birlikte, kategori sayısının fazlaca oluşu birtakım istatistiksel analizlerin yapılmasını da zorlaştırmaktadır. Sistemde yer alan psikolojik danışmanlara ait empati, destek ve danışanlara ait emosyonel açıklık, problem betimleme gibi ifadeler üst kategori olarak nitelendirilmektedir. Bu üst kategoriler ise indirgeme yoluyla daha az sayıya düşürülmüştür (Sanberk, 2010). PEK’te yer alan üst davranış kategorileri ve indirgenmiş kategoriler Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7

Psikolojik Danışman Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategoriler

Üst Kategoriler	İndirgenmiş kategoriler
1. Empati / Destek	1. Empati - Destek
2. Keşfetme / Açıklama	2. Araştırma - Açıklama
3. Yönerge / Sınıflandırma	3. Yönerge - Sınıflandırma

Tablo 8

Danışan Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategoriler

Üst Kategoriler	İndirgenmiş kategoriler
1. Problem betimleme / Kısa yanıt	1. Problem betimleme - Kısa yanıt
2. Emosyonel açıklık / Değişim bildirimi / Katılım-Girişim / Aydınlanma	2. Girişim - İşbirliği
3. Engelleyici davranış	3. Engelleyici davranış

3.4. Araştırmanın Yürütülmesi ve Verilerin Toplanması

Mevcut araştırmanın temel hedefi, psikolojik danışman adaylarının başlangıç oturumlarında sağladıkları mikro düzey başarının, danışman ve danışan sözel davranışları açısından incelenmesidir. Bu amaçla, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Anabilim Dalı lisans dördüncü sınıf öğrencilerinin, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında yürüttükleri birinci ve ikinci psikolojik danışma oturumları incelenmiştir. Üç farklı öğretim üyesi tarafından yürütülen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde, danışman adayları araştırmadan haberdar edilerek danışanları ile birlikte çalışmaya katılımcı olmaları rica edilmiştir. Katılımcı olan danışman adayları ve danışanlar, bilgilendirilmiş onay formlarını doldurarak araştırmaya gönüllü olduklarını beyan etmişlerdir. Danışman adaylarına kapalı zarflar içerisinde Oturum Değerlendirme Ölçeği Danışman ve Danışan Formları verilmiş, birinci ve ikinci oturumların sonunda danışanları ile birbirlerinin yanıtlarını görmeyecek şekilde ölçekleri doldurmaları ve her hafta ders kapsamında teslim ettikleri danışma oturumlarının ilk, orta ve son beş dakikasını kapsayan transkriptleri ile birlikte araştırmacıya teslim etmeleri istenmiştir. Çalışmada danışman adaylarının oturum başarısı, Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu (Schindler vd., 1990; Sanberk, 2010) puanları, bir diğer ifadeyle danışanların oturum memnuniyet düzeyleri esas alınarak belirlenmiştir. Terapötik süreç içerisindeki danışman ve danışan sözel davranışları ise Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi (Schindler vd., 1989; Sanberk, 2010) kullanılarak araştırmacı tarafından kodlanmış ve analize hazır hale getirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının oturum başarılarının ölçütü olan Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışan Formu'ndan alınan puanlar SPSS'te büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt ve üst %27'lik dilime giren danışman adayları ve danışanları başarı gruplarını oluşturmuştur. Araştırmada oturum başarısı, danışanların oturum değerlendirmeleri esas alınarak belirlense de danışman adaylarının oturum değerlendirmelerine de bakılmıştır. Danışman adayları ve danışanlarının, Oturum Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı ile belirlenmiştir.

Psikolojik danışman adaylarının, oturumlarda sağladıkları başarı durumları ve oturum sürecinde kullandıkları sözel davranış kategorilerinin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış ve bu kategoriler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı Mann - Whitney - U Testi ile belirlenmiştir. Aynı şekilde, başarılı ve görece daha başarısız

gruplarda yer alan danışanların, oturum sürecindeki sözel davranış kategorilerinin frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak bu kategoriler ile başarı durumları arasındaki fark Mann - Whitney - U Testi ile tespit edilmiştir. Psikolojik danışman adayları ve danışanların oturumlara yönelik değerlendirme puanları ile süreçteki davranış kategorileri arasındaki ilişki ise Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir.

3.6. Oturum Sürecinden Elde Edilen Verilerin Güvenirlik Analizi

Psikolojik danışman adaylarının yürüttüğü birinci ve ikinci oturumlara ait transkriptler toplanmış, transkriptlerdeki danışman ve danışan sözel davranışları araştırmacı tarafından Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi'ne (PEK) göre kodlanmıştır. Ancak bu kodlamaların güvenilir olup olmadığı, bağımsız gözlemcilerin kodlamaları ile karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Başarı gruplarını oluşturan katılımcıların transkriptlerinden toplam 9177 gözlem verisi, bir diğer ifadeyle danışman adayları ve danışanlara ait toplam 9177 cümle elde edilmiştir. İlgili alan yazında, nitel verilerin güvenilirlik analizini yapabilmek için toplam veri miktarının %10'luk kısmının yeterli olacağına yönelik bilgiler mevcuttur (Hodson, 1999, aktaran, Campbell, Quincy, Osserman ve Pedersen, 2013). Miles ve Huberman (1994, s.64) ise 5 ile 10 sayfa arasındaki gözlem verisinin güvenilirlik analizi için yeterli olacağını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada ise, toplam 9177 gözlem verisinin en az %10'una karşılık gelmesi koşuluyla 9 adet danışma transkriptinden elde edilen 1374 gözlem verisi, bağımsız 2 gözlemci tarafından kodlanmıştır. Araştırmacı, bağımsız gözlemcilere PEK konusunda kısa süreli bir eğitim vermiş ve gözlemciler kodlamalarını bu doğrultuda yapmışlardır. Süreç sonunda, bağımsız kodlayıcıların ve araştırmacının kodları arasındaki güvenilirlik katsayısı, Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$) kullanılarak hesaplanmıştır. Analiz sonucunda birinci oturum için güvenilirlik katsayısı %87.58, ikinci oturum için ise %85.19 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994) kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin %80 ve üzeri olduğu takdirde güvenilirlik kriterlerinin sağlanacağını belirtmektedirler. Sonuç itibarıyla, araştırmacı tarafından kodlanan gözlem verilerinin güvenilir ve analizlere hazır olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına uygun bir sıra izlenerek elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1. Oturum Sonucuna Yönelik Bulgular

4.1.1. Psikolojik Danışman Adaylarının ve Danışanların Oturumlara Yönelik Değerlendirmeleri Arasındaki İlişki

Bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının başarı kriteri olarak danışanların oturumlara ilişkin değerlendirmeleri esas alınmış; fakat danışman adaylarının oturum değerlendirmelerine de başvurulmuştur. Danışman adaylarının ve danışanların oturumlara yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişki, ODÖ danışan ve danışman formu puanları arasındaki Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı hesaplanarak belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturumlara Yönelik Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

		ODÖ Danışan	ODÖ Danışman
1. Oturum	ODÖ Danışan	-	.39*
2. Oturum	ODÖ Danışman	.36*	-

*p< .05

Tablo 9’da görüldüğü üzere, psikolojik danışman adaylarının ve danışanların her iki oturuma yönelik değerlendirmeleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Danışanların ve danışman adaylarının oturumlara ilişkin değerlendirmeleri orta düzeyde bir benzerlik göstermektedir.

4.2. Oturum Sürecine Yönelik Bulgular

4.2.1. Oturum Sürecindeki Psikolojik Danışman Davranışlarına Yönelik Bulgular

4.2.1.1. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarılarına Göre Sözel Davranış Kategorilerine Ait Betimsel İstatistik Değerleri

Psikolojik danışman adaylarının oturumlarda sağladıkları başarı düzeyi açısından, oturumlar boyunca sergilenen danışman ve danışan sözel davranış kategorilerinin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. ODÖ - Danışan formu puanları doğrultusunda, oturumlarda başarı sağlayan danışman adaylarının, oturum süresince PEK'e göre sergiledikleri sözel davranış kategorilerinin frekans ve yüzde değerleri Tablo 10 ve Tablo 11'de, görece başarısız olan danışman adaylarının davranış kategorilerine ilişkin değerler ise Tablo 12 ve Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 10

Oturumlarda Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Sözel Davranış Kategorilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Davranış Kategorisi	1. oturum		2. oturum	
	f	%	f	%
Kısa Duygusal Konuşma	21	1.96	34	3.39
Yeniden Formüle Etme	237	22.14	160	15.98
Anlayış	7	0.65	1	0.09
Cesaretlendirme	10	0.93	1	0.09
Pozitif Geribildirim	16	1.50	21	2.09
Minimal Destek	36	3.36	16	1.59
Bilgi Sorusu	290	27.10	288	28.77
Özetleme	80	7.47	213	21.27
Olay Tespiti	5	0.46	3	0.29
Yapılandırma	282	26.35	83	8.29
Açıklama	20	1.86	56	5.59
Kendini Açma	7	0.65	35	3.49
Doğrudan Yönlendirme	10	0.93	14	1.39
Ödev Verme	5	0.46	23	2.29
Yüzleştirme	1	0.09	1	0.09
Yorumlama	2	0.18	7	0.69
Eleştiri	-	-	-	-
Ara	-	-	-	-
Diğer Kategori	41	3.83	45	4.49
Toplam	1070	100	1001	100

Tablo 11

Oturlarda Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

	Davranış Kategorisi	1. oturum		2. oturum	
		f	%	f	%
İndirgenmiş Davranış Kategorileri	Araştırma - Açıklama	684	63.92	678	67.73
	Empati - Destek	327	30.56	234	23.37
	Yönerge - Sınıflandırma	18	1.68	44	4.39
Üst Davranış Kategorileri	Empati	265	24.76	195	19.48
	Destek	62	5.80	39	3.89
	Keşfetme	370	34.57	501	50.04
	Açıklama	314	29.34	177	17.68
	Yönerge	15	1.40	37	3.69
	Sınıflandırma	3	0.28	7	0.69

Tablo 10 ve Tablo 11 incelendiğinde, birinci (n=15) ve ikinci (n=16) oturumlarda başarı sağlayan psikolojik danışman adaylarının, oturum süresince en fazla Bilgi Sorusu (%27.1 - %28.77), Yeniden Formüle Etme (%22.14 - %15.98), Özetleme (%7.47 - %21.27) ve Yapılandırma (%26.35 - %8.29) sözel davranış kategorilerini; indirgenmiş kategorilerde en fazla Araştırma - Açıklama (%63.92 - %97.73), Empati - Destek (%30.56 - %23.37) davranışlarını, üst kategorilerde ise Keşfetme (%34.57 - %50.04), Açıklama (%29.34 - %17.68) ve Empati (%24.76 - %19.48) davranışlarını sergiledikleri görülmektedir.

Tablo 12

Oturlarda Görece Daha Başarısız Olan Psikolojik Danışman Adaylarının Sözel Davranış Kategorilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Davranış Kategorisi	1. Oturum		2. Oturum	
	f	%	f	%
Kısa Duygusal Konuşma	25	2.88	32	3.33
Yeniden Formüle Etme	103	11.89	88	9.17
Anlayış	1	0.11	3	0.31
Cesaretlendirme	8	0.92	2	0.20
Pozitif Geribildirim	12	1.38	7	0.72
Minimal Destek	55	6.35	61	6.36

Tablo 12 (Devamı)

Bilgi Sorusu	220	25.40	321	33.47
Özetleme	65	7.50	209	21.79
Olay Tespiti	11	1.27	9	0.93
Yapılandırma	233	26.90	76	7.92
Açıklama	17	1.96	17	1.77
Kendini Açma	25	2.88	19	1.98
Doğrudan Yönlendirme	24	2.77	18	1.87
Ödev Verme	4	0.46	12	1.25
Yüzleştirme	1	0.11	5	0.52
Yorumlama	16	1.84	31	3.23
Eleştiri	-	-	2	0.20
Ara	-	-	-	-
Diğer Kategori	46	5.31	47	4.90
Toplam	866	100	959	100

Tablo 13

Oturumlarda Görece Daha Az Başarı Sağlayan Psikolojik Danışman Adaylarının Üst Kategorileri ve İndirgenmiş Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

	Davranış Kategorisi	1. Oturum		2. Oturum	
		f	%	f	%
İndirgenmiş Davranış Kategorileri	Araştırma - Açıklama	571	65.93	651	67.88
	Empati - Destek	249	28.75	193	20.12
	Yönerge - Sınıflandırma	45	5.19	63	6.56
Üst Davranış Kategorileri	Empati	174	20.09	123	12.82
	Destek	75	8.66	70	7.29
	Keşfetme	285	32.90	530	55.26
	Açıklama	286	33.02	121	12.61
	Yönerge	28	3.23	30	3.12
	Sınıflandırma	17	1.96	33	3.44

Tablo 12 ve Tablo 13'te ise oturumlarda görece daha başarısız olan danışman adaylarının oturumlar süresince sergiledikleri davranış kategorilerine ait frekans ve yüzde değerleri sunulmuştur. Birinci (n=15) ve ikinci (n=16) oturumlarda görece daha başarısız olan psikolojik danışman adayları, yine oturum süresince en fazla Bilgi Sorusu

(%25.4 - %33.47), Yeniden Formüle Etme (%11.89 - %9.17), Özetleme (%7.5 - %21.79) ve Yapılandırma (%26.9 - %7.92) sözel davranış kategorilerini; indirgenmiş kategorilerde en fazla Araştırma - Açıklama (%65.93 - %67.88), Empati - Destek (%28.75 - %20.12) davranışlarını, üst kategorilerde ise Keşfetme (%32.9 - %55.26), Açıklama (%33.02 - %12.61) ve Empati (%20.09 - %12.82) davranışlarını sergilemişlerdir. Ancak, başarılı ve görece daha başarısız gruplarda yer alan danışman adaylarının Yeniden Formüle Etme, Empati, Empati - Destek, Yorumlama ve Sınıflandırma davranışlarının frekansları birbirinden farklılaşmaktadır. Başarılı olan psikolojik danışman adayları Yeniden Formüle Etme, Empati ve Empati - Destek davranışlarını yeterince başarılı olamayan danışman adaylarına göre daha fazla sergilemiş, görece başarısız olan danışman adayları ise süreçte Yorumlama ve Sınıflandırma davranışlarını başarılı olan adaylara göre daha fazla ortaya koymuşlardır.

4.2.1.2. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarılarına Göre Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Bulgular

Psikolojik danışman adaylarının, oturumlar sonucunda elde ettikleri başarı durumları ile oturum süresince sergiledikleri sözel davranış kategorileri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Mann - Whitney - U testi ile analiz edilmiştir. Birinci oturumdaki indirgenmiş ve üst davranış kategorileri ile oturum başarıları arasındaki farka yönelik sonuçlar Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14

Psikolojik Danışman Adaylarının Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle Üst ve İndirgenmiş Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Araştırma-Açıklama	Başarılı	15	17.57	263.50	81.500	.198
	Başarısız	15	13.43	201.50		
Empati-Destek	Başarılı	15	18.57	278.50	66.500	.056
	Başarısız	15	12.43	186.50		

Tablo 14 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Yönerge- Sınıflandırma	Başarılı	15	11.17	167.50	47.500	.006*
	Başarısız	15	19.83	297.50		
Empati	Başarılı	15	20.47	307.00	38.000	.002*
	Başarısız	15	10.53	158.00		
Destek	Başarılı	15	15.00	225.00	105.000	.753
	Başarısız	15	16.00	240.00		
Keşfetme	Başarılı	15	18.37	275.50	69.500	.073
	Başarısız	15	12.63	189.50		
Açıklama	Başarılı	15	15.93	239.00	106.000	.787
	Başarısız	15	15.07	226.00		
Yönerge	Başarılı	15	13.23	198.50	78.500	.135
	Başarısız	15	17.77	266.50		
Sınıflandırma	Başarılı	15	12.00	180.00	60.000	.013*
	Başarısız	15	19.00	285.00		

*p< .05

Tablo 14'ten anlaşılabacağı üzere, birinci oturumdaki başarı durumlarına göre psikolojik danışman adaylarının indirgenmiş ve üst davranış kategorilerinden Yönerge - Sınıflandırma (U=47.500; p<.05), Empati (U=38.000; p<.05) ve Sınıflandırma (U=60.000; p<.05) davranışları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Sıra farkları incelendiğinde, Empati kategorisi başarılı olan danışman adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterirken, Yönerge-Sınıflandırma ve Sınıflandırma kategorileri görece daha başarısız olan danışman adayları lehine anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Anlamlı bir değer çıkmamasına rağmen Empati - Destek (p= .056) kategorisi de başarılı olan danışman adayları tarafından daha fazla ortaya konmuştur. Danışman adaylarının indirgenmemiş sözel davranış kategorileri ve başarı durumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar ise Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Psikolojik Danışman Adaylarının Birinci Oturumdaki Başarı Durumları ve Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kısa Duygusal Konuşma	Başarılı	15	14.77	221.50	101.500	.635
	Başarısız	15	16.23	243.50		
Yeniden Formüle Etme	Başarılı	15	20.53	308.00	37.000	.002*
	Başarısız	15	10.47	157.00		
Anlayış	Başarılı	15	17.53	202.00	82.000	.069
	Başarısız	15	13.47	263.00		
Cesaretlendirme	Başarılı	15	15.77	236.50	108.500	.850
	Başarısız	15	15.23	228.50		
Pozitif Geribildirim	Başarılı	15	16.23	243.50	101.500	.623
	Başarısız	15	14.77	221.50		
Minimal Destek	Başarılı	15	14.70	220.50	100.500	.600
	Başarısız	15	16.30	244.50		
Bilgi Sorusu	Başarılı	15	17.80	267.00	78.000	.152
	Başarısız	15	13.20	198.00		
Özetleme	Başarılı	15	17.07	255.50	89.500	.335
	Başarısız	15	13.97	209.50		
Olay Tespiti	Başarılı	15	13.47	202.00	82.000	.146
	Başarısız	15	17.53	263.00		
Yapılandırma	Başarılı	15	17.17	257.50	87.500	.298
	Başarısız	15	13.83	207.50		
Açıklama	Başarılı	15	17.23	258.50	86.500	.197
	Başarısız	15	13.77	206.50		
Kendini Açma	Başarılı	15	13.07	196.00	76.000	.079
	Başarısız	15	17.93	269.00		
Doğrudan Yönlendirme	Başarılı	15	12.63	189.50	69.500	.055
	Başarısız	15	18.37	275.50		
Ödev Verme	Başarılı	15	15.93	239.00	106.000	.605
	Başarısız	15	15.07	226.00		
Yüzleştirme	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Yorumlama	Başarılı	15	11.73	176.00	56.000	.006*
	Başarısız	15	19.27	289.00		

Tablo 15 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eleştiri	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Diğer Kategori	Başarılı	15	14.20	213.00	93.000	.409
	Başarısız	15	16.80	252.00		

*p< .05

Tablo 15 incelendiğinde, birinci oturumdaki başarı durumlarına göre danışman adaylarının Yeniden Formüle Etme ($U= 37.000$; $p< .05$) ve Yorumlama ($U= 56.000$; $p< .05$) davranışları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Sıra ortalaması ve sıra toplamı değerleri doğrultusunda, Yeniden Formüle Etme davranışı başarılı danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterirken, Yorumlama davranışı daha başarısız olan danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ayrıca, sıra ortalaması ve sıra toplamı değerleri göz önünde bulundurulduğunda anlamlı bir değer çıkmamasına rağmen Doğrudan Yönlendirme ($p= .055$) davranışı, oturumda görece başarısız olan adaylar tarafından daha fazla sergilenmiştir. Danışman adaylarının ikinci oturumdaki başarı durumlarına göre oturum süresince sergiledikleri indirgenmiş ve üst sözel davranış kategorileri arasındaki farka yönelik Mann - Whitney - U testi sonuçları ise Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16

Psikolojik Danışman Adaylarının İkinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Araştırma - Açıklama	Başarılı	16	16.38	262.00	126.000	.940
	Başarısız	16	16.63	266.00		
Empati-Destek	Başarılı	16	19.44	311.00	81.000	.076
	Başarısız	16	13.56	217.00		
Yönerge-Sınıflandırma	Başarılı	16	12.75	204.00	68.000	.022*
	Başarısız	16	20.25	324.00		
Empati	Başarılı	16	20.03	320.50	71.500	.033*
	Başarısız	16	12.97	207.50		

Tablo 16 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Destek	Başarılı	16	16.97	271.50	120.500	.774
	Başarısız	16	16.03	256.50		
Keşfetme	Başarılı	16	16.00	256.00	120.000	.763
	Başarısız	16	17.00	272.00		
Açıklama	Başarılı	16	17.28	276.50	115.500	.637
	Başarısız	16	15.72	251.50		
Yönerge	Başarılı	16	16.13	258.00	122.000	.812
	Başarısız	16	16.88	270.00		
Sınıflandırma	Başarılı	16	22.06	175.00	39.000	.000*
	Başarısız	16	10.96	213.00		

*p< .05

Tablo 16’da görüldüğü gibi, ikinci oturumdaki başarı durumlarına göre psikolojik danışman adaylarının indirgenmiş ve üst davranış kategorilerinden Yönerge - Sınıflandırma (U=68.000; p<.05), Empati (U=71.500; p<.05) ve Sınıflandırma (U=39.000; p<.05) davranışları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Sıra ortalaması ve sıra toplamı değerlerine bakıldığında, Empati davranışı başarılı olan danışman adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterirken, Yönerge - Sınıflandırma ve Sınıflandırma davranışları görece daha başarısız olan danışman adayları lehine anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Danışman adaylarının ikinci oturuma ait indirgenmemiş sözel davranış kategorileri ve başarı durumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar ise Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Psikolojik Danışman Adaylarının İkinci Oturumdaki Başarı Durumları ve Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kısa Duygusal	Başarılı	16	16.94	271.00	121.000	.788
Konuşma	Başarısız	16	16.06	257.00		
Yeniden Formüle Etme	Başarılı	16	20.69	331.00	61.000	.011*
	Başarısız	16	12.31	197.00		

Tablo 17 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Anlayış	Başarılı	16	15.97	255.50	119.500	.526
	Başarısız	16	17.03	272.50		
Cesaretlendirme	Başarılı	16	16.00	256.00	120.000	.551
	Başarısız	16	17.00	272.00		
Pozitif Geribildirim	Başarılı	16	19.94	319.00	73.000	.025*
	Başarısız	16	13.06	209.00		
Minimal Destek	Başarılı	16	14.34	229.50	93.500	.196
	Başarısız	16	18.66	298.50		
Bilgi Sorusu	Başarılı	16	15.72	251.50	115.500	.637
	Başarısız	16	17.28	276.50		
Özetleme	Başarılı	16	16.56	265.00	115.500	.970
	Başarısız	16	16.44	263.00		
Olay Tespiti	Başarılı	16	14.91	238.50	102.500	.220
	Başarısız	16	18.09	289.50		
Yapılandırma	Başarılı	16	14.88	238.00	102.000	.324
	Başarısız	16	18.13	290.00		
Açıklama	Başarılı	16	19.09	305.50	86.500	.106
	Başarısız	16	13.91	222.50		
Kendini Açma	Başarılı	16	17.81	285.00	107.000	.403
	Başarısız	16	15.19	243.00		
Doğrudan Yönlendirme	Başarılı	16	14.25	228.00	92.000	.132
	Başarısız	16	18.75	300.00		
Ödev Verme	Başarılı	16	17.72	283.50	108.500	.334
	Başarısız	16	15.28	244.50		
Yüzleştirme	Başarılı	16	15.47	247.50	111.500	.279
	Başarısız	16	17.53	280.50		
Yorumlama	Başarılı	16	12.38	198.00	62.000	.007*
	Başarısız	16	20.63	330.00		
Eleştiri	Başarılı	16	16.00	256.00	120.000	.317
	Başarısız	16	17.00	272.00		
Diğer Kategori	Başarılı	16	16.53	264.50	127.500	.985
	Başarısız	16	16.47	263.50		

*p< .05

Tablo 17'ye bakıldığında, ikinci oturumdaki başarı durumlarına göre psikolojik danışman adaylarının sözel davranış kategorileri arasında Yeniden Formüle Etme

($U=61.000$; $p<.05$), Pozitif Geribildirim ($U=73.000$; $p<.05$) ve Yorumlama ($U=62.000$; $p<.05$) davranışları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Sıra ortalaması ve sıra toplamı değerleri incelendiğinde, Yeniden Formüle Etme ve Pozitif Geribildirim davranışları başarılı olan danışman adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterirken, Yorumlama davranışı görece daha başarısız olan danışman adayları lehine anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

4.2.2. Oturum Sürecindeki Danışan Davranışlarına Yönelik Bulgular

4.2.2.1. Başarı Gruplarında Yer Alma Durumlarına Göre Danışanların Sözel Davranış Kategorilerine Ait Betimsel İstatistik Değerleri

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, her iki oturumdaki başarı durumlarına göre danışanların oturum süresince sergiledikleri sözel davranış kategorilerinin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Başarılı gruplara dahil olan danışanların, oturumlarda sergiledikleri sözel davranış kategorilerine ait yüzde ve frekans değerleri Tablo 18’de, indirgenmiş ve üst davranış kategorilerine ait değerler ise Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 18

Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Davranış Kategorisi	1. Oturum		2. Oturum	
	f	%	f	%
Pozitif duyguların betimlenmesi	24	1.79	33	2.73
Negatif duyguların betimlenmesi	28	2.09	31	2.57
Olay bildirimi	721	53.84	703	58.29
Spesifik problem	227	16.95	152	12.60
Kısa yanıtlar	245	18.29	169	14.01
Oto-kontrol denemeleri	18	1.34	12	0.99
Başarı bildirimleri	-	-	4	0.33
Anlama	27	2.01	22	1.82
İstek/amaçları tasarlama	28	2.09	40	3.31
Geleceğe güven	2	0.14	3	0.24

Tablo 18 (Devamı)

Değişimle ilgili öneri	-	-	2	0.16
Terapötik ilişki üzerine konuşma	3	0.22	25	2.07
Enformasyon soruları/Öneri isteme	4	0.29	6	0.49
Ret/Kaçınma	-	-	-	-
Eleştiri/İsyan	-	-	-	-
Teslimiyet	2	0.14	-	-
Diğer kategori	8	0.59	4	0.33
Toplam	1339	100	1206	100

Tablo 19

Başarılı Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategorilere İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

	Davranış Kategorisi	1. Oturum		2. Oturum	
		f	%	f	%
İndirgenmiş Davranış Kategorileri	Problem betimleme - Kısa yanıt	1193	89.09	1024	76.47
	Girişim - İşbirliği	134	10.00	179	13.36
Hem İndirgenmiş Hem Üst Davranış Kategorisi	Engelleyici davranış	2	0.14	-	-
Üst Davranış Kategorileri	Emosyonel açıklık	52	3.88	64	4.77
	Problem betimleme	948	70.79	855	63.85
	Basit yanıt	245	18.29	169	12.62
	Değişimle ilgili bildirim	45	3.36	35	2.61
	Katılım – Girişim	30	2.24	45	3.36
	Aydınlanma	7	0.52	31	2.31

Tablo 18 ve Tablo 19'daki değerlere göre, başarılı gruplarda yer alan danışanlar birinci (n=15) ve ikinci (n=16) oturumlarda en fazla Olay Bildirimi (%53.84 - %58.29), Kısa Yanıtlar (%18.29 - %14.01) ve Spesifik Problem (%16.95 - %12.6) davranış kategorilerini, indirgenmiş kategorilerde Problem Betimleme – Kısa Yanıt (%89.09 - %76.47) ve Girişim – İşbirliği (%10.0 - %13.36), üst kategorilerde ise Problem Betimleme (%70.79 - %63.85) ve Basit Yanıt (%18.29 - %12.62) davranışlarını sergilemişlerdir. Görece daha başarısız gruplara atanan danışanların süreçteki sözel

davranış kategorilerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri ise Tablo 20 ve Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 20

Görece Daha Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Davranış Kategorilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Davranış Kategorisi	1. Oturum		2. Oturum	
	f	%	f	%
Pozitif duyguların betimlenmesi	23	1.73	32	2.26
Negatif duyguların betimlenmesi	39	2.95	40	2.82
Olay bildirimi	537	40.62	561	39.67
Spesifik problem	366	27.68	296	20.93
Kısa yanıtlar	177	13.38	221	15.62
Oto-kontrol denemeleri	20	1.51	24	1.69
Başarı bildirimleri	2	0.15	4	0.28
Anlama	16	1.21	54	3.81
İstek/amaçları tasarlama	51	3.85	64	4.52
Geleceğe güven	5	0.37	3	0.21
Değişimle ilgili öneri	-	-	22	1.55
Terapötik ilişki üzerine konuşma	16	1.21	12	0.84
Enformasyon soruları/Öneri isteme	6	0.45	12	0.84
Ret/Kaçınma	-	-	-	-
Eleştiri/İsyan	-	-	-	-
Teslimiyet	2	0.15	6	0.42
Diğer kategori	62	4.68	63	4.45
Toplam	1322	100	1414	100

Tablo 21

Görece Daha Başarısız Gruplarda Yer Alan Danışanların Oturumlarda Sergiledikleri Üst Davranış Kategorileri ve İndirgenmiş Kategorilere İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Davranış Kategorisi		1. Oturum		2. Oturum	
		f	%	f	%
İndirgenmiş Davranış Kategorileri	Problem betimleme – Kısa yanıt	1080	81.69	1078	76.23
	Girişim – İşbirliği	178	13.46	267	18.88

Tablo 21 (Devamı)

Hem İndirgenmiş Hem Üst Davranış Kategorisi	Engelleyici davranış	2	0.15	6	0.42
Üst davranış Kategorileri	Emosyonel açıklık	62	4.68	72	5.09
	Problem betimleme	903	68.30	857	60.60
	Basit yanıt	177	13.38	221	15.62
	Değişimle ilgili bildirim	38	2.87	82	5.79
	Katılım - Girişim	56	4.23	89	6.29
	Aydınlanma	22	1.66	24	1.69

Tablo 20 ve Tablo 21'e göre, birinci (n=15) ve ikinci (n=16) oturumlarda görece daha başarısız gruplarda yer alan danışanlar, başarılı gruplarda yer alan danışanlarda olduğu gibi oturumlar süresince en fazla Olay Bildirimi (%40.62 - %39.67), Spesifik Problem (%27.68 - %20.93), Kısa Yanıt (%13.38 - %15.62) davranış kategorilerini, indirgenmiş kategorilerde Problem Betimleme – Kısa Yanıt (%81.69 - %76.23) ve üst kategorilerde ise Problem Betimleme (%68.3 - %60.6) ve Basit Yanıt (%13.38 - %15.62) davranışlarını sergilemişlerdir. Psikolojik danışman adaylarından farklı olarak danışan davranışları, oturumlardaki başarı düzeylerine göre belirgin bir farklılık göstermemiştir. Hatta başarılı gruplarda yer alan danışanların daha fazla sergilemeleri beklenen Girişim - İşbirliği, Emosyonel Açıklık, Katılım / Girişim ve Aydınlanma gibi davranış kategorileri, görece başarısız gruplarda yer alan danışanlar tarafından daha fazla ortaya konmuştur.

4.2.2.2. Danışanların Başarı Gruplarında Yer Alma Durumları İle Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Bulgular

Danışanların oturumlardaki başarı durumu ve oturumlar süresince sergiledikleri sözel davranış kategorileri arasında anlamlı düzeyde bir farkın olup olmadığı Mann - Whitney - U analizi ile tespit edilmiştir. Danışanların birinci oturumdaki başarı durumları ile indirgenmiş ve üst davranış kategorileri arasındaki farka yönelik bulgular Tablo 22'de, başarı durumları ile indirgenmemiş sözel davranışlar arasındaki farka yönelik bulgular ise Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 22

Danışanların Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Problem Betimleme- Kısa Yanıt	Başarılı	15	16.27	244.00	101.000	.633
	Başarısız	15	14.73	221.00		
Girişim-İşbirliği	Başarılı	15	13.93	209.00	89.000	.328
	Başarısız	15	17.07	256.00		
Engelleyici Davranış	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Emosyonel Açıklık	Başarılı	15	14.90	223.50	103.500	.706
	Başarısız	15	16.10	243.50		
Problem Betimleme	Başarılı	15	16.33	245.00	100.000	.604
	Başarısız	15	14.67	220.00		
Basit Yanıt	Başarılı	15	16.80	252.00	93.000	.417
	Başarısız	15	14.20	213.00		
Değişimle İlgili Bildirim	Başarılı	15	16.23	243.50	101.500	.641
	Başarısız	15	14.77	221.50		
Katılım-Girişim	Başarılı	15	13.83	207.50	87.500	.289
	Başarısız	15	17.17	257.50		
Aydınlanma	Başarılı	15	12.37	185.50	65.500	.033*
	Başarısız	15	18.63	279.50		

*p< .05

Tablo 22'deki bilgilere göre, danışanların birinci oturumdaki başarı durumları ile Aydınlanma (U=65.500; p<.05) üst davranış kategorisi arasında, görece daha başarısız grupta olan danışanların lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 23

Danışanların Birinci Oturumdaki Başarı Durumları İle Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Pozitif Duyguların Betimlenmesi	Başarılı	15	16.83	252.50	92.500	.355
	Başarısız	15	14.17	212.50		

Tablo 23 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Negatif Duyguların Betimlenmesi	Başarılı	15	14.97	224.50	104.500	.736
	Başarısız	15	16.03	240.50		
Olay Bildirimi	Başarılı	15	18.10	271.50	73.500	.106
	Başarısız	15	12.90	193.50		
Spesifik Problem	Başarılı	15	13.13	197.00	77.000	.140
	Başarısız	15	17.87	268.00		
Kısa Yanıtlar	Başarılı	15	17.27	259.00	86.000	.270
	Başarısız	15	13.73	206.00		
Oto-kontrol denemeleri	Başarılı	15	14.63	219.50	99.500	.549
	Başarısız	15	16.37	245.50		
Başarı Bildirimleri	Başarılı	15	15.00	225.00	105.000	.317
	Başarısız	15	16.00	240.00		
Anlama	Başarılı	15	17.53	263.00	82.000	.173
	Başarısız	15	13.47	202.00		
İstek/Amaçları	Başarılı	15	13.60	204.00	84.000	.227
Tasarlama	Başarısız	15	17.40	261.00		
Geleceğe Güven	Başarılı	15	14.93	224.00	104.000	.586
	Başarısız	15	16.07	241.00		
Değişimle İlgili Öneri	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Terapötik İlişki Üzerine Konuşma	Başarılı	15	11.73	176.00	56.000	.005*
	Başarısız	15	19.27	289.00		
Enformasyon Soruları/Öneri İsteme	Başarılı	15	14.57	218.50	98.500	.453
	Başarısız	15	16.43	246.50		
Ret/Kaçınma	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Eleştiri/İsyan	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Teslimiyet	Başarılı	15	15.50	232.50	112.500	1.00
	Başarısız	15	15.50	232.50		
Diğer Kategori	Başarılı	15	9.77	146.50	26.500	.000*
	Başarısız	15	21.23	318.50		

*p< .05

Tablo 23'e göre danışanların birinci oturumdaki başarı durumları ile Terapötik İlişki Üzerine Konuşma (U=56.000; p<.05) ve Diğer Kategori (U=26.500; p<.05) adlı

davranış kategorileri arasında sıra toplamı ve sıra ortalaması değerleri göz önünde bulundurulduğunda, görece daha başarısız grupta olan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık gözlenmiştir. Danışanların ikinci oturumdaki başarı durumları ile oturum sürecindeki indirgenmiş ve üst davranış kategorileri arasındaki farka yönelik Mann - Whitney - U testi sonuçları Tablo 24'te, indirgenmemiş sözel davranış kategorileri ile oturum başarıları arasındaki farka yönelik bulgular ise Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 24

Danışanların İkinci Oturumdaki Başarı Durumları İle İndirgenmiş ve Üst Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Problem Betimleme-Kısa Yanıt	Başarılı	16	15.94	255.00	119.000	.734
	Başarısız	16	17.06	273.00		
Girişim-İşbirliği	Başarılı	16	13.84	221.50	85.500	.109
	Başarısız	16	19.16	306.50		
Engelleyici Davranış	Başarılı	16	14.50	232.00	96.000	.036*
	Başarısız	16	18.50	296.00		
Emosyonel Açıklık	Başarılı	16	14.31	229.00	93.000	.182
	Başarısız	16	18.69	299.00		
Problem Betimleme	Başarılı	16	16.78	268.50	123.500	.865
	Başarısız	16	16.22	259.50		
Basit Yanıt	Başarılı	16	14.25	228.00	92.000	.174
	Başarısız	16	18.75	300.00		
Değişimle İlgili Bildirim	Başarılı	16	13.69	219.00	83.000	.087
	Başarısız	16	19.31	309.00		
Katılım-Girişim	Başarılı	16	14.38	230.00	94.000	.196
	Başarısız	16	18.63	298.00		
Aydınlanma	Başarılı	16	17.19	275.00	117.000	.667
	Başarısız	16	15.81	253.00		

*p<.05

Tablo 24'e bakıldığında, ikinci oturumda danışanların Engelleyici Davranış (U= 96.000; p< .05) adlı sözel davranış kategorisi, sıra ortalaması ve sıra toplamı değerlerine göre görece daha başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 25

Danışanların İkinci Oturumdaki Başarı Durumlarına Göre Sözel Davranış Kategorileri Arasındaki Farka Yönelik Mann - Whitney - U Testi Sonuçları

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Pozitif Duyguların Betimlenmesi	Başarılı	16	15.81	253.00	117.000	.668
	Başarısız	16	17.19	275.00		
Negatif Duyguların Betimlenmesi	Başarılı	16	14.00	224.00	88.000	.117
	Başarısız	16	19.00	304.00		
Olay Bildirimi	Başarılı	16	18.28	292.50	99.500	.282
	Başarısız	16	14.72	235.50		
Spesifik Problem	Başarılı	16	11.34	181.50	45.500	.002*
	Başarısız	16	21.66	346.50		
Kısa Yanıtlar	Başarılı	16	14.25	228.00	92.000	.174
	Başarısız	16	18.75	300.00		
Oto-kontrol denemeleri	Başarılı	16	14.03	224.50	88.500	.093
	Başarısız	16	18.97	303.50		
Başarı Bildirimleri	Başarılı	16	16.50	264.00	128.000	1.00
	Başarısız	16	16.50	264.00		
Anlama	Başarılı	16	12.16	194.50	58.500	.007*
	Başarısız	16	20.84	333.50		
İstek/Amaçları	Başarılı	16	15.22	243.50	107.500	.435
Tasarlama	Başarısız	16	17.78	284.50		
Geleceğe Güven	Başarılı	16	16.91	270.50	121.500	.698
	Başarısız	16	16.09	257.50		
Değişimle İlgili Öneri	Başarılı	16	15.00	240.00	104.000	.152
	Başarısız	16	18.00	288.00		
Terapötik İlişki Üzerine Konuşma	Başarılı	16	19.22	307.50	84.500	.069
	Başarısız	16	13.78	220.50		
Enformasyon	Başarılı	16	14.50	232.00	96.000	.162
Soruları/Öneri İsteme	Başarısız	16	18.50	296.00		
Ret/Kaçınma	Başarılı	16	16.50	264.00	128.000	1.00
	Başarısız	16	16.50	264.00		
Eleştiri/İsyan	Başarılı	16	16.50	264.00	128.000	1.00
	Başarısız	16	16.50	264.00		
Teslimiyet	Başarılı	16	14.50	232.00	96.000	.036*
	Başarısız	16	18.50	296.00		

Tablo 25 (Devamı)

Davranış Kategorisi	Başarı Grupları	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Diğer Kategori	Başarılı	16	12.97	207.50	71.500	.014*
	Başarısız	16	20.03	320.50		

Tablo 25 incelendiğinde, ikinci oturumda danışanların başarı durumlarına göre Spesifik Problem ($U=45.500$; $p < .05$), Anlama ($U=58.500$; $p < .05$), Teslimiyet ($U=96.000$; $p < .05$) ve Diğer Kategori ($U=71.500$; $p < .05$) davranışları sıra ortalaması ve sıra toplamı değerleri göz önünde bulundurulduğunda, görece daha başarısız grupta olan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir.

4.2.3. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirme Puanları ile Üst Davranış Kategorileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Psikolojik danışman adayları ve danışanların oturumlara ilişkin değerlendirmelerinin süreçteki hangi davranışlarla ilişkili olduğunu anlayabilmek için üst davranış kategorileri ve ODÖ Danışan ve Psikolojik Danışman Formu puanları arasındaki Spearman Sıra Farkları korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Birinci oturuma ait sonuçlar Tablo 26'da, ikinci oturuma ait sonuçlar ise Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 26

Birinci Oturum Sürecindeki Üst Davranış Kategorileri İle Oturum Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Empati	Destek	Keşfetme	Açıklama	Yönerge	Sınıflandırma	Emosyonel Açıklık	Problem Betimleme	Kısa Yanıt	Değişimle İlgili Bildirim	Katılım-Girişim	Aydınlanma	Engelleyici Davranış
ODÖ Danışman	.33*	-.22	.16	.13	-.06	-.23	-.01	.00	-.07	-.08	-.29	-.01	-.20
ODÖ Danışan	.38*	-.18	.23	.17	-.25	-.48**	-.04	-.04	.01	-.11	-.24	-.29	.00

* $p < .05$

** $p < .01$

Tablo 27

İkinci Oturum Sürecindeki Üst Davranış Kategorileri İle Oturum Değerlendirme Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Empati	Destek	Keşfetme	Açıklama	Yönerge	Sınıflandırma	Emosyonel Açıklık	Problem Betimleme	Kısa Yanıt	Değişimle İlgili Bildirim	Katılım-Girişim	Aydınlanma	Engelleyici Davranış
ODÖ Danışman	.07	.00	-.05	.02	.08	-.10	-.20	-.01	-.30*	-.05	-.14	.00	-.10
ODÖ Danışan	.37*	-.03	-.04	.00	-.07	-.60**	-.20	-.02	-.36*	-.19	-.27	-.03	-.28

* p < .05

** p < .01

Tablo 26 incelendiğinde, psikolojik danışman adaylarının ODÖ - Danışman Formu puanları ile psikolojik danışmanların Empati davranış kategorisi arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki gözlenirken, danışan davranışları ile anlamlı bir ilişki gösteren davranış kategorisi gözlenmemiştir. Danışanların birinci oturuma ait ODÖ - Danışan Formu puanları ise danışman davranış kategorilerinden Empati ile pozitif yönde orta düzey bir ilişki göstermiş, Sınıflandırma davranışı ile negatif yönde orta düzey bir ilişki göstermiştir. ODÖ - Danışan Formu puanları ile danışan davranışları arasında ise anlamlı düzeyde ilişki gösteren bir kategori gözlenmemiştir.

Tablo 27’de ise ikinci oturuma ait bulgular sunulmuştur. Buna göre, ikinci oturumdaki ODÖ - Danışman Formu puanları ile psikolojik danışmanların ve danışanların herhangi bir davranış kategorisi ile anlamlı bir ilişki gözlenmezken, danışanların Kısa Yanıt davranışları ile negatif yönde orta düzeyde bir ilişki gözlenmiştir. İkinci oturumdaki ODÖ - Danışan Formu puanları ise psikolojik danışman adaylarının Empati davranışları ile pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki gösterirken, Sınıflandırma davranışı ile negatif yönlü ve yüksek düzeyde bir ilişki göstermiştir. ODÖ - Danışan Formu puanları ile danışanlara ait Kısa Yanıt davranışı arasında ise orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki gözlenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu çalışmanın genel amacı, psikolojik danışman adaylarının başlangıç oturumlarında elde ettikleri mikro düzey başarıyı, danışman ve danışan sözel davranışları açısından incelemektir. Bulguların tartışılması ve yorumlanması, takibi kolaylaştırması açısından araştırma sorularının sırası doğrultusunda yapılmıştır.

5.1. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Psikolojik danışman adayları ve danışanların her iki oturuma ilişkin değerlendirme puanları, orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki göstermiştir. Danışman adayları bir mesleki sosyalizasyon neticesinde psikolojik danışma sürecine profesyonel bir anlam yüklemektedirler. Danışman adaylarının, oturum esnasında ne şekilde davranacaklarına yönelik zihinlerinde örtük de olsa bir senaryo vardır. Ne de olsa, süreçteki her oturum veya her bir evre, farklı hedefler gözetilerek yürütülmektedir (Hill, 2014). Dolayısıyla, psikolojik danışmanların ilk oturumlar aracılığıyla neye ulaşmak istediklerine dair beklentileri, danışanların süreçten beklentilerine kıyasla daha fazla netlik taşımaktadır. Psikolojik danışman adayları, ilk oturumların ne şekilde yürütüleceğine dair öğretim elemanları ve özellikle Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürüten öğretim elemanları (süpervizörler) tarafından bilgilendirilmektedirler. Buna karşın danışanlar, yardım hizmeti alan pozisyonundadır; problemleri ile başa çıkmak, semptomlarından kurtulmak veya sadece kendilerini daha iyi hissetmek hedefiyle danışma merkezlerine başvurumaktadırlar. Dolayısıyla bu hedefler, danışanların danışma sürecinden beklentilerini de biçimlendirmekte ve oturumlara ilişkin değerlendirmeleri de psikolojik danışmanlar tarafından kendilerine sunulan hizmetin niteliği doğrultusunda olmaktadır. Danışman adayları ise, çalışmada incelenen bireysel psikolojik danışma sürecini bir ders kapsamında gerçekleştirdikleri için çoğunlukla kendi davranışlarına odaklanarak bir değerlendirme yapmaktadırlar. Bu çalışmada danışan ve danışman adaylarının ODÖ puanlarının pozitif yönde ancak orta düzeyde bir ilişki göstermesinin nedeni buna bağlanabilir. Nitekim ilgili literatürde bu bulguya paralel sonuçlara ulaşan çalışmalar

mevcuttur (Sanberk, 2015; Stiles, Shapiro ve Firth-Cozens, 1988; Stiles ve Snow, 1984).

5.2. Oturum Değerlendirme Puanları ile PEK Davranış Kategorileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

ODÖ Danışan ve Danışman Formu puanları ile danışman ve danışan sözel davranış kategorileri arasındaki ilişki katsayıları incelendiğinde, psikolojik danışmanların oturumları hem kendi davranışları hem de danışan davranışlarına göre değerlendirdikleri söylenebilir. Buna göre, danışman adayları birinci oturumda Empati davranışlarını daha fazla sergilediklerinde, oturumu kendi açılarından daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu bulgu, Sanberk'in (2015) çalışmasındaki bulgularla örtüşmektedir. Danışman adaylarının, oturumları Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında yürüttükleri ve değerlendirilme kaygısı yaşadıkları düşünüldüğünde, bu normal karşılanabilecek bir durumdur. Nitekim danışman adayları, eğitim süreçleri boyunca başlangıç oturumlarında empatik olmaları ve yargılamalardan uzak durmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmektedirler. Ancak ikinci oturumda danışanların Kısa Yanıt davranışlarını daha fazla sergilemeleri, danışman adaylarının bu oturumu daha olumsuz değerlendirmeleri ile ilişkili bulunmuştur. Bu bulgu, Sexton ve diğerlerinin (2005) çalışmasındaki bulguyla benzerlik göstermektedir. Çalışmada, danışanların sessizlik davranışı karşısında terapistlerce algılanan terapötik işbirliği düzeyi azalmıştır. Psikolojik danışmanlar, başlangıç oturumlarında danışanların problemleri konusunda bilgi edinmeyi ve bir plan oluşturmayı hedeflemektedirler (Sperry ve Carlson, 2014; Hill, 2014). Bu hedeflere ne kadar ulaşırlarsa, oturumları da o kadar olumlu değerlendirdikleri söylenebilir. Buna karşın, danışanların yüzeysel yanıtlar vererek bir anlamda direnç göstermeleri, danışman adayları açısından başlangıç evresindeki hedeflerine ulaşmalarında bir engel teşkil etmiş olabilir. Deneyimsiz psikolojik danışmanlar, direnç gösteren danışanlar karşısında duygu düzenleme becerilerini yeterli düzeyde kullanamadıkları için umutsuzluğa kapılarak oturumu olumsuz değerlendirmiş olabilirler (Skovholt ve Rønnestad, 2003).

Danışanların ise oturumları çoğunlukla psikolojik danışman davranışları temelinde değerlendirdikleri söylenebilir. Danışman adaylarının, oturumlarda daha empatik bir yaklaşım sergilemeleri ve yorumlama, eleştiri gibi sınıflandırma içeren davranışları daha az kullanmaları, danışanların oturum değerlendirmeleri ile pozitif yönde orta

düzyer bir ilişki göstermiştir. İkinci oturumda ise danışman adaylarının Sınıflandırma davranışları ile danışanların oturum değerdendirme puanları negatif yönlü ve yüksek düzyerde bir ilişki göstermiştir. Bu bulgular, alan yazındaki diğder çalışmaların bulguları ile dolaylı da olsa bir benzerlik taşımaktadır. Örneğinin, Bachelor'ın (1995) çalışmasında danışanlar, terapi sürecinin ilk aşamalarında terapistleri ile aralarındaki terapötik iş birliğinin gelişmesine katkıda bulunan terapist davranışlarını empati, saygı ve kolaylaştırıcı tepkiler olarak ifade etmişlerdir. Sharpley, Fairnie, Tabary-Collins, Bates ve Lee (2000) de psikolojik danışmanın minimal destek, duygu yansıtma ve içerik yansıtma davranışlarının, rapport kurulmasında veya kaynaşmanın sağlanmasında önemli bir rol oynadığını bulmuşlardır. Aynı şekilde Sanberk (2015) de danışanların oturum değerdendirmeleri ile psikolojik danışmanların empati ve destek davranışları arasında orta düzyerde pozitif yönlü bir ilişki, sınıflandırma ve yönerge davranışları ile negatif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır.

İkinci oturumda ise danışanların oturum değerdendirme puanları, kendilerinin Kısa Yanıt davranışları ile negatif yönlü ve orta düzyerde bir ilişki göstermiştir. Meier ve Davis (2014, s.18) danışanlardaki direnç davranışlarının, onların kendilerini oturumlar esnasında ne kadar güvende hissettikleri ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Psikolojik danışman ve danışan arasındaki güven ve işbirliğine dayanan bir ilişkinin gelişmesi ise başlangıç oturumlarda psikolojik danışmanlar tarafından ortaya konulan empatik yaklaşım ve becerilerden geçmektedir (Hill, 2014). Bu çalışmada, psikolojik danışmanlarının kendilerine yönelik görece daha az empatik davranışlar sergilemeleri sonucunda oturumları daha olumsuz değerdendiren danışanlar, henüz kendilerini açma konusunda hazır hissetmemiş, kısa ve yüzeysel yanıtlar ortaya koyarak danışmanlarına karşı direnç göstermiş olabilirler.

5.3. Oturum Başarısı ve Psikolojik Danışman Sözel Davranışları Arasındaki Farka Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

ODÖ - Danışan Formu puanlarına göre, birinci ve ikinci oturumlarda hem başarı sağlayan hem de görece daha başarısız olan psikolojik danışman adayları süreç içerisinde en fazla Bilgi Sorusu, Yeniden Formüle Etme, Özetleme ve Yapılandırma davranış kategorilerini sergilemişlerdir. Bulgular, ilgili literatürde yer alan çalışmalarla örtüşmektedir (Keijsers vd., 1995; Sanberk, 2015; Schindler vd., 1989). Atıcı ve Ulusoy'un (2010) çalışmasında ise, grup rehberliği etkinlikleri yürüten psikolojik

danışman adaylarının grup süreçleri incelenmiş ve adaylar süreç boyunca açık uçlu soru sorma, içerik ve duygu yansıtma, cesaretlendirme, kendini açma ve yüzleştirme becerilerini daha sık kullandıklarını bildirmişlerdir. Alan yazında başlangıç oturumları, psikolojik danışma ilişkisinin kurulmaya başlandığı kritik bir evre olarak değerlendirilmektedir. Bu aşamada psikolojik danışmanlar, danışanların yaşam ve problem durumları hakkında bilgi edinmektedirler (Hackney ve Cormier, 2008; Hill, 2014). Psikolojik danışman adayları, ilk iki oturumda danışanları hakkında bilgi edinme amacıyla bu davranışları daha fazla sergilemişlerdir. Yalnız bu davranışlardan bazıları, oturumlarda sağlanan başarı durumlarına göre birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Danışman adaylarının birinci oturumdaki Empati ve Yeniden Formüle Etme davranışları, başarılı olan danışman adaylarının lehine, Yönerge - Sınıflandırma, Sınıflandırma ve Yorumlama davranışları ise görece daha başarısız olan danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Benzer durum ikinci oturumda da ortaya çıkmıştır. İkinci oturumda danışman adaylarının Empati üst davranış kategorisi ile Yeniden Formüle Etme ve Pozitif Geribildirim davranışları, başarılı olan danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Yönerge - Sınıflandırma, Sınıflandırma ve Yorumlama davranış kategorileri ise daha başarısız olan danışman adaylarının lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Elde edilen bu bulgular, literatürde yer alan diğer çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Brull'un (2008) çalışmasına göre, birinci oturumda psikolojik danışmanlar tarafından ortaya konulan açık uçlu soru sorma, duygu yansıtma, yeniden ifade etme ve kapalı uçlu soru sorma davranışları, danışanların oturumda daha fazla iyi hissetmelerini sağlamıştır. Barkham ve Shapiro (1986), ilk oturumlarda tavsiye verme davranışını daha az, yansıtma ve keşfetme davranışlarını daha fazla kullanan psikolojik danışmanların, danışanlar tarafından daha empatik değerlendirildiği sonucuna ulaşmışlardır. Levine ve Herron (1990) da süreci erken sonlandıran danışanların, ilk oturumlarda terapistleri tarafından daha az empati ve anlayışla karşılandıklarını görmüşlerdir. Alan yazında yer alan kuramsal açıklamalar da bu bulguları destekler niteliktedir. Hill (2014), psikolojik danışmanların, başlangıç oturumları (Keşfetme Aşaması) kapsamındaki hedeflere ulaşabilmeleri için daha fazla empatik beceriler kullanmaları gerektiğine vurgu yapmaktadır. Danışanların, problemleri konusunda içgörü kazanmaları ve çözüme yönelik harekete geçmeleri için, öncelikle psikolojik danışmanları ile aralarında güven ve işbirliğine dayalı bir ilişkinin kurulması gerekmektedir. Aksi halde, iyi bir terapötik ilişki kurulmadan ortaya konulan yorumlama, yüzleştirme gibi davranışlar, danışanların

süreci erken sonlandırmalarına neden olmaktadır (Hynan, 1990; Mohl, Martinez, Ticknor, Huang ve Cordell, 1991).

5.4. Danışanların Başarı Gruplarında Yer Alma Durumları İle Sözel Davranışları Arasındaki Farka Yönelik Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Her iki oturumda da başarılı ve görece daha başarısız gruplarda yer alan danışanlar süreçte en fazla Problem Betimleme üst davranış kategorisi ile Kısa Yanıt, Olay Bildirimi ve Spesifik Problem davranışlarını sergilemişlerdir. Bulgular, literatürdeki diğer çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir (Keijsers vd., 1995; Sanberk, 2010; Schindler vd., 1989). Birinci oturumda gözlenen Terapötik İlişki Üzerine Konuşma, Diğer Kategori ve Aydınlanma sözel davranış kategorileri, ODÖ - Danışan Formu puanları doğrultusunda görece daha başarısız gruba dahil olan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir. İkinci oturumda ise Spesifik Problem, Anlama, Teslimiyet, Diğer Kategori ve Engelleyici Davranış kategorileri görece başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

Birinci oturumda, Aydınlanma ve Terapötik İlişki Üzerine Konuşma adlı davranış kategorileri, görece daha başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir. Aydınlanma üst davranış kategorisi, Terapötik İlişki Üzerine Konuşma ve Enformasyon Soruları / Öneri İsteme davranış kategorilerini kapsamaktadır. Danışanlar, problemlerini çözmeye yönelik kendi çabaları yetersiz kaldığı zaman danışma yardımı almaya karar verirler (Hill, 2014). Dolayısıyla, son umut olarak gördükleri psikolojik danışmanları tarafından anlaşılmayı ve saygıyla karşılanmayı beklerler. Danışma sürecinin ilk evreleri kritik bir öneme sahiptir çünkü, terapötik ilişki başlangıç oturumlarında kurulmakta ve bu, psikolojik danışmanların empatik yaklaşımı ile mümkün olmaktadır (Hackney ve Cormier, 2008). Aksi takdirde, danışman ve danışan arasında yeterli düzeyde terapötik ilişki kurulamadığında, danışanlar birtakım davranışlar aracılığıyla bunun sinyallerini vermektedirler. Safran, Muran, Samstag ve Stevens (2002, s. 235-254), terapötik ilişki zedelendiği zaman danışanlar ve psikolojik danışmanların terapötik ilişki üzerinde istişare ederek ilişkilerini gözden geçirdiklerini ve danışmanların terapötik ilişkiyi onarmak adına birtakım hamleler yaptıklarını ifade etmektedirler. Bu çalışmada, danışanların ODÖ Danışan Formu puanları ile danışman adaylarının empati davranışları pozitif yönde orta düzey bir ilişki göstermiştir. Ancak psikolojik danışmanları tarafından yeterince

empatik karşılanmayan ve oturumları olumsuz değerlendiren danışanlar, danışmanları ile aralarında yeterli düzeyde terapötik ilişki veya kaynaşma (rapport) kurulamadığı için Terapötik İlişki Üzerine Konuşma davranışını daha fazla sergilemiş olabilirler.

Psikolojik danışmanların birinci oturuma ilişkin hedeflerinden biri de danışanları sürece ilişkin bilgilendirmek, bir diğer ifadeyle yapılandırma yapmaktır. Problemlerinin çözüme ulaşp ulaşmayacağı ve kendilerini bu süreçte neler beklediği konusunda kaygılı olan danışanların, iyi bir yapılandırma ile netlik kazanmalarına yardımcı olunmaktadır. Yapılandırma, psikolojik danışman ve danışanın rolleri, sorumlulukları ile sahip oldukları haklar konusunda bilgi vermeyi içerdiğinden terapötik başarının sağlanmasında da önemli bir etkiye sahiptir (Gladding, 2013). Mevcut çalışmada, danışanların, Enformasyon soruları / Öneri isteme davranışını da kapsayan Aydınlanma davranış kategorisi, birinci oturumda görece başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir. Danışanlar birinci oturumda çoğunlukla terapötik süreçle ilgili bilgi edinmek için terapistlerine çeşitli sorular yöneltmektedirler. Ancak yeterli düzeyde yapılandırma yapılmadığı zaman, danışanlar süreçle ilgili daha fazla soru sorma eğiliminde olabilirler. Danışanlar açısından böyle bir bulgunun ortaya çıkması, psikolojik danışmanları tarafından sürece ilişkin yeterince bilgilendirilmemiş olabilecekleri ile ilgili olabilir. Nitekim, anlamlı bir değer bulunmamasına karşın birinci oturumda başarılı olan danışman adaylarının, görece başarısız olan adaylara göre yapılandırma davranışını daha fazla sergiledikleri gözlenmiştir.

İkinci oturumda, Engelleyici Davranış ve Teslimiyet davranış kategorilerinin başarısız olan grup lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermesi anlaşılabilir bir durumdur. Engelleyici Davranış üst kategorisi Ret / Kaçınma, Eleştiri / İsyan ve Teslimiyet davranış kategorilerini kapsamaktadır. Çoğunlukla danışmanlarının kendilerine yönelik yaklaşımları nedeniyle oturumdan daha az memnun kalan danışanlar, problemlerinin çözüme kavuşması konusunda umutsuzluğa kapılmış olabilir veya danışman adaylarının, erken bir vakitte içgörü kazandıracak Yorumlama, Yüzleştirme gibi davranışlar sergilemeleri nedeniyle, onlara karşı çıkacak davranışlar sergilemiş olabilirler.

İkinci oturumda başarısız gruba dahil olan danışanların lehine anlamlı düzeyde farklılık gösteren diğer bir davranış ise Anlama kategorisidir. Bu davranış kategorisinin başlangıç oturumlarından ziyade işlem oturumlarında veya son oturumlarda daha fazla sergilenmesi beklenmektedir. Nitekim diğer bir çalışmada, başarılı bir psikolojik

danışma süreci tecrübe eden danışanlar bu tarz davranışları son oturumlarda daha fazla sergilemişlerdir (Sanberk, 2015). Ancak, yeterli düzeyde bir terapötik ilişki gelişmeden danışanlara içgörü kazandıracak psikolojik danışman davranışları, danışanlarda bir çelişkiye neden olabilmektedir. İçgörü kazanmak, danışanlara zaman zaman olumsuz duygular yaşatmaktadır (Egan, 2013, s. 40). Bu doğrultuda, erken bir aşamada problemlere yönelik kazanılan içgörü veya problemle yüzleşme, danışanların negatif duygularla birlikte oturumları olumsuz değerlendirmelerine yol açmış olabilir.

İkinci oturumda, danışanların Spesifik Problem davranışları da görece başarısız gruba dahil olan danışanların lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Başlangıç oturumları, danışanların problemlerine ilişkin hikayelerini anlattıkları evredir. Hill (2014), danışanların psikolojik danışma sürecinin başlangıcında olumsuz duygular yaşayarak duygusal olarak dibe doğru ilerlediklerini ve daha sonraki aşamalarda ise eyleme geçmek için tekrar yukarı doğru çıktıklarını ifade etmektedir. Walker, Rablen ve Rogers (1960) da danışma süreci boyunca danışanın yedi evreden geçtiğini ve ilk aşamalarda geçmiş duyguları tekrar yaşadıklarını ifade etmektedirler. Psikolojik danışmanların bu evrede empatik ve sabırlı bir yaklaşım sergilemeleri çok önemlidir (Hackney ve Cormier, 2008). Danışanların çoğu zaman kendilerine dahi itiraf edemedikleri duygu ve düşüncelerini kabul edici bir tutumla dinlemek, sürece devam etmeleri üzerinde etkili olmaktadır (Beckham, 1992). İkinci oturumda görece başarısız grupta yer alan danışanlar Spesifik Problem davranışını daha fazla ortaya koymuşlardır. Problemleri üzerinde konuşarak olumsuz duygular yaşayan danışanlar, danışmanları tarafından yeterince empati ve destek göremedikleri için oturumları olumsuz değerlendirmiş olabilirler. Nitekim, oturumlarda başarı sağlayan danışman adayları empati davranışlarını daha fazla sergilemiştir. Ayrıca bu çalışmada danışanların kişilik özellikleri süreç değişkeni olarak ele alınmamıştır. Dolayısıyla, danışanların duygu düzenleme becerileri, başa çıkma stratejileri farklı olacağından, oturum esnasındaki yaşantıları da farklılaşmış olabilir.

Son olarak, her iki oturumda da görece daha başarısız grupta yer alan danışanlar Diğer Kategori adlı sözel davranışları daha fazla sergilemişlerdir. Bu kategori, PEK'te yer alan danışan davranış kategorileri içerisine dahil edilemeyen ve terapiyle ilişkisi olmayan konulara ait davranış kategorisi anlamına gelmektedir. Danışanların, kendi problemlerinden veya oturum gündeminden farklı kişiler veya olaylar hakkında konuşmaları, bu kategori içerisinde değerlendirilmektedir. Başarısız gruplarda yer alan danışanların Diğer Kategori adlı sözel davranışları daha fazla sergilemeleri beklenen bir

bulgudur. Nitekim, danışanların direnç göstermelerinin bir yolu da konuyu değiştirerek farklı kişiler veya olaylar hakkında konuşmalarıdır (Meier ve Davis, 2014). Psikolojik danışmanlarını daha az empatik bulan ve oturumları daha olumsuz değerlendiren danışanlar, oturum gündemi dışında kalan olay veya kişilerden daha fazla bahsederek direnç göstermiş olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular özetlenmiş, uygulama sahası ve akademik çalışmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

6.1. Psikolojik Danışman Adayları ve Danışanların Oturum Değerlendirmelerine Yönelik Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular, danışman adayları ve danışanların oturum değerlendirmelerinin orta düzeyde bir benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Danışman adaylarının Empati davranışı ile danışanların oturum değerlendirme puanları pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki gösterirken, Sınıflandırma davranışları ile negatif yönlü orta düzey bir ilişki göstermiştir. Ancak ikinci oturumda, danışman adaylarının Sınıflandırma davranışı danışanların oturum değerlendirme puanları ile negatif yönde ve yüksek düzeyde bir ilişki ortaya koymuştur. Danışman adayları ise, hem kendilerinin hem de danışanlarının davranışlarını esas alarak bir değerlendirmede bulunmuşlardır. Danışanlarda olduğu gibi danışman adaylarının birinci oturum değerlendirme puanları kendilerinin Empati davranışları ile pozitif yönde orta düzey bir ilişki göstermiştir. İkinci oturumda ise danışanların Kısa Yanıt davranışları ile hem danışman adaylarının hem de danışanların oturum değerlendirme puanları negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki göstermiştir.

6.2. Psikolojik Danışman Adaylarının Oturum Başarıları ve Süreç İçerisindeki Davranışlarına Yönelik Sonuçlar

ODÖ - Danışan Formu puanları doğrultusunda, birinci oturumda başarılı ve görece daha başarısız gruplarda yer alan psikolojik danışman adayları daha çok bilgi edinmeye ve bilgi vermeye yönelik davranışlar (Araştırma - Açıklama, Keşfetme, Bilgi Soruları ve Yapılandırma) ile empati davranışlarını sergilemişlerdir. Birinci oturumda Yeniden Formüle Etme ve Empati davranış kategorileri başarılı olan grubun lehine anlamlı düzeyde farklılaşırken, Yönerge - Sınıflandırma, Sınıflandırma ve Yorumlama davranışları daha başarısız olan grubun lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir.

İkinci oturumda da başarılı ve görece daha başarısız gruplarda yer alan danışman adayları bilgi edinmeye yönelik davranışlar ile Özetleme ve Empati davranışlarını daha fazla sergilemişlerdir. İkinci oturumda, Empati, Yeniden Formüle Etme ve Pozitif Geribildirim davranışları başarılı grubun lehine anlamlı bir farklılık gösterirken, Yönerge - Sınıflandırma, ve Sınıflandırma davranışları görece daha başarısız olan grubun lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

6.3. Farklı Başarı Gruplarında Yer Alan Danışanların Süreç İçerisindeki Davranışlarına Yönelik Sonuçlar

Birinci oturumda başarılı ve görece daha başarısız gruplara dahil olan danışanlar süreç içinde en fazla Olay Bildirimi, Kısa Yanıt ve Spesifik Problem gibi problem betimlemeye yönelik davranışları daha fazla ortaya koymuşlar ve bu davranış kategorileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmemiştir. Buna karşın Terapötik İlişki Üzerine Konuşma, Aydınlanma ve Diğer Kategori davranışları görece daha başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

İkinci oturumda da aynı şekilde, başarılı ve görece daha başarısız grupta yer alan danışanlar en çok Olay Bildirimi, Kısa Yanıt ve Spesifik Problem davranışlarını sergilemişlerdir. Başarı gruplarında yer alma durumlarına göre danışanların Engelleyici Davranış, Spesifik Problem, Anlama, Teslimiyet ve Diğer Kategori adlı davranışları görece daha başarısız grupta yer alan danışanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık göstermiştir.

6.4. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde getirilen öneriler, konuyla ilgili yapılacak araştırmalara ve uygulama sahasına yönelik olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

6.4.1. Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada, psikolojik danışma sürecinin dilbilgisel yönü ve gözlem birimi olarak danışman adayları ve danışanların sözel ifadeleri incelenmiştir. Ancak danışma sürecinde içerik, stil, dil dışı ifadeler gibi elementler de sonuçlar

üzerinde etkili olmaktadır. Esasında bütün bu ögeler, anlık veya uzun süreli sonuçları kümülatif bir şekilde etkilemektedir. Mevcut çalışma, bu nedenle sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda, danışma sürecindeki katılımcılara ait olan diğer değişkenlerin mikro veya makro düzey başarı üzerindeki etkisinin incelenmesi, ilgili alan yazına katkı sağlayacaktır.

2. Literatürde, psikolojik danışmadaki kısa veya uzun vadeli sonuçları etkileyen birtakım danışan ve psikolojik danışman karakteristiklerinin olduğu belirtilmektedir. Mevcut çalışmada, psikolojik danışman adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri, başa çıkma stratejileri, öz-yeterliği veya danışanların problem durumları, motivasyonu, bağlanma stilleri gibi değişkenlerin oturum başarısına etkisi incelenmemiştir. İleriki çalışmalarda, danışan ve psikolojik danışmanlara ait bu gibi karakteristikler de göz önünde bulundurulmalıdır.
3. Bu çalışmada, süreçteki sözel davranışların yalnızca gramer yapısı incelenmiş ve klasik kodlama stratejisi kullanılmıştır. Ancak, sözel ifadelerin içeriği ve zamanlaması da başarıyı etkileyebilmektedir. Dolayısıyla sözel ifadelerin içeriği de ilerleyen araştırmalarda incelenmelidir.
4. Mevcut araştırmada yalnızca başlangıç oturumları temelinde bir süreç ve sonuç incelemesi yapılmıştır. Bu nedenle, Psikoterapideki Etkileşimi Kodlama Sistemi'nde yer alan bütün davranış kategorileri gözlenememiştir. Bütün bir danışma sürecinin incelendiği çalışmalar, süreç ve sonuç hakkında daha ayrıntılı bilgiler sunacaktır.
5. İlgili alan yazında danışma sürecinin incelenmesini olanaklı kılan farklı kategori sistemleri de mevcuttur. Bu çalışmada Schindler ve diğerleri (1989) tarafından geliştirilen PEK tercih edilmiştir. Gelecek araştırmalarda daha farklı kategori sistemlerinin kullanılması, psikolojik danışma süreci ile ilgili daha geniş yelpazede bilgilerin elde edilmesine yardımcı olacaktır.
6. Süreç ve sonuç araştırmaları için geliştirilen davranış kategori sistemleri, belirli kuramsal yönelimlere sahip olduğu için süreçteki davranışların betimlenmesini de görece sınırlandırmaktadır. Psikolojik danışma sürecinin nitel gözlem yoluyla incelenmesi, kategorilerle gözlenemeyen davranışların ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte, süreç içerisinde daha etkili olan davranışların anlaşılabilmesi adına psikolojik danışmanlar ve danışanlarla görüşmeler yapmak da süreçle ilgili ayrıntılı betimlemeler sunacaktır.

7. Başlangıç oturumları, terapötik işbirliğinin / ittifakın gelişmeye başladığı oturumlardır. Bu nedenle, başlangıç oturumlarında süreçteki hangi elementlerin terapötik işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunduğunu ve bu yolla terapötik başarıyı nasıl etkilediğini araştıran çalışmalar yararlı olacaktır.
8. Bu araştırmada başarı gruplarına dahil olan 40 psikolojik danışman adayı ile çalışılmış ve büyük bir örneklem grubuna gidilmemiştir. Konuyla ilgili dış geçerliği yüksek bilgilere ulaşmak için daha büyük örneklem grupları ile yürütülen çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6.4.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma sınırlı yönleri olmasına karşın, psikolojik danışman adaylarının danışma süreçleri ile ilgili bilgiler sunduğundan ülkemizdeki alan yazına ve uygulama sahasına bir katkı sunmaktadır. Ülkemizde psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecinde süreç ve sonuç araştırmalarının bulgularından yararlanmak ve salt psikolojik danışman odaklı bir eğitimden ziyade adayları danışan davranışları konusunda bilgilendirmek, psikolojik danışma eğitiminin kalitesini de arttıracaktır.
2. PDR lisans ve lisansüstü öğrencilerinin süpervizyon sürecinde, oturum memnuniyet ölçekleri veya genel sonuç ölçümleri yapan ölçme araçları kullanmak, öğrencilerin danışma sürecine danışan perspektifinden bakabilmelerine ve onlara daha fazla yardımcı olabilmelerine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkoyun, F. (1995). PDR’de ünvan ve program sorunu: bir inceleme ve öneriler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(6).
- Atıcı, M., & Ulusoy, P. D. Y. (2010). Psikolojik danışman adaylarının grup rehberliği etkinliğini yürütürken kullandıkları psikolojik danışma becerilerinin bu becerileri kullanmaya ilişkin yeterlik algılarının ve grup yönetimini sağlama yöntemlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1).
- Attkisson, C. C., & Zwick, R. (1982). The Client Satisfaction Questionnaire: Psychometric properties and correlations with service utilization and psychotherapy outcome. *Evaluation and Program Planning*, 5(3), 233-237. Doi: 10.1016/0149-7189(82)90074-X
- Bachelor, A. (1995). Clients' perception of the therapeutic alliance: A qualitative analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 42(3), 323. Doi: 10.1037/0022-0167.42.3.323
- Bados, A., Balaguer, G., & Saldaña, C. (2007). The efficacy of cognitive - behavioral therapy and the problem of drop-out. *Journal of Clinical Psychology*, 63(6), 585-592. Doi: 10.1002/jclp.20368
- Baldwin, S. A., & Imel, Z. E. (2013). Therapist variables in psychotherapy research. M. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield’s handbook of psychotherapy and behavior change*. (258 – 297) içinde. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Barber, J.P., Khalsa, S.-R., & Sharpless, B.A. (2010). The validity of the alliance as a predictor of psychotherapy outcome. J.C. Muran & J.P. Barber (Ed.), *The therapeutic alliance: An evidence-based guide to practice* (29-43), içinde. New York: Guilford Press.
- Barkham, M., & Shapiro, D. A. (1986). Counselor verbal response modes and experienced empathy. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 3. Doi: 10.1037/0022-0167.33.1.3
- Beck, J. S. (2011). Structure of the first therapy session. *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. (59-78), içinde. New York: Guilford Press.
- Beck, J. S. (2011). Session 2 and beyond: Structure and format. *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. (100-122), içinde. New York: Guilford Press.

- Beckham, E. E. (1992). Predicting patient dropout in psychotherapy. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 29(2), 177-182.
- Belar, C. D., & Perry, N. W. (1992). The National Conference on Scientist-Practitioner Education and Training for the Professional Practice of Psychology. *American Psychologist*, 47(1), 71. Doi: 10.1037/0003-066X.47.1.71
- Bernstein, B. L., & Kerr, B. (1993). Counseling psychology and the scientist-practitioner model: Implementation and implications. *The Counseling Psychologist*, 21(1), 136-151. Doi: 10.1177/0011000093211008
- Beutler, L. E., Machado, P. P., & Neufeldt, S. A. (1994). Therapist variables. A. E. Bergin ve S. L. Garfield (Ed.), *Handbook of psychotherapy and behavior change* (229-269) içinde. New York: John Wiley & Sons.
- Bohart, A. C., & Wade, A. G. (2013). The client in psychotherapy. M. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change*, (219-257) içinde. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Braakman, D. (2015). Historical paths in psychotherapy research. O. C. G. Gelo, A. Pritz ve B. Rieken (Ed.), *Psychotherapy Research* (39-65), içinde. Springer: Vienna.
- Brull, J. V. (2008). *Therapist verbal response modes, the therapeutic alliance, and in-session client good moments* (UMI No. 3340858). (304456411). <https://search.proquest.com/docview/304456411?accountid=15725> Erişim tarihi: 03.08.2018
- CACREP Psikolojik Danışma ve İlgili Programların Akreditasyonu Konseyi (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP]) Standartları (2016). <http://www.cacrep.org/> Erişim tarihi: 21.06.2017
- Campbell, J. L., Quincy, C., Osserman, J., & Pedersen, O. K. (2013). Coding in-depth semistructured interviews: Problems of unitization and intercoder reliability and agreement. *Sociological Methods & Research*, 42(3), 294-320. Doi: 10.1177/0049124113500475
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Sampling. *Research methods in education*, (100-118), içinde. New York: Routledge.
- Corey, G. (2008). Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları (T. Ergene, Çeviren). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Crits-Christoph, P., Gibbons, M. C., & Mukherjee, D. (2013). Psychotherapy process-outcome research. M. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's handbook of*

- psychotherapy and behavior change*, (298-340), içinde. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Çetinkaya, R. S., & Kararımak, Ö. (2012). Psikolojik danışman eğitiminde süpervizyon. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 107-121.
- Daniels, J. A., & Larson, L. M. (2001). The Impact of Performance Feedback on Counseling Self - Efficacy and Counselor Anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41(2), 120-130. Doi: 10.1002/j.1556-6978.2001.tb01276.x
- Denizli, S. (2010). *Danışanların algıladıkları terapötik çalışma uyumu ve oturum etkisi düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması: Ege üniversitesi örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Derogatis, L. R., & Unger, R. (2010). Symptom checklist - 90 - revised. The Corsini encyclopedia of psychology, 1-2.
- Doğan, S. (2000a). Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu ve Geleceğe İlişkin Yönelimler. *Eğitim ve Bilim*, 25(118).
- Doğan, S. (2000b). The historical development of counseling in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 22(1), 57-67.
- Doğan, S. (2000c). Psikolojik danışman eğitiminde akreditasyonun gereği ve bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14).
- Duff, C. T., & Bedi, R. P. (2010). Counsellor behaviours that predict therapeutic alliance: From the client's perspective. *Counselling Psychology Quarterly*, 23(1), 91-110. Doi: 10.1080/09515071003688165
- Duncan, B. L., Miller, S. D., Wampold, B. E., & Hubble, M. A. (2009). *The heart and soul of change: Delivering what works in therapy*. American Psychological Association.
- Egan, G. (2013). The helping relationship and the values that drive it. *The skilled helper*, (36-68), içinde. Belmont: Brooks/Cole.
- Elliott, R., Barker, C. B., Caskey, N., & Pistrang, N. (1982). Differential helpfulness of counselor verbal response modes. *Journal of Counseling Psychology*, 29(4), 354. Doi: 10.1037/0022-0167.29.4.354
- Elliott, R. (1985). Helpful and nonhelpful events in brief counseling interviews: An empirical taxonomy. *Journal of Counseling Psychology*, 32(3), 307. Doi: 10.1037/0022-0167.32.3.307

- Elliott, R. (1991). Five dimensions of therapy process. *Psychotherapy Research*, 1(2), 92-103. Doi: 10.1080/10503309112331335521
- Evans, C., Mellor-Clark, J., Margison, F., Barkham, M., Audin, K., Connell, J., & McGrath, G. (2000). CORE: Clinical outcomes in routine evaluation. *Journal of Mental Health*, 9(3), 247-255. Doi: 10.1080/jmh.9.3.247.255
- Falkenström, F., Granström, F., & Holmqvist, R. (2013). Therapeutic alliance predicts symptomatic improvement session by session. *Journal of Counseling Psychology*, 60(3), 317.
- Fernández, O. M., Krause, M., & Pérez, J. C. (2016). Therapeutic alliance in the initial phase of psychotherapy with adolescents: different perspectives and their association with therapeutic outcomes. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process and Outcome*, 19(1). Doi: 10.4081/ripppo.2016.180
- Flückiger, C., Del Re, A. C., Wampold, B. E., Symonds, D., & Horvath, A. O. (2012). How central is the alliance in psychotherapy? A multilevel longitudinal meta-analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 59(1), 10. Doi: 10.1037/a0025749
- Flückiger, C., Grosse Holtforth, M., Znoj, H. J., Caspar, F., & Wampold, B. E. (2013). Is the relation between early post-session reports and treatment outcome an epiphenomenon of intake distress and early response? A multi-predictor analysis in outpatient psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 23(1), 1-13.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., & Hyun, H.H. (2012). Causal comparative research. *How to design and evaluate research in education*, (s. 365-391), içinde. New York: McGraw-Hill.
- Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A., & Olk, M. E. (1986). Effects of role conflict on counselor trainees' self-statements, anxiety level, and performance. *Journal of Counseling Psychology*, 33(1), 73. Doi: 10.1037/0022-0167.33.1.73
- Friedlander, M. L., Ellis, M. V., Siegel, S. M., Raymond, L., Haase, R. F., & Highlen, P. S. (1988). Generalizing from segments to sessions: Should it be done?. *Journal of Counseling Psychology*, 35(3), 243. Doi: 10.1037/0022-0167.35.3.243
- Friedlander, M. L., & Tuason, M. T. (2000). Processes and outcomes in couples and family therapy. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (797-824). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc.

- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). Descriptive and causal-comparative research designs. *Educational research: An introduction* (373-408), içinde. New York: Longman Publishing.
- Garfield, S. L. (1994). Research on client variables in psychotherapy. A. E. Bergin ve S. L. Garfield (Ed.), *Handbook of psychotherapy and behavior change* (190-229) içinde. New York: John Wiley & Sons.
- Gelo, O. C. G., & Manzo, S. (2015). Quantitative approaches to treatment process, change process, and process-outcome research. O. C. G. Gelo, A. Pritz & B. Rieken (Ed.), *Psychotherapy Research* (247-277), içinde. Springer: Vienna.
- Gelso, C. J., & Carter, J. A. (1985). The relationship in counseling and psychotherapy: Components, consequences, and theoretical antecedents. *The Counseling Psychologist*, 13(2), 155-243. Doi: 10.1177/0011000085132001
- Gelso, C. J., & Carter, J. A. (1994). Components of the psychotherapy relationship: Their interaction and unfolding during treatment. *Journal of Counseling Psychology*, 41(3), 296. Doi: 10.1037/0022-0167.41.3.296
- Gill, M., Newman, R., & Redlich, F. (1954). *The initial interview in psychiatric practice*. New York: International Universities Press, Inc.
- Gladding, S. T., (2013). Psikolojik danışmanın tarihçesi ve mesleki temelleri. *Psikolojik danışma: Kapsamlı bir meslek*. (N. V. Acar, Çeviren). (4-30). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gladding, S. T., (2013). Psikolojik danışma ilişkisini kurma. *Psikolojik danışma: Kapsamlı bir meslek*. (N. V. Acar, Çeviren). (126-149). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Grawe, K. (1997) Research-informed psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 7:1, 1-19, Doi: 10.1080/10503309712331331843
- Haas, E., Hill, R. D., Lambert, M. J., & Morrell, B. (2002). Do early responders to psychotherapy maintain treatment gains?. *Journal of Clinical Psychology*, 58(9), 1157-1172.
- Hackney, H., Cormier, L. S., (2008). Psikolojik danışma. *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı*. (T. Ergene ve S. Aydemir Sevim, Çeviren). (2-21). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Hackney, H., Cormier, L. S., (2008). Psikolojik danışma basamakları ve becerileri. *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı*. (T. Ergene ve S. Aydemir Sevim, Çeviren). (23-43). Ankara: Mentis Yayıncılık.

- Hardy, G. E., & Llewelyn, S. (2015). Introduction to psychotherapy process research. *Psychotherapy Research* (183-194), içinde. Vienna: Springer.
- Healy, J. M. (2002). *The first psychoanalytic psychotherapy session: A qualitative study*. (Unpublished doctoral dissertation). The Union Institute and University Graduate College.
- Heppner, P. P., Wampold, B. E., & Kivlighan Jr, D. M. (2013). Psikolojik danışma süreç araştırmaları desenleri. *Psikolojik danışmada araştırma yöntemleri* (çeviri editörü: Diğdem Müge Siyez). (499-552). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Hill, C. E. (1978). Development of a counselor verbal response category. *Journal of Counseling Psychology*, 25(5), 461.
- Hill, C. E. (1982). Counseling process research: Philosophical and methodological dilemmas. *The Counseling Psychologist*, 10(4), 7-19. Doi: 10.1177/0011000082104003
- Hill, C. E. (1990). Exploratory in-session process research in individual psychotherapy: A review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 58(3), 288.
- Hill, C. E. (2005). Therapist techniques, client involvement, and the therapeutic relationship: Inextricably intertwined in the therapy process. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 42(4), 431.
- Hill, C. E. (2014). *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Hill, C. E. (2014). An overview of the helping process. *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action*. (25-52), içinde. Washington, DC: American Psychological Association.
- Hill, C. E. (2014). Exploration stage. *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action*. (103-220), içinde. Washington, DC: American Psychological Association
- Hill, C. E., & Corbett, M. M. (1993). A perspective on the history of process and outcome research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 40(1), 3. Doi: 10.1037/0022-0167.40.1.3
- Hill, C. E., Corbett, M. M., Kanitz, B., Rios, P., Lightsey, R., & Gomez, M. (1992). Client behavior in counseling and therapy sessions: Development of a pantheoretical measure. *Journal of Counseling Psychology*, 39(4), 539.

- Hill, C. E., Helms, J. E., Tichenor, V., Spiegel, S. B., O'grady, K. E., & Perry, E. S. (1988). Effects of therapist response modes in brief psychotherapy. *Journal of Counseling Psychology*, 35(3), 222. Doi: 10.1037/0022-0167.35.3.222
- Hodson, R. (1999). *Analyzing Documentary Accounts*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Horvath, A. O., & Luborsky, L. (1993). The role of the therapeutic alliance in psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(4), 561. Doi: 10.1037/0022-006X.61.4.561
- Horvath, A. O., & Symonds, B. D. (1991). Relation between working alliance and outcome in psychotherapy: A meta-analysis. Doi: 10.1037/0022-0167.38.2.139
- Horvath, A. O., Del Re, A. C., Flückiger, C., & Symonds, D. (2011). Alliance in individual psychotherapy. Doi: 10.1037/a0022186
- Howard, K. I., Lueger, R. J., Maling, M. S., & Martinovich, Z. (1993). A phase model of psychotherapy outcome: Causal mediation of change. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(4), 678. Doi: 10.1037/0022-006X.61.4.678
- Hubble, M. A., Duncan, B. L., Miller, S. D., & Wampold, B. E. (2010). Introduction. B. L. Duncan, S. D. Miller, B. E. Wampold, & M. A. Hubble (Ed.), *The heart and soul of change: Delivering what works in therapy*. (28-48), içinde. American Psychological Association.
- Hynan, D. J. (1990). Client reasons and experiences in treatment that influence termination of psychotherapy. *Journal of Clinical Psychology*, 46(6), 891-895. Doi: 10.1002/1097-4679(199011)46:6<891::AID-JCLP2270460631>3.0.CO;2-8
- Kagan, N., Schauble, P., Resnikoff, A., Danish, S. J., & Krathwohl, D. R. (1969). Interpersonal process recall. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 148(4), 365-374.
- Keijsers, G. P., Schaap, C. P., Hoogduin, C. A., & Lammers, M. W. (1995). Patient-therapist interaction in the behavioral treatment of panic disorder with agoraphobia. *Behavior Modification*, 19(4), 491-517. Doi: 10.1177/01454455950194005
- Koffmann, A. (2018). Has growth mixture modeling improved our understanding of how early change predicts psychotherapy outcome?, *Psychotherapy Research*, 28:6, 829-841, Doi: 10.1080/10503307.2017.1294771
- Kokotovic, A. M., & Tracey, T. J. (1990). Working alliance in the early phase of counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 37(1), 16.

- Korkut, F., & Mızıkacı, F. (2008). Avrupa Birliği, Bologna Süreci Ve Türkiyede Psikolojik Danışman Eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(1), 99-122.
- Korkut, F. (2007). Counselor education, program accreditation and counselor credentialing in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 29(1), 11. Doi: 10.1007/s10447-006-9021-6
- Krause, M., & Altimir, C. (2016) Introduction: current developments in psychotherapy process research / Introducción: desarrollos actuales en la investigación del proceso psicoterapéutico, *Psychotherapy Research*, 37:2-3, 201-225, Doi: 10.1080/02109395.2016.1227574
- Krupnick, J. L., Sotsky, S. M., Elkin, I., Simmens, S., Moyer, J., Watkins, J., & Pilkonis, P. A. (2006). The role of the therapeutic alliance in psychotherapy and pharmacotherapy outcome: Findings in the National Institute of Mental Health Treatment of Depression Collaborative Research Program. *Focus*, 64(2), 532-277.
- Lambert, M. J. (2013). *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change* (6th ed., 3-21), New York: John Wiley & Sons.
- Lambert, M. J., & Barley, D. E. (2001). Research summary on the therapeutic relationship and psychotherapy outcome. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 38(4), 357. Doi: 10.1037/0033-3204.38.4.35
- Lambert, M. J., Hill, C., E. (1994). Assessing psychotherapy outcomes and processes. A. E. Bergin and S. L. Garfield (Ed.), *Handbook of psychotherapy and behavior change* (72-113), içinde. New York: John Wiley & Sons.
- Langs, R. J. (1989). The assesment portion of the first session. *The Technique of Psychoanalytic Psychotherapy: Theoretical Framework: Understanding the Patients Communications* (Vol. 1, 64-89), içinde. Jason Aronson, Incorporated.
- Levine, S. W., & Herron, W. G. (1990). Changes during the course of the psychotherapeutic relationship. *Psychological Reports*, 66(3), 883-897. Doi: 10.2466/pr0.1990.66.3.883
- Luborsky, L. (1994). Therapeutic alliances as predictors of psychotherapy outcomes: Factors explaining the predictive success. *The Working Alliance: Theory, Research, and Practice*, 38-50.
- Mahrer, A. R., Paterson, W. E., Theriault, A. T., Roessler, C., & Quenneville, A. (1986). How and why to use a large number of clinically sophisticated judges in psychotherapy research. *Voices: The Art and Science of Psychotherapy*, 22, 57-66.

- Malin, A., J. & Pos, A., E. (2015). The impact of early empathy on alliance building, emotional processing, and outcome during experiential treatment of depression, *Psychotherapy Research*, 25:4, 445-459. Doi:10.1080/10503307.2014.901572
- Mallinckrodt, B. (1993). Session impact, working alliance, and treatment outcome in brief counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 40(1), 25. Doi: 10.1037/0022-0167.40.1.25
- McBride, C., Zuroff, D. C., Ravitz, P., Koestner, R., Moskowitz, D. S., Quilty, L., & Bagby, R. M. (2010). Autonomous and controlled motivation and interpersonal therapy for depression: Moderating role of recurrent depression. *British Journal of Clinical Psychology*, 49(4), 529-545. Doi: 10.1348/014466509X479186
- Meier, S., T. & Davis, S., R. (2014). Psikolojik danışma sürecini başlatma. *Psikolojik danışma: Temel öğeler*. (Çeviri editörü: Süleyman Doğan), (s. 1-26), içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Meydan, B. (2010). *Psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Meydan, B. (2014). Psikolojik danışman adaylarına psikolojik danışma becerilerinin kazandırılması: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 110-123.
- Miles, M., B. & Huberman, A., M. (1994). Early steps in analysis. *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*, (50-89), içinde. Thousand Oaks: Sage.
- Mohl, P. C., Martinez, D., Ticknor, C., Huang, M., & Cordell, L. (1991). Early dropouts from psychotherapy. *Journal of Nervous and Mental Disease*. Doi: 10.1097/00005053-199108000-00005
- Murdock, N., L. (2013). Aile sistemleri kuramı. *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları* (çeviri editörü: Füsun Akkoyun), (406-459), içinde. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Nichols, M., P. (2006). *Family therapy: Concepts and methods*, (7th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Norcross, J. (2009). The therapeutic relationship. B. L. Duncan, S. D. Miller, B. E. Wampold, & M. A. Hubble (Ed.), *The heart and soul of change: Delivering what works in therapy*. (113-142), içinde. American Psychological Association.

- O'Farrell, M. K., Hill, C. E., & Patton, S. M. (1986). A comparison of two cases of counseling with the same counselor. *Journal of Counseling & Development*, 65(3), 141-145. Doi: 10.1002/j.1556-6676.1986.tb01261.x
- Ogles, B., M. (2013). Measuring change in psychotherapy research. M. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change*, (134-166) içinde. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Olver, M. E., & Wong, S. (2011). Predictors of sex offender treatment dropout: Psychopathy, sex offender risk, and responsivity implications. *Psychology, Crime & Law*, 17(5), 457-471. Doi: 10.1080/10683160903318876
- Orlinsky, D. E., Grawe, K., & Parks, B. K. (1994). Process and outcome in psychotherapy: noch einmal. *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change*, (270-378), içinde. New York: John Wiley & Sons.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32).
- Patton, M. Q. (2002). Purposeful sampling. *Qualitative evaluation and research methods*, (230-242), içinde. SAGE Publications, inc.
- Pesale, F., P., Hilsenroth, M., J., & Owen, J., J. (2012). Patient early session experience and treatment outcome, *Psychotherapy Research*, 22:4, 417-425. Doi: 10.1080/10503307.2012.662607
- Pote, H., Stratton, P., Cottrell, D., Shapiro, D., & Boston, P. (2003). Systemic family therapy can be manualized: research process and findings. *Journal of Family Therapy*, 25(3), 236-262.
- Safran, J., D., Muran, L., C., Samstag, L., W., & Stevens, C. (2002). Repairing alliance ruptures. J. C. Norcross (Ed.), *Psychotherapy relationships that work, therapist contributions and responsiveness to patients*, (235-254), içinde. New York: Oxford University Pres.
- Saltzman, C., Luctgert, M. J., Roth, C. H., Creaser, J., & Howard, L. (1976). Formation of a therapeutic relationship: Experiences during the initial phase of psychotherapy as predictors of treatment duration and outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 44(4), 546. Doi: 10.1037/0022-006X.44.4.546

- Sanberk, İ. (2010). *Psikolojik danışman-danışan ilişkisinin çözümlenmesi ve bazı süreç, sonuç değişkenleri açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sanberk, İ., & Akbaş, T. (2015). Psychological counseling processes of prospective psychological counsellors: An investigation of client-counsellor interactions. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(4), 859-878. Doi: 10.12738/estp.2015.4.2482
- Schindler, L., Hohenberger - Sieber, E., & Hahlweg, K. (1989). Observing client - therapist interaction in behaviour therapy: development and first application of an observational system. *British Journal of Clinical Psychology*, 28(3), 213-226.
- Schindler, L., Hohenberger-Sieber, E., & Hahlweg, K. (1990). Stundenbeurteilung (Therapeut). In *diagnostische verfahren für berater* (337-339).
- Schindler, L., Hohenberger-Sieber, E., & Hahlweg, K. (1990). SB Stundenbeurteilung. *Diagnostische verfahren für berater: Materialien zur diagnostik und therapie in ehe-, familien-und lebensberatung*, (331-339).
- Sexton, H., Littauer, H., Sexton, A., & Tømmerås, E. (2005). Building an alliance: Early therapy process and the client-therapist connection. *Psychotherapy Research*, 15(1-2), 103-116.
- Sexton, T. L., & Whiston, S. C. (1991). A review of the empirical basis for counseling: Implications for practice and training. *Counselor Education and Supervision*, 30(4), 330-354. Doi: 10.1002/j.1556-6978.1991.tb01215.x
- Sharf, J. (2008). Psychotherapy dropout: A meta-analytic review of premature termination. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering, 68(9-B), 6336.
- Sharpley, C. F., Fairnie, E., Tabary-Collins, E., Bates, R., & Lee, P. (2000). The use of counsellor verbal response modes and client-perceived rapport. *Counselling Psychology Quarterly*, 13(1), 99-116. Doi: 10.1080/09515070050011097
- Skovholt, T. M., & Rønnestad, M. H. (2003). Struggles of the novice counselor and therapist. *Journal of Career Development*, 30(1), 45-58. Doi: 10.1177/089484530303000103
- Sparks, J., A. & Duncan, B., L. (2010). Common factors in couple and family therapy: Must all have prizes? B. L. Duncan, S. D. Miller, B. E. Wampold, & M. A Hubble (Ed.), *The heart and soul of change: Delivering what works in therapy*. (357-392), içinde. American Psychological Association.

- Sperry, L., & Carlson, J. (2014). Effecting change: The first session. *How master therapists work: Effecting change from the first through the last session and beyond.* (19-48), içinde. Routledge: New York.
- Sperry, L., & Carlson, J. (2014). Effecting change: The second session. *How master therapists work: Effecting change from the first through the last session and beyond.* (s. 49-73), içinde. Routledge: New York.
- Spiegler, M., D. & Guevremont, D., C. (2010). Behavioral assessment. *Contemporary Behavior Therapy*, (78-112), içinde. Belmont: Wadsworth.
- Stiles, W. B. (1980). Measurement of the impact of psychotherapy sessions. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 48(2), 176. Doi: 10.1037/0022-006X.48.2.176
- Stiles, W. B., & Snow, J. S. (1984). Counseling session impact as viewed by novice counselors and their clients. *Journal of Counseling Psychology*, 31(1), 3. Doi: 10.1037/0022-0167.31.1.3
- Stiles, W. B., Shapiro, D. A., & Elliott, R. (1986). Are all psychotherapies equivalent?. *American Psychologist*, 41(2), 165.
- Stiles, W. B., Shapiro, D. A., & Firth-Cozens, J. A. (1988). Do sessions of different treatments have different impacts?. *Journal of Counseling Psychology*, 35(4), 391. Doi: 10.1037/0022-0167.35.4.391
- Stoltenberg, C. D., Pace, T. M., Kashubeck-West, S., Biever, J. L., Patterson, T., & Welch, I. D. (2000). Training models in counseling psychology: Scientist-practitioner versus practitioner-scholar. *The Counseling Psychologist*, 28(5), 622-640. Doi: 10.1177/0011000000285002
- Swift, J. K., & Greenberg, R. P. (2012). Premature discontinuation in adult psychotherapy: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 80(4), 547. Doi: 10.1037/a0028226
- University of Maryland College Park Handbook of the Counseling Psychology Program (2016). <https://education.umd.edu/academics/departments/chse/resources/forms-and-handbooks/forms-and-handbooks> . Erişim tarihi: 08.02.2019
- Walker, A. M., Rablen, R. A., & Rogers, C. R. (1960). Development of a scale to measure process changes in psychotherapy. *Journal of Clinical Psychology*, 16(1), 79-85. Doi: 10.1002/1097-4679(196001)16:1<79::AID-JCLP2270160129>3.0.CO;2-K

YÖK Öğretmen Yetiştirme Lisans programları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı (2007). <http://www.yok.gov.tr> . Erişim tarihi: 21.06.2017

YÖK Öğretmen Yetiştirme Lisans programları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı (2018). <http://www.yok.gov.tr> . Erişim tarihi: 17.07.2018

EKLER

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU - PSİKOLOJİK DANIŞMAN

Sayın psikolojik danışman adayı,

Yüksek lisans tezim kapsamında yürüttüğüm bu araştırmada sizden katılımcı olarak yer almanızı rica ediyorum. Mevcut araştırmanın verileri, yapacağınız psikolojik danışma oturumlarınızın transkriptleri olacaktır. Bu nedenle, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde yürüteceğiniz birinci ve ikinci psikolojik danışma oturumlarınızın sonunda danışanınıza ve kendinize birbirinizin yanıtlarını görmeyecek şekilde Oturum Değerlendirme Ölçeği - Danışman ve Danışan formlarını uygulamanızı ve iki oturumunuzun ilk, orta ve son 5 dakikasını kapsayan toplam 15 dakikalık yazılı dökümleri ile birlikte bana teslim etmenizi rica ediyorum.

1. Danışma oturumlarının transkriptleri, konuşma kesitleri herhangi bir yerde afişe edilmeden sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır.
2. Veriler araştırma amacıyla kullanıldıktan sonra araştırmacı tarafından ortadan kaldırılacak, araştırmada sizin ve danışanlarınızın isimleri yer almayacaktır.
3. Bu prosedür başarı puanlarınıza veya süpervizörlerinizin sizi değerlendirme kriterlerine yansımayacaktır.

Bu formu imzalamanız, araştırmaya katılımcı olmak istediğiniz anlamı taşımaktadır; ancak istediğiniz zaman vazgeçme hakkınız bulunmaktadır. Araştırmayla ilgili sorularınız için tkorkmaz@student.cu.edu.tr adresine e-mail gönderebilirsiniz.

Türkan Korkmaz

Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

Tarih:Adı-Soyadı:

İmza:

EK 2. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU - DANIŞAN

Sayın danışan,

Sizden yüksek lisans tezim kapsamında yürüttüğüm araştırmada katılımcı olarak yer almanızı rica ediyorum. Araştırmamı gerçekleştirmek için gerekli olan verileri toplayabilmek amacıyla birinci ve ikinci psikolojik danışma oturumlarınızın 15 dakikalık yazılı dökümüne ihtiyaç duyuyorum.

1. Danışma oturumunun yazılı dökümleri isimleriniz ifşa edilmeden ve belgeler herhangi bir yerde yayınlanmadan sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır.
2. Veriler araştırma amacıyla kullanıldıktan sonra araştırmacı tarafından ortadan kaldırılacaktır. Araştırmada sizin ve psikolojik danışmanınızın isimleri yer almayacaktır.
3. Danışma alma sebebiniz, oturum içindeki konuşmalarınız meslektaşım olan birkaç uzmanın dışında üçüncü bir kişi ile hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır.

Bu formu imzalamanız, araştırmaya katılımcı olmak istediğiniz anlamı taşımaktadır; ancak istediğiniz zaman vazgeçme hakkınız bulunmaktadır. Araştırmayla ilgili sorularınız için tkorkmaz@student.cu.edu.tr adresine e-mail gönderebilirsiniz.

Türkan Korkmaz

Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

Tarih:

Adı-Soyadı:

İmza:

EK 3. OTURUM DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ - DANIŞAN FORMU
(Örnek Maddeler)

Adınız, Soyadınız :

Tarih :

Cinsiyet : Kadın ☐ Erkek ☐

Yaşınız:

Kaçıncı Sınıftasınız :

Kaçıncı oturum :

		Hiç	Biraz	Oldukça	Tamamen
1.	Bugünkü oturumu ilgiyle beklemiştim.	1	2	3	4
...	...				
5.	Danışmanın (terapistin) bugünkü yaklaşımını yararlı buldum.	1	2	3	4
...	...				
10.	Bugün kendi durumuma ilişkin daha fazla anlayış ve bilgi kazandım.	1	2	3	4
...	...	1	2	3	4
15.	Bugünkü oturumdan sonra oluşabilecek zorlukların üstesinden gelme konusunda kendimi daha yeterli görüyorum.	1	2	3	4
...	...				
20.	Bu oturumdan sonra daha fazla ilerleme kaydedebileceğimize inanıyorum.	1	2	3	4

EK 4. OTURUM DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ - PS. DANIŞMAN FORMU
(Örnek Maddeler)

Adınız, Soyadınız :

Tarih :

Cinsiyet : Kadın ☐ Erkek ☐

Yaşınız:

Ünvan :

Kaçıncı oturum :

Mesleğinizi kaç yıldır yürütüyorsunuz?:

Danışanın Adı-Soyadı:

Danışanın Problemi:

Problem ne kadar süredir mevcut?:

		Hiç	Biraz	Oldukça	Tamamen
1.	Bugünkü oturumu ilgiyle beklemiştim.	1	2	3	4
...	...				
5.	Bugün planlanmış önlemleri iyi gerçekleştirebildim.	1	2	3	4
...	...				
10.	Bugün danışanın durumuna ilişkin daha fazla anlayış ve bilgi kazandım.	1	2	3	4
...	...	1	2	3	4
15.	Bugün danışanı olumlu bir şekilde etkilemeyi başardım.	1	2	3	4
...	...				
20.	Bu oturumdan sonra danışmanın/terapinin amacına ulaşacağı konusunda umutluyum.	1	2	3	4

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı – Soyadı: Türkan KORKMAZ

Doğum Tarihi ve Yeri: 29.10.1994 - Adana

Medeni Durumu: Bekar

e - posta: krkmazztr@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2016 – 2019: Yüksek Lisans - Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

2014 – 2016: Lisans - Çukurova Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Adana.

2012 – 2014: Lisans - Erciyes Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Kayseri.

2008 – 2012: Lise - Seyhan Anadolu Lisesi, Adana.

YABANCI DİL

İngilizce

İŞ DENEYİMİ

2017 – 2018: Çukurova Üniversitesi PDR Anabilim Dalı Öğretim Asistanlığı, Adana.

YAYINLAR

Sanberk İ., Korkmaz T., Tetik S., "Cognitive Representations Toward Gender-Based Statuses of Women and Men Who Have Different Gender Roles: An Idiographic Research", 2017 International Conference on Gender Studies , Warsaw / POLAND, 1st of July 2017, pp.52-52.